

پروژه يهك بوشكاندنې بېدھنگې
له سه رپرسې نه نفال
گفتوگويه كې كراوه له گه ل نوسه روووناكبير
كازيوه سالح

كټيب: ثروذيهك بو شكاندنې بېدھنطې له ستر ترسي نه نفال

سازدانى دىمانە: تەھا سلېمان
ئىت زنىن: ئىشتىوان عوسمان
دىزاينى بەرطە ناۋەزۇك: ھىرش مەغدىد
ھەققەتنى: شانبا
تىراد: 500 دانە

لىسەتر ئىركى ھەققەتنامەى (**ئىلغار كوردىستان**) ضائىكراۋە

2008

ھەندىرىن

دەكرى كوردكوژىيى لى لايەن رزىمى شوقىنى بەعسىيەھ،
دەرھاۋىشتەيەك بىت لىو كۆسۆزە بوغزاۋىيەى ئىو رزىمە
كە پان - عەرەبىزم ئاراستە دەكا. دىيارە تا ئىمپروش ئىو
سۆزە بوغزاۋىيە سەرچاۋەيەكى سەرەكىيە
بەرھەمھىنانەھى گوتارى باۋى ناسىۋناليزمى عەرەبىيى.
ئىو سۆزە بوغزاۋىيەش، وىپراى كارىگەرىيە نەرىيەكانى

كۆلۈنئاليزمى رۆژئاوايى لە سازبوونى ئەو ناسيۇناليزمەدا، بەرھەمىكە لە پرۆسەى ناوگۆيى سۆسيۇ- ئابوورىيى- مېژوويى كولتوورىيى- ئايىنيەى جفاكى عەرەب. ھەر بۆيە كىردەى ئەنقال لە لايەن رژیىمى بەعسەو ھەلگىرى بىرۆكەيەكى ديارىكراو نەبوو، بەلكو بەرتەكىك بوو لەو سۆزە بوغزاويىيەى كە لە ھەناوى دەسلەلاتدارانى رژیىمى سەدام يان ئەو پان-عەرەبىزمەو ھەگئازۆيە. رژیىمى بەعس، ھەك بەشېك لە پان-عەرەبىزم، لە روانگەى ئەو كۆسۆزە بوغزاويىيەو ھەولېدا بوونى نەتەوھى كورد، ھەك ھەرەشەيەك لەسەر خۇيدا، بسرېتەو.

لەو روانگەيەو، ھەننا ئارىندىش ئادلۇف ئايشمانى جوولەكەكوژى ھەك بوودەلەيەكى شوومى تايىت وئىنادەكرد. ئارىند پىيى وابوو كە ئايشمان مرۆككوژىكى بېبەريى لە ھەستى مرۆيانە بوو، بۆيە ملھوورانە راسپاردەى دەسلەلاتدارەكانى سەر خۇى رادەپەراند.

لېرەو، ئەو كاتەى مېژوويەك لە گەلكوژى دەبېتە چارەنووسى كورد، ئاخۇئەركى نووسەرىكى ئاويزان بەو چارەنووسە يان جېنشېن لە كۆيادەوھريى نەتەوھەكەيدا، لېرەدا مەبەستمان لە نموونەى نووسەرىكى ئايدىيالىي، دوور لە بەرژەوھندىي ماددىي و حزبگەرايى و بە تايىتەتېش ژنە نووسەرىكى مېينە كازىوھ سالج، چىيە؟ تاكوو بتوانى لەرىنەوھەك لە پرۆسەى ئەو بېدەنگىيەى كە لە ھەمبەر

ئەو مېژوۋەى ئەنفالدا لە ئارادايە بسازىنى، كۇئاگايىەك لەو يادەوهرىيە برىندارەى مېژوۋى نەتەوەكەيدا بەرھەمبەينى؛ ئاسۆيەك بۇ بىركردنەوہيەكى كارا بەرەو ژيانىكى واتادارى داھاتوو بدۆزىتەوہ؛ چاۋگەيەك بۇ بىركردنەوہ؛ كردهيەك بۇ بە ماناكردى ژيانى دواى ئەو مەرگە بە كۆمەلېيە ئەنجامبدا؟

ئاخۇ ئەو نووسەرە دەبى چۆن رەفتار لەگەل ئەو يادەوهرىيە ئەنفالكراوہ بكا كە رژیمی شوڤىنىي بەعس ھەولېدا بەو كارە خەونى بە گرېبوۋى پان-عەرەبىزم بە كوردكوژىي ھەرامۆشېكا، كە ئەوكات و ئىستاش ئەو رووداوہ بە بەرچاۋى كۆمەلگای جىھانىي و بگرە كوردىشەوہ تىدەپەرئ؟

بەلئ، رژیمی بەعس بە خولىاي كوردكوژىيەوہ، وەك بەردەوامىيەك لە ئەزموونى خويناۋى خويەوہ، ھەولېدا وىنەى ئەو مېژوۋە نەخۆشە ناسىئونالېزمە بە سونگەرايى ترنجىنراوہ لە ناخى ئەم رۆژگارەى ئىستادا ئامادە بكا. لېرەوہ، ئەنفالكردى كورد دواى جىنوسايدى جوولەكان لە لايەن رژیمی نازى ئەلمانىاوہ، گەرەترىن تراژىدىي كردهى گەلكوژىي بوو. كەواتە دارشتنى پىلانى كوردكوژىي بەشېك بوو لە بەدېھىنانى خەونە نەخۆشەكانى رژیمی بەعس. چونكە رژیمی بەعس خۆى لەسەر بوغزاندى "ئەويتەر" بونياتدەنا. لەو دىدەوہ كورد ھەرەشەيەك بوو لەسەر

خوليايە نەخۇشەكانى ناسىيۇنالىزمى عەرەبىيى. ھەرەوەك رژیىمى شىعەگەرايى ئىيران بەشىك بوو لەو ھىزە دژە بەرامبەر ئەو ناسىيۇنالىزمە سونەگەرايىەى بەعس. لى مېژووى ئەو جۆرە سىياسەتە گەلكوژىيە دىاردەيەكى نوئ و دەقەرىيى نىيە، بەلكو دىاردەيەكى كوئ و جىھانىشە. بەمجۆرە كىردەى قىر كىردنى كورد لە لایەن رژیىمى بەعسەو، جۆرە بەردەوامىيە بوو لە مېژووى سىياسەتتى و یران كىردن و كاول كىردنى دىھات و كوشتنى خەلكى باكوورىيى ئەفرىقىا و كوشتنى ئەبۆرگىنەكان لە ئاوستىرالىا لە لایەن كۆلۇنىالىستەكانى فەرەنسىيى و ئىنگلىزەكان، كۆكوژىيى ھىندىيە سۆرەكان بە دەستى دەسەلاتدارانى ئەمىرىكا، قىر كىردنى ئەرمىنىيەكان لە لایەن رژیىمى كەمالىستىيى توركىيى، جىنۇسایدى جوولەكەكان لە لایەن رژیىمى نازىيى ئەلمانىا و ... تاد.

لەو ناوكۆيىيەو، بەر لەوہى سەرنجەكانم لەمەر كىتیبەكەى كازىو، " ئىرۇدۇتەك بۇ شىكاندىنى بېدەتتى لىستىر ئىرسى ئىنقىال" دا لە ئامازەگەلىكدا چىرپكەمەو، بە ھەندى دەزانم ئامازەيەكىش بەو دوو وینە نووسەرانە بكەم كە لەسەر پىرسى ئىنقىال دەنووسن. ئەمىرۇ بەشىك لەو نووسەرانەى كە راستەوخۇ و ناراستەوخۇ لە لایەن حزبەكان بە تايىبەتىش ھەردوو حزبى حكومىرانى كوردستانەو كۆمەكىيى ماددىيان دەكرى، ئىنقىالىان كىردۆتە سەرىچاوەيەك بۇ بازىرگانىيى. ئەو

دىاردەش بەرھەمىكە لە مۆدەى سازکردنى ئەو رىكخراوہ بەناو مەدەنىي و پىكھاتە حزبىيەى "وہزارەتى شەھىدان". ديارە زىدەپۆى ناکەين ئەگەر بىژىن، ئەو تەرزە وەزارەتەى كە گوايە ئىشى خزمەتکردنى ئەنقال و كەس و كارى ئەنقالراوہكانە، لى بە ھۆى ئاكارە گەندەلىيەكانىي و تۆمارکردنى خىزانى سەدان كۆنە جاش و مشەخۆر بە ناوى ئەنقالراوہكان و پارە لە قورگکردنىان، ئەوئەندەى ئەنقالى بى بەھاكردووە، ھىندە خزمەتى كەس و كارى ئەنقالراوہكانى نەكردووە. بە ھەمان شىوہش، پىپرى ئەو رىكخراوہ حزبىيانەى كە گوايە دەمپراستى ئەنقال دەكەن، ئەنقاليان كرىدۆتە سەرچاوەيەك بۆ خۆتيركردن. ئەوانەى كە ھىشتا بەھای شكۆمەندىي و راستبىژىيان لەلا گرىنگە، دەتوانن بە بىستىن و پىزانىنى ھاوارى ھاوولآتییە ھەژارەكانى رەھىماوہ يان نالەى ئەو خىزانە ھەژارانەى گەرميان و دەقەرە ئەنقالراوہكانى دىكە، كە بە ھۆى ئەنقالکردنى مپرد، باوك، داىك و كورەكانىيانەوہ ناتوانن بژىوى رۆژانەى ژيانىان دابىن بكەين، كرىكى مۆرالى ئەو وەزارەت و رىكخراوہ حزبىيانە بناسن.

لە بەرامبەر ئەو وىنە خەمەينەرەدا، چەند نووسەر ھەن كە بە شىوہيەكى ئىدىيالىي بە رىگای نووسىن و چالآكى جووداوە، كار بۆ كەس و كارى ئەنقالراوہكان و بە ماناکردنى پىرسى ئەنقال دەكەن. لىرەوہ يەككىك لەو

نوو سەرانبەي، كە لە پال ئەو نووسەر و رېكخراوہ يەكگرتووەي پېشووې "چاك" دا خۆبەخشانبە پەروشخۆرى ئەنفالن، كازيوە سالبە. لەوہش زياتر، ئەوہي كە لە لاي من سەرنجكېشە، كە لېرەدا بە دەر لەوہ مەبەستەم جياكردنەوہي رەگەزى مېينە و نېرينە بېت، ئەو ئاگاييەي كازيوەيە وەك ژنيك لەسەر مەترسيى بېدەنگى لە ھەمبەر ئەنفالدا. چونكە، وېراي ئەوہي كە ژن زەرەرمەندترين رەگەز بوو لە پروسەي ئەنفالدا، كەچى ھەرچەندە گوايە ئەمرو لە كوردستاندا ژنگەلېكى بەناو فيمېنيست و نووسەرمان ھەن، لى ئەوانەي كە ئاگايانە بېر لە ئەنفال دەكەنەوہ ناگەن بە پەنجەكانى دەستېك. زورېك لە نووسيني ئەو ژنانەش لە چەند ستوون و نووسيني روژنامەوانى تېپەر ناكەن.

ھەلبەتە ئەو ئامازەكردنەمان بو ئەوہ بوو، تاكوو سەرنجى خوينەر بو ئەوہ رابكېشين، كە يەكېك لە ئامانجەكانى رژيمى بەعس قركردنى ژنى كورد بوو. چونكە ئەو رژيمە دەيزانى ژن سەرچاوہ و نېشتمانى ژيانى كوردە. لەو ديدەوہ، ناسيؤناليزمى رەگەزپەرستىي عەرەبىي، توركىي و فارسىي، وەك بەردەوامىيەك لە نازيزم و فاشيزم، بو ئەوہي بتوانن رەگ و ريشەي بوونى كورد قركەن، كاريان بو دوو ئامانجى سەرەككىي كوردوہ: سېرپنەوہي زمانى كوردىي و كوشتن و ھەتكردنى ژنى كورد. لە پال ئەمەشدا،

بە توركىيىكىردن، بە فارسىيىكىردن و بە عەرەبىيىكىردنى سورشتى كورد، دىھات، شار، ژيان و كولتوورى كوردىش بەشېك بوو لەو ئامانجانەيان. ئەگەر خوینەر بخوازی لەو ئەجىندايەى ناسیونالیزمی ئەو سى ئەتەوہیە تىبگات، پىويستە بىر لە نەخشە و ئامانجى مېژووی نزيك هەشتا سالى رژیمی كەمالىستى تورکيا، رژیم شاهەنشاهیى و شيعەگەرايى ئىران و رژیمی پان-عەرەبى بەعس بکاتەوہ. چونكە زمان، بە واتای هايدگەريى، مالى بوون و ئامادەبوونى يادەوہريى ئەتەوہیە لە جيهاندا، ژنىش سەرچاوەى گەشەى ژيانە و رۆلىكى سەرەكىى دەبينى لە پەروەردەکردنى نەوہکان و ... تاد.

بەلى، لەم رۆژگارەى ئىستاماندا كە لە ھەموو كاتىك زياتر ژن سەرقالى زيادکردنى رىكخراوى بى رىخستنى ژنانن، دەبوو، بە لای كەمىيەوہ، بەھرەيەك لە بوپرىى و زرينگىي ژنە ھزرقانىكى جوولەكەى وەك ھەننا ئارىند وەربگرن! لىبەلى ئەو وینەى كە ژن لە كوردستاندا بە ھۆى ئەو ئاويژانبوونە بە مۆدە رووكەش و پىگە كەھىلىيەى كە بەرانبەر رەشەكوژىي ژن و پرسى ئەنقال نيشانيانداوہ، بە گومانم لەوہى كە ئەو ژنە نووسەر و رىكخراوسازانەى كورد، نەك ھەر تەنيا كتیبىكى گرنكى ئارىند، "ئىشمان لە ئورشەلىمدا - راپورتىك لەمەر خراپەكارىيەكى بوودەلە" دا 1963"يان خویندبىتەوہ، بەلكو ناويشيان نەبىستبى.

جېڭەى سەرنجە، يەككەك لە سەرەچاۋە سەرەككەيەكانى
 ھەزرى ئارىند ئەو مېژوۋە بېماليى و تراژىدىيەى
 جوولەكەيە. ئارىند ۋەك ژنە جوولەكەيەك لە جياتى
 ئەۋەى ۋەك قوربانىى و روحيكى سۆزدار بەزرى يان
 بازىرگانى بە پىرسى جىنوسايدى نەتەۋەكەيەۋە بكا،
 ھەزرىكى لىبوورده و دانسقىەى لەو كۆستەى نەتەۋەكەى
 بەرھەمھېنا .

لەو ناوكوپپەۋە كازىۋە لە دووتوۋى كىتپەكەيدا، ۋەك
 بەردەوامىيەك لە ھەۋلەكانى پېشۋى، بە رېگاي چەند
 تەۋەرىكى گىنوگويەكەى لەگەل تەھا سلىماندا، ھەۋلەدا
 ئاكامە رىسكدارەكانى ئەو بېدەنگىيىكردنە لە ھەمبەر
 ئەنقالدا راقە بكا. بەلام كازىۋە ھەر بەۋەندە ناۋەستى كە
 ھۆكردەكانى ئەو بېدەنگىيە نمايىش بكا، بەلكو ھەۋلەدا
 ئاراستەيەكەش بەرەو ئاسۋى بە ماناكردى ئەنقال ئاۋەلا
 بكاتەۋە. ئەو كىتپە، وپراى ئەۋەى، چاوپپەكەوتنىكى
 رۆژنامەۋانىشە، لى لەۋىدا كازىۋە بو ئەۋەى بەھاي ئەو
 بەماناكردەۋەى كۆستى ئەنقال و ژيانى زىندوۋانى دۋاى
 ئەنقال خەملىۋانە دەر بېرپىت، ھەۋلەدا چەند روانگە و
 بېرۆكە بكاتە سەرشارى خويىندەۋە و ئاكامگىرىيەكانى.
 بوپە ئەو كىتپە راقەكردى تاكە پىرسىارىك نىيە لە
 رەھەندى ئەنقال، بەلكو ئەو كىتپە تەۋەرگەلىكى ۋەك:
 رەھەندە لاۋازىيەكانى رۆشنىبىرى لە خويىندەۋەى ئەنقال،

رەھەندى بەعسىزم و بەرھەمھېئانەھەى لە زمانى كوردىيى،
 پرسى ئەخلاق، رەھەندى قوربانى ژن، رەھەندى كۇئاڭايى
 بەرامبەر ئەنقال، ئەركى پەرۋەردە لە رزگارکردنى ئەنقال
 لەو بېدەنگىيە و خەمساردىيەى مرؤى كورد بەرامبەر
 ئەنقال، گرنڭىيە بە جىھانىيکردنى پرسىيى ئەنقال،
 جەختکردنەھە لە بەردەھامى ئەنقالکردنى كورد لە ئاستى
 كوردەيى و بە كۆيلەکردنى بوونى بەو رۇشنىبىرىيە
 بالادەستەى داڭىركاران لە ئاڭايى كورددا، گەرپانەھەى
 بەھەى ژيان بۇ زىندووانى دواى ئەنقال، خوئندەھەى ژنانە
 بۇ رەھەندەكانى ئەنقال، بەھەى خودناسىيى و ... تاد، لە
 خۇى دەگرئ. بەمجۆرە خوئندەھەى كانى كازىوہ لە ھەر
 يەك لەو تەھەرانەدا، بوار بۇ خوئنەر، نووسەرانى تر و
 لەوانەش خودى كازىوہ ئاوەلا دەكاتەھەى كە لە داھاتوودا
 بتوانن لىكۆلئىنەھەى تايبەتئى تىۋرىيى و مئتۆدىك لەسەر
 تاك تاكى ئەو تەھەر و رەھەندانە ئەنجامبەدن.

ئەھەى كە لىرەدا دەبئ جەختى لەسەر بکەمەھەى ئەھەيە،
 كە كازىوہ لەم كئىبەيدا چەند چەمكىك دەكاتە كۆلەكەى
 ئاخافتەكانى، كە وئدەچئ لای ئەو چەمکانە كلئلى
 كوردنەھەى ئەو بېدەنگىيەى كورده بەرانبەر كۆستى ئەنقال.
 چەمكە گرنڭەكانى كازىوہ برىتئىن لە "مۆرالئىكى نوئ"،
 "خودناسىيى"، "كۆھوشيارىيى" و ... تاد. لە لای كازىوہ بە
 ھەند وەرگرتنى رەھەندىيى ئاوابوونى مؤرال و گرنڭى

مۆرالەى كە رەوايەتى بەو دياردەى فەرامۆشكردنە دەدا روونى كاتەوہ. ھاوكاتيش كاتيک كازيوہ جەخت لە بەھاي "خودناسى" ى دەكاتەوہ، دەخوازى ئاگاييمان بۆ ئەو نائاگاييە بە كۆيلەكراوہمان لە لايەن كولتوورىي نەتەوہ بالادەستەكان و بە تايبەتيش بەعسىزم مشتومال بكا. لە ى لا كازيوہ، مرقى كورد كاتيک، بۆ نموونە، لە خوڧى و پىسكى وەك ئەنقال دەھزى، ئەوہ خوڧ نيبە كە دەھزى، بەلكو ئەوہ ئەو ئاوەزە بالادەستەى داگىركارانە كە لەناوماندا دەھزى. ئەمەش ھەر بۆيە كورد ھەميشە لە پىرسەى فەرامۆشكردنى مېژوو و كلتوورىي كۆننەى خوڧدا دەژيى.

بەمجۆرە كازيوہ لە دووتووى كتيبەكەيدا بىرۆكەگەليک دەورووژيى، كە ئەگەر زانستگايەكانى كوردستان ھيىندە كلۆل نەبووان، دەبوو لە بەشى زانستە مروييەكاندا چەندان ليكۆلينيەوہ لە ئاستى ماجيىستەر و دكتورايان لەسەر بنووسرابايە. لە بەشيك لەو ئاخافتانەدا، كازيوہ باسى مەترسيبەكانى ئەو كوردكوژيە دەكا لە لايان رژيى بەعسەوہ. ئەو پيى وايە، پىرسەى ئەنقالكردن نە بە دادگاييىكردن و كوشتنى تاقميک لە رژيى شوڧيني بەعس و نە خنكان لە "ئەخلاق" ى فەرامۆشكردن لە لايەن جفاكيي كورد، حكومەتى كوردستان و بەغدا چارەسەر ناكريت. ئەو "ئەخلاق" ە لە فەرامۆشكردن و بى بەھاكردنەى مېژوو

تراژىدىي ئىنقال و ئەزموونەكانى تر كه ئەمپۇ كۆى مرؤقى كوردى باشووربى سىخناخ و دەعەجانكردوو، رەنگدانەوئەيەكن لەو سىياسەتى گەندەلاندىن و بېكولتووربىيەى كه حەقده سالە حزبى كوردبى بە ئاگا و بى ئاگا بەرھەمى دەھىنى.

لېرەوئەوئەى كه لە رەقەكانى كازىوئە سەرنجمان كېشەكا، دەستپېوئەگرتنە بە بەرھەمھېنانى وىستىي كۆئاگابى بەرامبەر ئەو يادەوئەرىيە برىندارەى كورد. بەرھەمھېنانى ئەو وىستەش، بە راى كازىوئە، "گواستەوئەى چەمكى ئەنقالە لە بەزەبىيەوئە بۇ رىز؛ مەبەستم لە رەھەندى بەزمىي ئەو مېكانىزمە سۆزدارىيە يە كه رۆژانە رۆحى پاشماوئەكانى ئەنقالى پى ملەما دەكرىت، بە سىبەرى وشە قورس و نەرىتتېيەكان دەيانھەژىنن و ئەوانىش جارىكى دى بە شىوئەى جىاواز لە ناخى خۇياندا بەرھەمى دەھىننەوئە. ئەو بەرھەم ھىنانەوئەى ئەوان ھەمىشە خۇيان بە قوربانى بزائن و حكايەتى بەزەبىي ھىنەر بن نەك شانازى".

كەواتە بە وىستكردنى كردنى ئەنقال لەئاستى ئاگابى كوردى و خودى رەھەندى ئەنقالىشدا، دەبېتتە بەرھەمھېنانى گوتارى دەسەلاتىكى كارا و پۆزەتيف. ھەلبەتتە مانەوئەى ئەنقال لەو ئاستە نزمەى ھۆشياربى كوردبىدا، پەيوئەندى بە پېكھاتەى كۆمەلايەتى، ئابوورى سىياسى، مېژووىي ... ھتد، ھەيە. پېكھاتەيەك كه تائىستا بە سۆز و ھەستەكېيەوئە بارگاوىكراوئە، كه ئەو چەشەنە پېكھاتەيەش ئەوئەندەى لەسەر ئاستى بەرپەرچدانەوئەكان

بەردەوامى بوونايەتتەيەكەي پاراستوو، ھېندە لەسەر ئاستى ئاگايەكەي كاراي ماريپيەو ھە بوونايەتتەيەكەي جىگىر نىيە.

لەئاكامى ئەوھەدا، كورد ھەمىشە مېژوو ھە تراژىدىيەكانى خۆي بەرھەمھېناوھتەوھە. مېژوو كورد پېرە لەو دەمەدەقە واوھىلا ئاممىزانەي كە باسى ئەو فەرامۆشكردنەي يادەوھرىي خۆي دەكا. لەلای مېرۆي كورد ترس و نىگەرانى لەو فەرامۆشكردن و خەمساردىيەي كورد بەرامبەر مېژوو بوونايەتتەيەكەي، لە ئەھمەدى خانىەوھ تا ئەمېرۆش لە رۆشنىبىرىي كوردىيدا ئامادەيەكەي راشكاوى ھەيە. بۆيە جەختكردنەوھ لەسەر ئەو بېدەنگىيەي ئەنقال لەئاستى كۆمەلگاي كورد و دەسەلاتى سىياسىيدا، شتېكى تازە نىيە. ئىمە دەبىنىن كە چۆن مېدىا و مەكۆيە جودايەكانى ئەمېرۆي دەسەلاتى كوردى، رووداوە مېژووويى و سىياسى و كولتوورىي و بگرە ئەنقالىشيان لە ئاستىكى رووكەشى ھەلپەركى (پرسەنامە و ئاھەنگىران) فاتىحەخوئىندن و كۆمەلىك دروشمى ساكار كورتكردۆتەوھ كە لە ھەستى خۆ بە قوربانىدان زىاتر تىناپەرن.

لەوھش زىاتر، كازىوھ بە راقەكانى لە پاشخان و رەھەندگەلى ئەنقال تەنى لە ئاستى راگەياندىي پەروۆشخۆرىي لە ھەمبەر ئەنقال و ئەو يادەوھرىيەدا ناوھستى، بەلكو خوليايەك لە ھەرچەرخاندن، ھزراندن و

بە واتاكردىنى ئەو يادەو ەرىبەش رادەگەيەنى. بەمجۆرە، بە ويستىك لەو خولىايە، كازىو ەولەدا ئەو دەمامكانەى سەر رووى داگىركاران ەلمالى، كە ەولەدەن بە رىگى ئىفلجكردىنى "ئەخلاق" و "ھوشيارىيى" كوردەو ە پرۆسەى بەردەوامى ئەنفالكردىنى كورد لە ەموو ئاستىكەو ە پەرە پىدەن. لەو دىدەو ە، دەكرى بىژىن، دىاردەى گەندەلاندنى ئەخلاق و روھى كورد و بى بەھاكردنى ئەنفال و پرسە نەتەوايەتتەكانى تر لە لايەن حزبى كوردىي و نووسەرانى وابەستەيانەو ە، بەشىكە لە بەردەوامى پرۆسەى ئەو نەنفالكردەنە. كەواتە بىئومىدبوونى كەس و كارى ئەنفالكرادەكان لەو ژيانەى دواى ئەنفال و خۆزگە خواردن بەو ەى كە ئەوانىش ئەنفال بكرابان، يەكىكە لە كارەساتەكانى ئەو سىياسەتى بى بەھاكردەنى ئەنفال و كوردەى فەرامۆشكردەنى كە حكومەتى حزبرانى كوردستان بەردەوامە لە بەرھەمھىيانى.

بۆيە ئەگەر حكومەتتىك لە برى ئەو بە بازاركردەنى ئەنفال، چارەسەركردىنى نەھامەتتەكانى ژيانى بەر كەوتو ەكانى ئەنفال بە ئەركى خۆى نەزانى، ناتوانى لە ئاستى دەرەكىشدا بە كوردەو ە كار بۆ ناساندنى ئەنفال بكا، ەروەك ەتە ەنووكەش نەيتوانىو ە. ئەو نەتەو ەى كە حكومەتتىكى ەبى ەيشتا قۇناغى خشۆكى نەبرىيى و ئەو ويستەشى لى چاوەروان نەكرى، ناتوانى ئەنفال لە ئاستى

خەمىكى بېكۆتايىيەوۈ بگوازىتەوۈ بۇ ژيانىكى بەھادار. گەلىك لە ژىر سايەى حكومەتەكەيدا ھەرچى بەھاي زمان؛ ئىتتىك؛ مېژوو؛ يادەوۈرىيى و... ھەيپوۈ بەرەو وپرانكردنى بە تەواۋى بپروا؛ شەرم لەخۆى بكا بللى كوردم، يان ويستى رزگار بوون لە قۇناغى خشۆكى خۆيى و گەيشتن بە قۇناغى لەسەر پيى خۆ وەستان و سەربەخۆ بوونى تىادا ريشەكيشبكرى، ناتوانى لە پيىناۋى بە واتاكردنى ئەنقال بىر لە خەملاندنى كۆھزرىن و كۆويستى ئايىندەيەكى بەرھەمدارى بەھادار بكاتەوۈ.

كەواتە پرسى ئايىندەى ئەنقال و قەدەرى كورد، بە واتاي ھەننا ئارىند، ئەوكاتە مانادار دەبى كە برىنى ئەنقال دەبىتە كرددەيەك لە بىركردنەوۈ، ژياندۇستىيى و لىبووردەيەكى جوامپرانە، كە كورد لەو نەگبەتتىيەى لىكرازان و فەرامۆشكردنەى يادەوۈرىيى ئەنفالكراوۋى خۆيى و لەو خەونە بازىرگانىيى و گەندەلاندنەى ژيان، رزگار بوو. لە كۆتايىدا ماۋتە بىژىن، كازىوۈ بۇ ئەوۋى ھىلى ئاخافتەكانى تۆكمەتر بكا، دەبوو باسى ئەوۋمان بۇ بكا كە ئاخۆ لە روانگەى پىوانەكانى جىنوسايد، قانۋونى نىۋدەولتتىيى سەبارەت بە مافى نەتەوۈ و ... تاد، دەكرى ئەنقال بە جىنوسايد ناودىر بكرى؟ ئەگەر واىە، بۆچى ئەو ئورگانە جىھانىيانەى كە دەمراستى مافەكانى مروڤ پرسى جىنوسايد دەكەن، لە بەرامبەر ئەنفالكردنى كورد

بىدەنگن؟ ۋەك دەزانىن، لە جىھانى دىمۆكراتىيدا، بۆردومانىردن و كوشتنى خەلكى سقىل، كارىكى "ئەخلاقى" يە، كەچى بۆردومانىردنى شار، دىھات و كوشتنى ھاۋولائىيانى سقىل بەردەوام لە ئارادايە، ۋەك بىنىمان بە بەرچاۋى حكومەتى كوردستان و جىھانى دىمۆكراتىيەۋە، توركىيە كەمالىست چەندان گوند و پردى بنارى قەندىل و دەقەرەكانى دىكەى كوردستانى باشوورى ويرانىرد و دەيان خەلكى سقىلى بىگوناهى كوردى بىرىندار و كوشت، كەچى ھىچىك لە وولات و ئورگانانەى كە دەمپراستى مافى مروقت و نەتەۋە بندەستەكانن، نەھيان لىۋە نەھات. ئايا دەكرى ئەو بىدەنگى و فەرامۆشكردنە لە ئاستى كوردستان و جىھانىيدا، ئاكامىك بىت لەو "ئەخلاق" ە دوورۋوۋەى كۆمەلگەى جىھانى؟ ئاخۇ ئەۋە بەردەۋامىيەك نىيە لە پىرۋسەى ئەنفاكردنى كورد بە دەستى داگىركارانى كوردستانەۋە؟

بەمجۆرە ئەو كىتەبەى كازىۋە ھەر تەنبا ئەو كۆستە فەرامۆشكراۋەى ئەنفال نالەرىنتەۋە، بەلكو دۋاى خويىندەۋەى خويىنەر ھاندەدا بەناۋ گۆشە نادىارىيەكانى ئەو بىدەنگىۋونە لە ھەمبەر كۆستى ئەنفالدا رۇبچى و بەمەش رىشەى ئەو "ئەخلاق" ە دوورۋوۋەى جىھانى دىمۆكراتىيە و ئاگايىيە بە كۆيلەكراۋ و گەندەلپىراۋەى حكومەتى كوردستان و نووسەرانى كورد راجلەكىنى و

نېپەتتەيف دادەنن. بۇ قىسە كىردىن لەسەر ئىسى ئىنقال ئەن ئىسىارو بابەتتەنى
 لەنوار ضىوئەى خودى ئىرسەكەدا، كە تائىستا بآ وەلامن ئەم (طفنوطوئە)
 لەطەلأ رووناكبىرو نوسەر (كازىوئە سالەح) ئەنجام دراوئە. دەبى خوينەر
 ئەوئە بزانا ئەنجامدانى طفنوطوئەكى لەم شىوئە ئەك ئاسان نىبە بەلكو
 زەحمەتتەبىئەكى زورى دەوىء ھاوكات ئىوئىستى بە ئىشوو درىذىء لە
 خۇبردووش ھەيئە لەلايەن ھەردوو لاوئە، واتە كەسى ئەنجامدەرى
 طفنوطوئە و لەبەر امبەرىشدا ئەوئەى كە طفنوطوئەكى لەطەلأ دەكرى.
 لەراستىشدا يەكەم ئىسىارى ئەم طفنوطوئەى دوای زىاتر لە (6) مانطوئەلام
 دراىئەوئە دوای ئەوئە توانرا درىذە بە طفنوطوئەكى بەدرىء بىخەنە سەر
 رەوتى راستەقەنەى خۇبىء بطەنە ئەم ئاكامەى ئىش دەست. نە من وئەك
 ئەنجامدەرى طفنوطوئەكەم نەكازىوئەش وئەك كەسى خاوەن وەلامى ئەو
 ئىسىارانەى روو بەرووى كراونەتتەوئە نەدەمانئەوى و نە مەبەستەئىشمانە
 بىذىن ئەم طفنوطوئە ھەموو شتەكى وئەو ئىتر شتەك نەماوئە بوئرى وئەك
 ھەندى كەس بە تەنھا نوسىنەك ئىدەى ئەوئە دەكەن كە ئىوئىست ناكا ئىتر
 قىسە لەسەر ئىنقال بەكرى، بەلكو رومان واىئە ئىنقال وئەك ئىسىكى نىشمانىء
 نەئەوئەبى بۇ شوناسى كوردبوونء وئەك ئەوئەى ھىزىكى شۇطەنەىء
 رەطەز ئىرسەت نامۇو دذ بە شووناسمان ئەنجامى داوئە، بەسەدانء ھەزاران
 توئىذىئەوئە بەر خورد كىردنء نوسىنء ضاوتەكەوتن لە سەر ھەموو
 ئاستەكانى، ھەل دەطرىء تائىستاش ئىمە لەسەر تەء دەروازەى ئەو
 بەر ئىسىارىتەبىئەداينء ئىوئىستە بە جىدەى بوىرانە كارى لەسەر بەكەين.
 ئەم طفنوطوئە دەئەوى بىضىئە ئال كوى ئەو ھەولانەى تر كە دەتوانن بىنە
 رىرەو بۇ سەر تەء دەروازەى ئەو بەر ئىسىارىتەبىئە ھاوكات ھەول دەدا
 بىدەنطىء رەوتى نابەر ئىسىارىتەىء خوپن ساردى لەئاست ئىسى ئىنقالء
 كايە فرە رەنكء تر سناكەكانى تىك بىشكەنء بىكائە ئەو ئىسىار طەلانەى كە
 وەلام نەدر اونئەوئە دەكرى وەلام بەدرىئەوئە. ئىوئىستە ئەوئەش بلىم كە ئەمە
 دوا طفنوطوئەبىئە بەلكو بەتتەى دەرفەتء توانا ئەم طفنوطوئە دەبىئە
 سەر تەى ئروژدەئەكى فراوانترو درىذەى دەبأ. دەخووزم بەم كارە توانىبىتم
 كارىكى باشء خزمەتتەكى بىضوكم كىردباو شوپنء جىطای خوى لەئاستى
 ئىوئىست بطرى. ديارە بىطومان قىسەى تر بۇ خوينەرە ئەك منء كازىوئە

سالەج.

سازدانى : تەها سەلىمان

ث/ ضون خويندەنە بۆ ئەنقال رەھەندە جياوازەكانى بىكەين؟ ئىت وایە كورد لە سەر ئاستى فكريە سياسى روناكبيرى توانيويەتتى ئەلامارى ئەنقال بۆ سەر شوناسى كوردبوون بخويندەنە؟

و/ بەر لە خويندەنە ئويستمان بە سترانئىدەيەكى ئەخلاقىيە نوي هەيە بۆ ئىداضوونەتەي مېدووومان تىپەشتنمان لە كارەساتەكان، تىپەشتنمان لە ئەخلاقى بىكەر و ئايديولۇدى سترانئىدى كارکردنمان، خوودەهوشيارى وروندانى ئىسەكانى خووناسى، ساكارترىنيان بەرامبەر رەوشى بە عسىزم، ئايە ئاكرى بە عسىزم ئاسطە يان ئاكتىپە؟ لەقويو تىپەشتنمان لە ترايدىيا، ئىمە هەزارى مەعرىفەين بەرامبەر بە ضەمكى ترايدىياو رووبەر و بوونەتەي ترايدىياو ضەمكى ديان ئاش ترايدىيا، ئەو هەزارى واي كردو تولىنکردنمان بۆ جۆرى ترايدىياكان كارەساتەكان لاوازو ئەبستراكت بېت. بە دەولەمەند کردنى ئەو هەزارى و تە خويندەنەتەي ئەخلاقىمان لە ضەمكى دياندا بەرجەستە کرد، ئەو خويندەنەتەش ئەنقال دەكات بە ئىركىكى ئەخلاقى سەئىندراو نەك داواکراو، ناکرىت ضاوەر وانى ئەو بىكەين يان داوا لە خەك بىكەين ئىركى ئەخلاقى بەرامبەر ئەنقالى ئىدا بېت، ئويستە بىرىت بە ئەخلاقى هەموو تاكىكە بە سەرىدا بسەئىت، وەك مەرجى ديانە مرۇظ بوون، بېت بە ياساي بەردەوام بوونى ديان لە كوردستاندا. ئەو ئىركە ئەخلاقىش لە خۇيدا بەبا داواکردن ئوتوماتىكى خويندەنەتەي كەلتوورى، سياسى، كۆمەلايەتە نادولۇدى مەروپى دەكات بە بەشەك لە ديارىکردنى و اتاكان. ئەو كات ئەخلاقى زمانەوانى ضەمكى ئەنقال لە مېكانىزمى قوربانى بەزەبىتە دەطويزىتە بۆ ضەمكى ریزو شانازى، لە داستانە حكايتە دەروژەکردنە دەطويزىتە بۆ ضەمكى ئاوالا بوونى ئىسى مەروپى، ئىسىبەك طواستەتە رزطار بووانى ئەنقال لە دەقو بە ناووتەي كاپە

كۆمەلەيەتتەيەكان بەرچەستە بىكات ، بىرمان نەزىبەت لە ستراتىيەي لۇكالددا كەسى لە ئەنقال رىزار بوو لە نىو كۆمەتلى كوردداو لەزىر ساپەي بەرپوۋەبەردى كورددا خەلكانىكى ئىراويزخراوي كۆمەلەيەتتەي لە ھەممو رووكانەتو، رۇشنىبىرى، فەرھەتلى، خويىدەواري، ھاوركارى طوزەرانى رۇدانە، دىانى ھاوسەرى ھەببوني رەزىلەتەك، كايە خزمەتپوزارىەكان و.. تە . ھەرىكە لىو خالانە مرۇطى رىزار بووي ئەنقالى لە مرۇطىكى كۆمەلەيەتتەيە طواستوئەتوۋە بۇ مرۇطىكى طوشەتپىرو ئىراويز، ئەوئەش خويىدەتوۋەي دەروونى كۆمەلەيەتتەي سىياسى زور ھەلەدەتپىت، لە ئاكامدا ئەو طومانەمان لا دروست دەكات طەر ئىمە كورد بە طشتىە دەسەلاتدارانى كورد بە تايىتەي طەر لە ستراتىيەي لۇكالددا دۇرايىن بەرامبەر بەھاي لە ئەنقال جىماوۋەكان ضون دەتوانىن لە نەخشەي ستراتىيەي دەركەي بۇ بىكىشەيت، لە كاتىكدا لە با بەھايان لە نىو كايە كۆمەلەيەتتەي و دىانىەكاندا زور لە ئەنقال بەجىماو تەنەت نامادەي ئەوۋە نەماو لە دىدارىكدا باس لە تراذىداي خوي بىكات، ضونكە ضىدى نامادە نىبە تەنھا ئامرازي ئەدظەرتايزو راطەياندىن بىت. لەبەردەتوۋەندى كەس، دەرطو راطەياندىنە جىاوازەكان بەكار بەيىرى، با رەضاوكردى بەردەتوۋەندى خوي. ھەردو ستراتىيەي لۇكالىە دەركەي ئىويستىان بە ھىل كىشانىكى ھونەرىانەي سىياسى ھەبە بۇ بەكترتتى ئىركە ئەخلاقىەكانى كورد، ھىلكىشانىك لە شوناسى جىاوازي نىوان لادىە شارەو دەبپويزىنەتوۋە بۇ شوناسى طشتى، ئەو رەھەندە لە ھەممو رەھەندەكانى دى طرنطرو تەنھا بەشكىكى كەم باوۋەرىان ئىيەتتەي، ضەمكى شوناسى طشتىپىرو غەمى طشتىپىر ئەك شوناس و غەمى تاك رەھەند، سەلماندى مېدووي ھەر كارەساتىك و تىنەراندى لە ئىرسى لۇكالتوۋە بۇ ئىرسى دەركەي ئىويستى بە طشتىپىر كوردى شوناسى ئەو كارەساتە ھەبە، ناكرىت ئەنقال خاوەنى ضەند شوناسى جىاواز بىت لە نىو كايە كۆمەلەيەتتەي سىياسىەكانداو بىشانەتوۋىت وەكو جولەكە شوناسى نىشتمانىمانى لى بەھرەمەند بىكەين. ئەنقال ھەر تەنھا لە كوشندەيە ھەذارى بەرپوۋەبەردى دەسەلاتى كورددا طورزى كوشندەي بەر نەكەتوۋە، رۇحى جوداخوازي ئەتەك خۇ بە بەرئىسىار نەزانىش طەورەتەين طورزى

بىر ئىنقال ضەممەتكە ئىگە دى كوشتنى قىرگىدىن شەھىد داۋە، لە قىسە كىردىن رەقەتارى تاكى كورد، بىروانە ھەتتا ئىستاش بە بەشەكەنى كوردستان دەلىت كوردستانى عىراق، ئىران، توركياۋ سوريە، نەك باشور، باكور، رۇھەلاتى رۇدئاۋاي كوردستان. ھەتتا ئىستا ھەر ئارضىيەتكە بە جياۋازى بىرطرى لە خەتباتى خۇي دەكات بەك دەنطى نەبراۋە بە بىر كارەساتەكانمان، نمارەيەكى زۇرى بەشەكەنى دى كوردستان بە باشى ئاڧايان لە كارەساتى ئىنقال نىيە، كە باس لە كارەساتەكان دەكەن تەنھا باس لە كارەساتى نەو بەشەكى خۇيان دەكەن لە ئىجىدەكى كارىاندا ئىنقاليان دانەرشىتوۋە، تا ئىستا غەمىكى طشتىر نىيە بۇ لايەنى زمانەۋانى تىپتە شىتتىمان لىيەك، ھەزىرتىن مىللەت لە روۋى فەھىنطى سىياسىيە، ھەزىريان ناڧات بە ئاستىك نەتوانن ضەند خولىكى زمانەۋانىيان ھەيىت بۇ دىالكىكە جياۋازەكان فىرېوون تىپتە شىتن لە يەكتىرى، تا ئىستا لەو بەشەكى كوردستانى ئىنقالكراۋىشدا مەسئەلە جياۋازى نىۋان سۇرانى كىرمانجى رەۋاجى ھەيە، بە يەك ضاۋ سىپىرى ئىنقالكراۋەكان لە ئىنقال رىطار كراۋەكان ناكىرىت. ئىۋانەش تەنھا غەم ساردى بىر ھەم نەھىناۋە، بى بەھا بوونى مروۇظ و بى بەھا بوونى كوردىشى بىر ھەم ھىناۋە، ناكىرىت نىمە خۇمان بەھا بۇ خۇمان دانەننىن و داۋاي بەھا لە بىر امبىر بىكەن. ھەر غەمى ئىخلاقى و زمانەۋانى داۋاي طۇرىنى كلىشەكى ئىنقال دەكات لە قىسە سىر زارەكىيەتە بۇ فىلمى دۇكۇمىنتار، ئىۋەكى تا ئىستا دەربارەكى ئىنقال دەطوتىرىت، زىاتىر قىسە سۇزدارىن، نەك لىكۋلىنەۋەكى ئىكادىمى، زىاتىر سۇز و رۇداننە، نەك ئىشاندىكى واقىكى كارىطىر، بە تايبەت لە سىر دەقەۋەكى كوردستان ھەرۋەھا دەبىت بە بەلطەكى مىدوۋىيە سىر ضاۋەكى مىدوۋىيە بۇ داھاتوۋ. ئىۋ خوىندىنەۋە ئىخلاقىيەش بە زاكىرەكى كالى سىياسى و دەستى بالاي مىللىطىرايى كەلتوۋر فەراھەم ناىبىت، ئىنقال تەنھا رەھەندىكە لە ھىض روۋىيەكەۋە تاك رەھەندى ئىستەند نىيەۋ كۇمەكە يەدەستى ھەردوۋ بىرەكى سىياسى كۇمەل دەخۋازى، ئىۋەكى كايە سىياسىيەكى خىسئوۋىيەتە دەقەۋەكى ئىركى خۇي بە كايە كۇمەلايەتتىيەكە ھەلئاسوۋىرىت، ئىۋەش كايە كۇمەلايەتتىيەكە ھەلبىردوۋە بە كايە

سياسىيەكە ناكىرىت، لادانى ھەر لايەك لەو ئىركە، لادانە لە مۇرالى مەروپى و نىشتەمانى، ديارە ھاو كىشەي ئەو مۇرالە لە ئىستادا تەواو لاسەنطە، ھاو كىشەي لاسەنطىش كىشەي ھۇشيارى خوو ناسىنە كىشە فكريەكانى ھەيە، ھەردوو كايەي سياسىيە سىپلى كورد خاوتەي ھۇشيارى خووناسى نىيە، ئەو ناھۇشيارىيەش جطە لەقوۋەي روبرووي زۇر كىشەي دي ناوۋەكيە دەرەكي كىرەقوۋە، رىنەشانەدەرىشى نەبووۋە بۇ دروستكردى شوناسى نىشتەمانى خۇي، مەروپى بى شوناس نازانىت نالۇزىەكانى شوناسىكى ناديارو مەترسىيەكانى شوناسىيەكى ئەتەك كراو ضىيە، تا بتوانىت خويندەقوۋەي دروستى ھەيەتە ئەلامارىيەكى مەعرفىيانەي كارەساتەكانى بدات، ئەو كىشانەي باسما كىرە نەبوونى باوۋەي تەواو لاي ھەردوو كايەي سياسىيە كۆمەلەيەتەي بۇ ئەلاماردانى ئەو كارەساتە زىندوو راطرتى ئاكتىپ بوونى ئەخلاق و سىماكانى بەس دەسەلمىنىت، ھەتتا ئەو سىمايەش لە دەرورون و مۇرالى طشتى تاكى كورددا بزر نەيەت، جطە لە ھەلۋەشانەقوۋەي كايە مۇرالىە سياسىيە كۆمەلەيەتەيەكانمان، سەرچەم كىشەو كارەساتەكانىشمان بە ھەلۋاسراوي دەمىنىتەقوۋە ئەك تەنھا كارەساتەي ئەنقال.

ن/ من مەبەستەم بوو يەكەم ئىسپار بەو شىۋە طشتىپىرە بخەمە روو، ضونكە ئىم وايە ئىستا دەتوانىن ووردترو بابەتتەنەتەر ئىسپار بكتەين: ئاىا كلتوروي بەعسىزم بە دىدى تۆ تەنھا ئەقوۋەندىە ئاشكراو شاراۋەي لەتەتل كۆنەستى بەعسىيەكاندا ھەيە بۇ سىرىنەقوۋەي بەرامبەر لە نموونەي ئەلامارى ئەنقال، يان بە ئىضەقوۋانەقوۋە ئەم كلتورە ئانتايىيەكى بەرفراوانى لە ئىكەتەي كۆمەلەطاي رۇدھەلەتەي دايطىر كىرەقوۋە؟ دواتر كارىپتەيىيە ترسناكەكانى ئەم كلتورە لە كويە ضرور ترسناكتر دەيەت؟
و/ بەعسىزم تەنھا تابەند بوونى وادوويە تەراو و كۆنتراكى واپەستەبوونى كارەكتەي يەكەم نىيە بە دوۋەقوۋە، ئەقوۋە واپەستەبوونى ھەقەمەكىيانەيە، بەعسىزم لە سەر بنەماي ھىضطەرايەيە مىكانىزمى ھەقەمەكىيانە خۇي رىنوما نەكرد، بە ئرۇطرامىكى ضرور ئىرى مەبەستەتەر بۇ نىو كايە كۆمەلەيەتەيە سياسىيە كلتورويە دىيانىيەكان ئاراستەي خۇي نىشان كىرە. دەستنىشان كىرەقوۋە بۇ نىو ھەموو

ئىتتە ئاكارىيە ئەخلاقىيەكانى مروژ. سەدام حسين يش داهينەتري ئتو
 ئروژطرامە نەبوو، سەدام ئامراز بوو بۇ ئامانج. هەتتا ئتو كاتەي بوو
 بەهيزو لەقويو بەكەلك وەرطرتتى نەرييانە لەقو هيزو دەسەلاتە هەندى
 جار ئلانى جەقو هەتري و بوونىادطەتري بەعسىزمى ئشت طوي دەخست،
 تەنھا ئتو ئشت طوي خستتە و دلنيا بوونيش لەقوئەي ضيدي بەعس لە
 ناووضەكەدا بوو بە ئەخلاقىيە طشتطير و ئويستى بە طەيەنەر و واعزىتەك
 نىيە، سەدامى بەقرو لە ناویردن برد، ضونکە نە سەدام و نە ئلان و
 ئروژطرامەكانى تەنھا بەرھەمىكى ناوەكى نەبوون، ھاوردەيەكى دەرەكيش
 بوون، با خۇمان بەقو نەخەلەتتینين وا بزانیين ھىض ھىزىيەكى ناوەكى لە
 رۇژدەلاتدا بە بي ئالشت و دروستکردنى ھىزىي دەرەكى دەطات بە
 سنوورى ھىزىي سەدامە بن لادن. بەلام ھىزە ناوەكىيەكانى داهينەترو
 ئالشتى بەعسىزم دلنيا بوون لەقوئەي ئایدولۇدى بەعسيان لە تەمەلخانەيەكى
 بەرھەم ھىنەتري جەھل و سەلەفبەت، بي تیرامانە تەدى بە رۇجى
 شەرانطىزىيە خوود نەناسى وەكو عقرەبە رۇژدەلاتە نمايش دەكەن،
 ھەبوونى ئتو فاکتەرانتەش ئالنتريک بوون بۇ داهينانى ئایدولۇدباي بەعس،
 ئتو ئایدولۇدبايەش يەك سەقراضاوە نىيە ئىشتەر رەطە ريشەي لە مېدوو و
 ئايىنە عقرەبىيەكاندا ھەبوو، بەلام لە کاتى ئولینکردنىقو بە ناو بوو بە
 ئرۇسەيەكى دەسەلاتخوازی، دەسەلاتخواز لە ھەموو کايە عەقلى و
 ئاكارىيە ئەخلاقىيەكان، ئتو جۇرە دەسەلاتە لە مېدووي دەرەقو بوونى
 ھەبوو، لە شىو دەسەلاتى ھىنلەرو سنالین، بەلام درېدبوونەقوئەي
 کارىبطەتري بەعس لەقودا بوو، کە دەسەلاتىكى بوماووە لە باوگقو
 وەرطيراو نەبوو، ئەزموونىكى تاقىکراوئەي ناوخۇ نەبوو، تا خەلکى
 عقرەب بە طوومان و طرىمانەي دۇران لىي بنوارن، ئتوئەش يەککە لە
 نەپنىيەكانى بەدەستەھىنانى ھىز بوو. ئتو تاقىکردنەقوئەش لە ھىضەقو
 دەستەبەر نەھاتبوو، بەلکۇ لە تواناي جىھانبنىي دامتەرىنەترانى بەعسەقو
 بوو، بۇ داهينانى ضەمکک لە دەرەقوئەي ضەمک و ھىزىي تەقلیدی ناو کايە
 کۇمەلايەتتەيەكانى عىراق و سوورىيا، ضەمکى طەمەکردن لە ناو
 مىکانىزمى دەسەلاتسازى و دەسەلاتخوازی، بە شىوئەيەك لە سەرتەنادا
 بەراورد بە دەسەلاتەكانى ئىشوو زنجىرەيەك بەرەقوئەشسوونى

شاپتەشكەكارى بەخۇۋە بېنى، ئۇ ئىشەنچەن ۋە ئىشەنچەن مەنەنەي تەمە دەسە لاتخوازىيەكانى زىاتەر دەكرد، لىرەۋە ھىزى جەماۋەر لە كايەي بەعسدا بوو بە نامراز و سىسماتىزەكردى لە بەردۆۋەندى ئرۇطرامى بەعسىزما بوو بە نامراچ ، ئۇ شىۋە بەرئىۋەبىردنەش حوكمرانى تۇتالىتارى "شمولى" لى دەكۆيىنەۋە، سىستىمى تۇتالىتارى رەۋايەتتى دان بە دەست ۋەردان لە ھەممو كاروبارو دىانە تەننەت نەستى ھاولاتى و ياساغ كرىدى ئىسى 'بو؟' خۇي ضى دەكات، ھەممو ئرەنسىئەكان لە ناستى بەردۆۋەندى دەسە لاتقەۋە تەلەلە دەبن و لە ناستى بەردۆۋەندى ھاولاتىشەۋە دەكۆيىنەۋە، ئۇ رەۋەتەش لەتەل كاتدا دەبەت بە رەۋايەتتى دانىكى سروسىتى و ئاشان ئەخلاق و نەرىتتى كۆمە لايەتتى. ئەخلاق و نەرىتتىك داھىنەر لە جۇرىتتى ضەۋسەندىنەۋە و شەرانطىزى و مەتر دۇستى و بابەتتى ئەسەندكر دىندا.

*لە سەر ئۇ بنامانە دەسە لاتى بەعس بوو بە ئەخلاقىكى كۆمە لايەتتى و كلتورى كە تاك و كۇي عىراق و ناۋسەكە ھىض دەسە لايىكى لە فۇرمە لاكردى ئۇ ئەخلاقەدا نەۋۋە، ۋەرطىراۋى دەۋەۋەي درك و ھۇشيارىش ھەمىشە دەبەت بە ھۇي ھەقرەس ھىنەنى بەنەماي دەروونى دروست، لەۋىۋە بەعسىزمە ئاكارەكانى جطە لەۋەي بوۋە بە ئەخلاقىكى كۆمە لايەتتى بوۋە بە دەردىكى دەروونى و نامادەباشى خۇي لاي ھەممو تاكىك دووات دەكاتەۋە، ئەۋەي تىدا بە دى ناكرىت بە ئىي ناستى ھۇشيارى خۇي جارەسەرى بو ئۇ ئالوۋدە بوۋە دۇزىۋەتەۋە، واتە ھۇشيارى تەياندۋىيەتتى بە ناستىك بزانىت بەعس ناسى واتە خوود ناسى و لەۋىۋە كەلەنە دەروونىيەكانى خۇي ضارەسەر دەكات، بەلام ئۇ ھۇشيارى تەياندۋىيەتتى مەردوۋ داھىزراۋە لە ناۋ كۆمەللى كوردىدا كە لە سەرجمە تاك و كۆمەلەكانى زىر دەستى بەعس كارلىكراۋتروۋە بەرنامەتەر كارى لە سەر كىردوۋە. ترسناكى ئۇ دىاردەۋە لەۋىدا ضر دەبەتەۋە كۆمەللى نىمە ھەست بە قورسى ئۇ كارىطەرىيە ناكات و تا ئىستنا بەعس نانسىت و ئاكارەكانى لە ئەخلاقى خۇيدا نانسىتەۋە ، تەننەت ھەندىك لەۋانەش زۇر بە سەختى ددى بەعس و ئاكارەكانى دەۋەستتەۋە لە زۇر خالدا نەيانتوانىۋە، كارىطەرىيە بەعس و كاركردەكانى لە سەر

بىر كەرنەتو كەردارى رۇدانەيدا بىنبرو رىشەكەش بىكات، ئەتوئەش فۇرمىلاي خولانەتو لە يەك بازەندا دروست كەردو كە نە رىپەتەي رىزار بوونى يەكجارى دەزانىت نە مل دانى تەسلىم بوونى يەكجارى بازەنەك جەتە لە دارووخانى سەرخانە دىرخانى كۇمەلايەتە ئەخلاقى و شارستانى هەيىز ئاكامىكى دى بە دواي خۇيدا ناھەيىت، واقەي ئەمرۆي جىهانى كوردىش ئەتو طوممانەي كەردو بە يەقىنە وەكو حەقىقەتەيىكە حاشاھەنەتەر ئامادەيى خۇي دىارى دەكات.

ت/ لە وەلەمى ئىسارى يەكەمدا باسى بى ناطاي كۇمەلپاي كوردىت لە ئەنڧال كەردو، ھۆكارى ئەم بى ناطايە بۇسى دەتەر بىنەتو؟ ئايە بە لىكەدانەتو بايەتەنە ئەمە خوين ساردى تاكەكانى كۇمەلپا نىيە بەرامبەر ئەتو ترازدىيەيە وەكو ئەنچەت بۇ راكەشا بوو؟ ھەمان ئەتو خوين ساردىە نىيە كە بوئە ھۆكارى زاكەرىيەكى ئەتەرت و نااكتىپ بەرامبەر خودى ترازدىيا بە ئەنڧالەشەتو؟

و / بە بروايى من دىانى ئاش مەرت جوانتەرە لە دىانى ئاسايى، بۇ بىننى ئەتو جوانتەرە زىندووتەكانى ئىويستمان بە ھۆشيارى، عەقلايەت، ئىرادە و خواستى خوود ناسى ھەيە. نىمە كۇمەلپاي ئاش مەرتىن، دەبوو زىندووتەيە دەرباز بووئەكانى ئاش مەرت دىانى جوانتەر بەردىنايە، بەلام لە بەر ئەتو خاوتەي كۇمەلپاي ناھۆشيارىنە خواستى خوودناسىش لە بوئەي بە عەس نەناسىدا بىز كراو، ناتوانىت ئەنچەي ئىرادە بىكات بە ئامراز بۇ سەركەتەن بەرە و ضىاي ھۆشيارە عەقلايەت.

وەكو ئىشتر طووتەم كۇمەلپاي نىمە كۇمەلپاي ھەزارە لە رووي ترازدىيا ناسى و ئىناسەكانى بۇ ترازدىيا، نەزانىش غەم ساردى بەر ھەم دەھەيىت، بەلام ئەتو تەنھا ئاكارىك نىيە بە رووي ضەمكى ترازدىيادا خۇي بەرچەستە كەردىيەت، بەلكو مامەلە لەتەل ھەموو فاكتەرەكانى دىاندا دەكات و دىانى كۇمەلپاي كوردى بە طشتى خستووتە بەر لىئەرسىنەتو ئەتەيى و مېدوويى. كېشەي سەرەكەش خود ھۆشيارى و خود ناسىيە، ناتوانىن خۇشمان بناسىن ھەتتا ئەنڧال و بىكرانى نەناسىن، ئەنڧال ناسىيە، طرنطرىن خالە بۇ ئەتو شەرۇتەي ناسىنە خودىەكان سەرضاوە بىطرن مەرتىش كە خۇي نەناسى خاوتەي شوناسى مەرتىش خۇي نىيە، خاوتەي

ئازاد نەبوۋە، كۆيلەش مروۇظى سست و ئاسىظە، نازانىت هىيىز
بذىئەتتە، كۆيلە ناتوانىت ئازاد بېت ، مروۇظ طەر جەستەو زمانىشى
ئازاد نەبوۋە عەقل و روۇحى ئازاد بوۋە لە ھەموو شت كەمتر بىر لە مردن
دەكاتتە، دانابىشى لە بىر كوردنە دابە لە دىيان و زىندوو كوردنە تە شە
مردوۋە كان نەك مردن، بەلام كۆمەلى ئىمە ھىشتا لەطەل نەو دانابىشى ھەل
و مەرجەكانى كۆك نىيە.

ئرسىيار: لە جىطايەكى وەلامى يەكەمدا باست لە قوربانى كر دوۋە،
ھەروەھا باس لەۋە دەكەيت ئىۋىستە ئەنقال لە مىكانىزمى قوربانىيەۋە
بىۋىزىرەتتە بۇ ۋەتەمكى رىزو شانازى، ئەمەش لاي من ئرسىيارىكى با
ۋەلامە تا ئەم سائە، نزىك بوۋنەۋە لە بىست سال ئىتەربوون بە سەر
ئەنقالدا دروست دەكات بەم شىۋەتە: بۇسى تا ئىستاقسە كوردن لە سەر
ئەنقال تەنھا نەركى ئاشماۋەي قوربانىيەۋە دەبا قوربانى ئەم نەركەي لە
ئەستو بېت وەكو مامۇستا رىبوۋار سىۋەيلى لە نووسىنىكدا ئىشارەتتى ئىدەكاو
رەخنەي دەكا؟ ئايا ئەمە ناامادەيى ئرۇدەي ئەنقالناسى ناكات لاي ئىمە،
بەشەك نىيە لە كور تەھىنانى ئىمە لە بەرامبەر تراندىيالى ئەنقالدا ؟ يان بە
ئىۋىستەۋانەۋە ئەم راستى تالە بى ئاڭاي ئىمە لە باطراۋندى سىياسى و
ئابوۋرى و كۆمەلايەتتى و دەروۋنى و ئاستى تىكشكانى قوربانىيان و
دوۋربوون نىيە لىيان؟

و / نووسىنىكەي سىۋەيلىم نەبىنىۋە نازانم جەختى لە سەر كام لە قوربانىيان
كردوۋە، من ئىم وايە سى جۇر قوربانى لەۋە مەيداندا دەبىنرەت، يەكەك
ئاشماۋەي قوربانىيە، كە لە ئەنقال رىزىبارىۋانىش دەپرىتەۋە، دوۋەم نەو
قوربانىيانەن نامادەن ئىۋانىش وەكو قوربانىيانى رابردوۋ، بىنەۋە بە
قوربانى (نىشتمان و خاك) ضونكە ئەۋە بەشەكە لە شوناسى قوربانى،
سىھەم نەو قوربانىيانەن كە مروۇظى ئايدىيالىن و ئىۋرى دىيانىن لەطەل
بەردەۋەتندى خۇيانە بەردەۋەتندى دەسەلاتداراندا دابەش نەكردوۋ، وەكو
بىرو باۋەر ھاتوۋنەتە مەيدانى قسە لەسەر كوردن، بەلام تەنھا بوۋارى
ئىۋرىيان ئىدراۋە نەك ئراكتىكى، لىرەۋە قسە كوردن لە سەر ئەنقال
دەطۇرىت و تەنھا قوربانى قسەي لەسەر دەكات، ضونكە بەشەكانى دى

قەسە كەردنى لاويدن "مجاز" يان ھەلۋىستىتەرىن، راستە ناھەقىي ئروژدەي ئەنقالناسى بەشەيە لى كەشەي بە لاويد بوونى طووتارى ئەنقال، بەلام كەشەي سەفەرەكى ترەسە لى ئەنقالناسى نەك نەزانىنى ھەببوونى ئروژدەي ئەنقالناسى. ئەو ترەسەش طوومانى زور بە دەورى دەسەلاتداراندا دەكەشەيت، طوومان لى ئىستە و رابردوو، دەسەلاتىك نەيتوانىيەت بەي طووناهى خۇي لى كارەساتەكاندا نىشان بەدات، ھەقۇل نادات بو ناسىنى، ھەقۇل دەدات قودسەيتى كارەساتەكە بە شەيەيەك بەشەيەت كە جەللاد و قوربانى، ئەنقالكرا و ئەنقالسى، شۇر شەيەرو جاش، ئەتەكرا و ئەتەككار، دەسوزو طەندەل يەك واتا يەك بەھايان ھەيەت، وەكو ئەو ئەي ئىستە لى جەھانى كورددا بوو بە رەوتى دىان، تەيەكلەو بوونى ئەو ضەمەكانەو ئەراويزخستەن و كە كەردنى ئەوانەي ئايدىيالىانە لى ئەنقال دەدوين طەواھى تەيەطلانىان دەدات.

● كەشەيەكى دى نەبوونى ئروژدەي ئەنقالناسى تەنەنەت لاي قوربانىنىش، كەشەي ھەزاري خونداسى و خود ھۇشيارىيە، وەكو ئىشترىش نامادەم بو كەرد، ديارە خود ھۇشيارى ئاستۇرتى خود ناسىيە، ئىمە خۇمان نەناسىن ناتوانىن بەرانبەرىش بناسىن، ناتوانىن ئۆلىنى كارەساتە ترايدىيەكانمان بەكەين، ناتوانىن لى طەلەكى حەتەساوۋە بە كەلتورى داپىركار بېين بە طەلەكى خاوەن كەلتورىو شارستانىيەت. ئەو ضەمەكە تەيەندى تەتوي بە سەرخان و دىرخانى رۇشەبىرى و شارستانىيەت تەيەو ھەيە، ئىمە تا ئىستە شارستانىيەت و كەلتورىو خۇمان نەناسىوۋە بە شارستانىيەت بەدەوي و كەلتورىو داپىركەترانەو دەمانەت بوئىدەي سەرخانىكى مەعريفى بېين لى ناستى كارەساتە بالاكەماندا بېت، لى كەتكەدا خاوەنى شارستانىيەت تەيەتەميا و مەيدىا و خاوەنى زەتۇشە ئابى و رەبازەكانى زەردەشتى و ئىزىدى و كاكەيى و حەقەين، خاوەنى ئىمارەتەكانىن كە كۇمەلى كەلتورىو رەھەم ھەناوۋە شارستانىيەت بەجەھەشتوۋە، ئىويست بوو كەلتورىو مانى تەيە طرى بەرەيت، شارستانىيەتە لى سەر بوئىدە بېين، بەلام نەك ھەزەزاري زانىارين دەربارەيان، بەلكو ھەندە سەرسامى كەلتورىو داپىركەترانە بووين، كەلتورىو راستەقەينەكەي خۇمان بە بېتەنە دەزانىن، ئەو خۇشان كەدوتە طىرفانى بېتەنەو.

ھەر مىللەتتىكى خاۋەنى كىتورى خۇي و بىنەماي خۇناسى نەبوو، خاۋەنى كايەي كۇمەلايەتتى دروستى طرى بىندى كۇمەلايەتتى نوپىش نابىت. لە نىو نەو داۋە داۋى كەلتورى عەربىيە ئاينى ئىسلامىيە مامەلەتتى كورد لەطلە ئىشكەوتتى تەكنەلۇدى بە عەقلە مۇرالى مىللىتە، فەرامۇشكردنى مۇرالە رەۋشنى راستەقىنەتتى مەۋظانەمان بىر ھەتم دەتەنەت، كاتىكىش مۇرالە فەرامۇش كرا، بىر طرى نامىنەت، ضونكە مۇرالە ماھىيەتتى بوونە، كە بىر طرىش نەما ئىرۇزى نامىنەت. ئەمرو ئىمە طەيشتووين بە ناستى بى بەھا كىردنى ئىرۇزىيەكانمان داخلىسان لە واتاي مۇرالە خونداسى، بۇيە بىر طرىمان نەماۋە نەك تەنھا سەبارەت بە ئىنقال وەكو كارەساتىكى ھەمىشە زىندوو، بەلكو ھەموو كايە كۇمەلايەتتىكانمان توۋشى نەو قەيرانە بوو، ھەموو كايە كۇمەلايەتتىكانمان ئىويستى بە شوۋشى مۇرالى ھەيە. لىرەۋە من ھەندى لە بىر ھەمەكانمدا جەختم لە سىر نەخلاقناسى كىردو وەكو بىنەمايەك بۇ ئىنقالناسى. ھىض مىكانىزىمىك ناتوانىت طرەنتى زىندوو ھىشەنەۋە ئىنقالناسى بدات بە بى رىطار بوونمان لە سىرسام بوون بە كەلتورى داپىركەران و بىكرانى ئىنقال، بىكرانى ئىنقال تەنھا بە عس نىيە و بە عىشىش قالىبىكى كۇنكرىتى نىيە، بە شىكاندى كۇتايى بە ئالوودەبوونى بە عىسانە بىت، كورد طىر خاۋەنى ضەكوشەكەش بىت، خاۋەنى فەكرى بىر كىردنى ئىس نەبوونى دىنطەي نىيە بە تەت و تۇزەكەي، جطە لەۋەي نەو ضەكوشە تەنھا بە دەستى دەسەلاتدارانە، نەۋەش ھەلەيە، كارەساتى ئىنقال تەنھا كارەساتىك تاكرەھەندى ئەسەند ناكاتە ئىويستە ھەۋلى طىشتىرى بۇ بدرىت و بىرىنە ناستى جىنۇسايدى جولەكە، نەۋەي بە رۇشنىبىر و مەۋظى ئايدىيال دەكرىت لە مەسەلە راطەيەكاندا بە دەسەلاتداران ناكىرىت، نەۋەشى بە دەسەلاتداران دەكرىت بۇ ضەستاندن و كار كىردن بە تىۋرەكانى نەۋان بە تاكەكان و مەۋظە ئايدىيالەكان ناكىرىت، ضونكە دەست بىردن بۇ ھەر ضەمكىكى ئىنقال دوو ضەمكى دى بە دووي خۇيدا رادەكىشىت بۇ تەۋا بوون، ئەۋانىش ضەمكى بىرىرى سىياسى و ھاۋكارى مادىيە، ئرەنسەتتى نىزىك بوونەۋە لە ئىنقال يەكخستى تىۋر و ئراكتىكى دەۋىت. نەو مەرجەش كىشەي طەۋرەي تەنھا بۇ ئىنقال

دروست نەكردوۋە ، بۇ ئاكتە ئايدىئالەكانىشى دروست كىردوۋە كە لە ئىنقىالنىسى و بەسنىسى و ئىنقىالنىسى ئىنقىالنىسى ، سونىكە ھەقىقىي ئىنقىالنىسى كىردىن كە دەسەلاتداران ئىنقىالنىسى نەقىتوانىۋە خۇي لە كارىپىتىرى فەرمانىروايى بەسنىيە بىزىنە دەرى و رۇدانە نەخىزىنە نىۋە مەدارى ئىنقىالنىسى و ئاكتە كۆمەلەيىتى و سىياسىيەكان.

ث/ كەۋابو و ناتوانىن بىلەن شونىسى كورد بونمان خاۋەنى كىلتورىكى جىبىيە لە ھەمانكىتىشدا ناتوانى روبروۋى تراىدىيا بىنەۋە؟ نموۋەمان تراىدىيىي ئىنقىال، ئاراسىنە فرە رەھەندەكانى وەك كارىپىتىرى ئىنقىال لىسەتەر لايىتى سىياسى و ئابوورى ە كۆمەلەيىتى دەروونى؟ سۇن بىيىنە خاۋەنى كىلتورىكى واهى؟ ئىت وانىيە تىكرارى سىن ە تۆيىدەكانى كۆمەلەيىتى كوردى لە ئاست وەزىفەيىكى وادا تەۋا و نا بىرئىسارىن بە تايىت رۇناكىران؟ ئايە ھۆكارى ئىم نا بىرئىسارىيىيە بۇسى دەپىرەيىۋە؟

و / من ئىم وايە بەشېكى طەۋرەي داروخان و بەككەطىرتنى كىلتورى ئىمە كىشەي دەروونى ئابلوقەيداۋە ھەر ئىم قەيرانە دەروونىيە توشى قەيرانى ھۆشيارىشى كىردوۋە ، ياخود لە ھەندى دۇخدا تەنەنەت ھۆشيارىش دادى دروستى دەروونى يان ئاكارىي تاكلېكى نەداۋە بۇ نموۋە لە ئىنقىالنى كۆيىلە بەيىنە دەقەۋە. بۇ ئىۋەي كىلتورىكى دروست بەرھەم بەيىن، يەكەم ھەنطو ئىۋىستە بايەخىكى تەۋا بە ھەردوۋ زانستى دەروونى و كۆمەلەيىتى بىرەت ، س وەكو ھاندان و دانى "امتىياز" بۇ ئىۋانەي ئىم دوۋ بوارە ھەلدەبىرن لە زانكۇكاندا، س وەكو ئىپىرەقو ئىۋىطرامى دەقۇتا بىرئىسە كۆمەلەيىتى دەروونىيەكان، لىۋانە ئىنقىالنىسى باطراۋندى رىفۇرمخواستى ھۆمەتە بۇ ئىم دۇخە ، طىر ھۆمەت نەزانىت سۇن كۆمەلەيىتى لە ھەلدەر بىرئىزىت و نە غەمى زاننىشى ، ھەموۋ مەقەلەكانى دى بەتال و بەھانە ھىنانەۋەن ، طۇرانە كۆمەلەيىتى و كىلتورىيەكانى ئىۋىستى فەرمانىروايى ھۆشيارە بۇ جىطىر كىردىن و ئاراستى، ئىمە ئىزموونى سەرجەم و لاتانى جىھانمان بە دۇكۆمىنت و نووسىن و طىدوۋ لە بەردەستدايە دەزانىن كۆمەلەيىتى ئاش شىرو ئارامى بەقەۋە س

ئاراستەيەك ئاقار دەپن ، سىستەمىك بەرزەۋەندى ھاولاتيان كىردى بە ئامانچ لە دووبارە بوونەۋەتەي ئۆزموونى دارووخانە كۆمەلەيەتتى و مەزەپەيەكەن بئاريزىت بە سوود و قەرتەن لە لاين ئۆرەي نەزەيەكەنى ئۆ كۆمەل و سەردەمە، يان لاني كەم كالتەر روودانى ضونكە كاربۇتەيەكەنى ئاش شەرو طۇرېنى دەروونى كۆيلە بۆ ئازاد كاربۇيەك يەك ھەنطەۋە نىيە ، بەلام نىمە لە برى ئۆۋەي بۆ نموونە ئۆزموونى ئۆرمەنەكەن و جۈولەكە دووبارە بىكەينەۋە، ئۆزموونى طرىكەكەن دووبارە دەكەينەۋە. سەرجەم شارستانىتە زانستە فەلسەفە لە ولاتى طرىكەكەنەۋە سەرضەۋەي طرت ، شارستانىتەي و سىستەمى رۇدناۋا لە ساپەي بىرمەندى ئۆواندا بەرھەم ھات و بوونىدانرا ، بەلام عەقەل بوونىدەپتەي طرىكە خۇي ئاش رۇدپارى شەر لۆۋە لاوازتر بەھەرەمەند بىت لەو سامانە فەكرى و زانستەي ھەيەتەي . كورد مىللەتەك نىيە خاۋەنى سەرمەيەي فەكرى و زانستەي بىت ، بەلام ۋەكو ئۆرمەنى و جۈولەكە خاۋەنى سەرمەيەي قوربانىيە. لەمەشدا نەيتوانىۋە بە كەلك و قەرتەن لەو سەرمەيە بوونىدەي خۇي بىت لاني كەم لە ئاستى لوكالدا.

● ئۆرمەنەكەن سەي مىليون خاۋەنى دەۋلەتەي سەربەخۇي خۇيانن ، نەك لە بەر ئۆۋەي سۇپىتە ھەكارى كەردن كە زور لە ئەمىركە لاوازترە ، لە بەر ئۆۋەي دىلۇماتىتەي سىياسى و ھۇشيارى خۇبەرىۋەبەردن و رۇھى يەكپەرتەن ئاستى سەرسامى بەرزە ، بەو ذمارة كەمەشيان لە شارى تۇرۇنتۇي كەنەدا سەي ھول و دوو بىنايان بۆ رەۋەندى ئۆرمەنى ھەيە ، ئۆۋەي كراۋە لە طىرفانى ھاولاتى و دەسەلاتدارانى كەنەدەش نەكراۋە ، لە بوودجەي كۆمەنى ئۆرمىنە كراۋە ، كە لەتەل ئۆرمەنەكە قسە دەكەيت ضون طەشتەن بەو ئاستە ، بە متمانەۋە ئىت دەلەت فەرمانەرەۋاكانمان بۆ ئۆرمىنە كارىان كەرد نەك بۆ خۇيان ، ئىۋە كەستان نىيە بۆ كوردستان كار بىكە نەك بۆ خۇي ، ئەمە ئۆۋە حەقىقەتە تالەيە ضوۋەتە نىۋە باسى كۆمەلە نىۋە دەۋلەتەيەكەنەۋە. كاتەك دوو كورد بوون بە بالۆيزى عىراق ، ئىم و ابوو لاني كەم ئەمانە لە دەۋە جىاواز كار دەكەن ، سوود لە ئۆزموونى ولاتانى دى دەبىن ، تەنھا جارىك ئەم عىراقى بوونەيان بۆ كورد دەقۇزەۋە ، بۇيە لە ميانەي نارەزايىمان دد بە كۈزە

ئەنفالكر اوة فرؤشراوةكان ،سەردانى ئەويشمان كرد ، داوامان لىكرد
 سەردانى كوردةكانى تۇرنتۇ بكات و طفتوطۇيان لة طەلدا بكات ،
 طەرضى نەدەبوو ئىويستى بەو ئىشنىارة بىت ،طرنط نىية ئەم ئىشنىارة
 سەرتايى بە ئەيمان و دواي بە خۇشاردنةوة كۇتايى هات ، بەلام من لاي
 خۇمەوة وام ئىشنىاز دەگرد ،لە هەبووني هۇلىكى وەكو ئەوةي
 ئەرمەنىەكان بۇ كورد بئرسم ،بەلام بووين بە خاوەنى ضەندىن بالويز
 كوردي عىراقسى و نەبووين بە خاوەنى هۇلىك لة هىض كام لەو ولاتانە
 لة ساىەي ئەو سامانەي عىراق لة رىطەي بالويزخانةكانى بە هەدەر
 دەدرىن ، ئەوة رۇحى خۇشارىزي و خودناسى فەرمانرەوايان كوردة ،
 ضون بتوانىن داواي كردار و بۇسووني ئايدىال لة هاولاتى بكەين
 بەرامبەر كارەساتە ئىروژەكانى .

ث/ ضەممكى قوورباني و قوورباني دان بە دىدى من لة ضوار جيوۋەي ئىلامارى ئىنقال لة كۇن و نويدا ضەممكىكى بىرفراواني ھەيە ، من لەھو ئىسپارەمدا خوودى قوورباني نيو ئىلامارە كەم مەبەست بوو (ئىنقال) كە تا ئىمرو تەنبايە لة ناسىنى دىوي ناوۋەي ئىۋەي بە سىرىدا ھاتوۋە ، ضون بتوانىن ئىمە بۇ راى طشتىء مىلى بطويزىنەۋە؟

و / ئىۋە ئىۋىسىيەكى ساكار نىيە تەنھا لة سىر ئاستى تىۋرى يان جىماۋەرى فىراھەم بىت ، ئىۋىسىيە بە ناساندنى قورباني بە خوودى خۇي ، ئاشان نەك تەنھا ناساندن زىندوو ھىشتىنەۋەي لة ئاستى لۇكال دەۋىت و لىۋىۋە ناساندنى بە جىھان بۇ ئىۋ مەبەستەش دەيان ھەنطاو داۋاي جى بەجىكرىن ئىكەن و لە ھزر و دىدەبىنى كورددا زور كالن ، ھەندىكىان لەم ضەند خالەدا خۇيان دەبىننەۋە :-

1- خودەۋشىياري لاي كەسى قورباني: ھەبوونى دەزطاي لىكۋلىنەۋەي دەروونى و كۇمەلايەتتى و ضالاكسازى و روناكبىرى سىبارەت بە فاكتىرە ئىرىي و نىرىيەكان ضەممكى قورباني و مەرت ئىسەندى لە سىر دەروون و دىيانى كۇمەلايەتتى كەسى قورباني. بە ئايىت ئىۋانەي ئىۋ كات منال بوون لە ساپەي ئىۋ دۇخە ئاناسىيەدا طەۋرە بوون.

2- طۇرىنى مېدوو كاتى ئىنقال لە رۇدەمىرەكانماندا: ئىنقال ۋە ھەلەبجە بوون بە درەختىكى بىردارى بەھارى ، لەھو ۋەرزەدا بىرى ھەلوۋىست بۇ زۇربەي راطەياندىن لايەنەكان دەطرىت و مىللىانە دەخاتە نىۋ ئىۋطرامى يادىرەنەۋەيەۋە ، دەزطاي زاكىرەي لەسەر دادەخات تا بەھارى داھ

3- ئىنقال بىرىت بە ئىركىكى ئىخلاقىكى سەئىندراۋ نەك داۋاكرائو ، ناكىرىت ضاۋەروانى ئىۋە بىكەين يان داۋا لە خەلك بىكەين ئىركى ئىخلاقى بىرامبەر ئىنقال تىدا بىت ، ئىۋەشەي بۇ بىكەين بە مېدوۋىيەكى ناياب يان بە ھەلوۋىست لىرەۋە دىمارەيەك جاش و بەعسى بىناۋى ئىنقال رابردوۋيان رووناك دەكەنەۋە. ئىنقال ھەلوۋىست نىيە ئىركە ، ئىۋىستە ئىۋ ئىركە بىرىت بە ئىخلاقى ھەموو تاكىك و بە سىرىدا بىسەئىت ۋەكو مەرجى دىان و مروظ بوون ، ئىۋىش لە ضەندىن رىطەۋە ھەندىكىان

خۇي لە رېپىتەي بە مېدوو سەئاندىنە دەبىنەتە ، وەكو ئەوئەي بىرەت بە سەبجىكتى خويىدىن لە ھەموو قۇناغەكانى خويىدىندا لە سەرتەتايەتە ھەتتا زانكۇ و بە ئىي قۇناغ و تەمەنەكان طرى بەندى بىرى ، بېيت بە بەشەيك لە دىيانى زانستى. وەكو شوناسىش بىرەت بە تاقىكرەتە بە نووسىنە بەزمان بۇ ئەو كەسانەي كوردىن و دەيانەتەي لە ماوئەي 2 سال زىاتر لە كوردستاندا بىدىن ، بوكلەتەي تايەت دەربارەي ئەنڧال دروست بىرەت و ھەر كەسەي بېپانە يان تەنەت ئەو مەنە كوردانەي لە رۇدناوا لە داىك بوون دەيانەتەي بېنەتەي كوردستان بىدىن ئەو بابەتەيان بەرەتەي و ماوئەيەي ديارى كراويان بۇ دابىرەت تاقى كوردەتەي بە نووسىنە و بە قەسەكرەن تېدا بەگەن ، واتە ئەنڧال بىرەت بە تاقىكرەتەي كورد بوونە لە ولاتى كورددا مانەتە بۇ كورد بۇ بېپانە ، طەر دەرضوون ئەوجا مافى مانەتەيان لە كوردستاندا ھەبەت. ئەمە مەرجى دىانە لە ھەموو ولاتەي جىھاندا. لە رېپىتەي كەنەلەكانى راطەياندىنە بايەخي تەواي ئى بەرەت و نەخرەتە نىو ئەك رۇدى رۇدىمىرى يادەوئەيە سالانەتە ھىضى دى ، بەلكو يان كەنەلەكەي تايەت بە مەسەلەتە بىرەتە ، ياخود ھەر ئەك لە تەلەفزىونەكان ھەفتەي رۇدىك بۇ ئەو مەبەستە تەرخان بەگەن ، طرنە نىيە ئەطەر ئەك بەرنامەش بېت و ھەفتەي رۇدىك لە تەلەفزىونەكانەتە نەمەش بىرەتە ، زۇر طرنەتە خەك نەزار بەكەت طوي لە ئەنڧال بىرەت ، لىي بروانەت ، طەر خۇشى نەخواسە بىرەت بە بەشەيك لە كاتى نەزار بىرەت ئەنڧال بەشەيك لە كاتى بىرەت ، لەوانەتە بېت ئەو سېستەمەي دېموكراتى نىيە ، بەلام طەر سەيرى سېستەمى جىھانەش بەكەت خاوەنى ئەنڧالەش نىن ، تەنە خاوەنى دانى مافى ئەنڧالەش بۇ بەستەتەي ھەستى ئەنڧالەش بە ولانەكانىانەتە وەكو ھەستى ھاولاتى ئەسلى بە شىوئەك لە شىوئەكان ئابەندى ئەو جۇرە ئرۇطرامەن.

كوردەتەي دەيان مەلئەرو طرووت و تۇرى ئىننەتەي بە مەبەستە ، من لەتە سەغەت نەبم طەر سەدان رىكخراو بە ناوي ئەنڧال بىرەتە ، ھەموو مەلەك رىكخراو ئەك بە ناوي ئەنڧالەتە بەكەتە ، بەلام لەتە سەغەتە ئەمرۇ ئەنڧال كراو بە بەستەن كەسەي ئارەكۇكرەتە ، ناودەكرەنى بى بە ھەركەنە سېمەي ھەلوئەستەي. بەلام زۇر طرنەتە لەتە سەغەتە

نەبىن كە دىمارەي رىكخراۋەكان نەك ھەر زۇرىن، بەلكو ھەموو تاكەكانى كورد لە ضوارضىۋەي رىكخراۋە جىاۋازەكانى ئىنقىال جىپتە بىرپىتەۋە و ابكرىت ھەموو كورد سەرقال، بەشدارو كارا بېت لە ضەمكىكى ئىنقىالدا.

4- ھىل كىشانىكى ھونەرىيانەي سىياسى بۇ يەكپىرتى ئىركە ئىخلاقىيەكانى كورد : ئىنقىال ھەر تەنھا لە كوشندەيە ھەزاري بىرپىۋەبىردى دەسەلاتى كوردىدا طورزى كوشندەي بىر نەكەۋتۋە، رۇحى جوداخۋازى ئەتەك خۇبە بىرئىرسىار نەزانىش طەۋرەتەين طورزى بىر ئىنقىال و ضەمكەكانى دى كوشتن و قىرگىدن و شەھىد داۋە، لەقسەكردن رەقتارى تاكى كورد بىروانە ھەتتا ئىستاش بە بەشەكانى كوردستان دەلەت كوردستانى عىراق، ئىران، توركىيا و سورىيا، نەك باشور، باكور، رۇھەلاتە رۇدناۋاي كوردستان. ھەتتا ئىستا ھەر ئارضىيەك بە جىاۋازى بىرپىرتى لە خەياتى خۇي دەكات و يەك دەنطى نەبىراۋە بە بىر كارەساتەكانمان، دىمارەيەكى زۇرى بەشەكانى دى كوردستان بە باشى ئايطان لە كارەساتى ئىنقىال نىبە، ھەر ۋەكو ضون دىمارەيەكى بەشەكەي ئىمەش ئايطان لە كارەساتەكانى ئىوان نىبە، كە باس لە كارەساتەكان دەكەن تەنھا باس لە كارەساتى ئىۋ بەشەي خۇيان دەكەن لە ئەجندەي كارىاندا ئىنقىالان دانەرشتۋە، تا ئىستا غەمكىكى طشتىپىر نىبە بۇ لاپەيى زمانەۋانى تىپتەيشتەنمان لەيەك، ھەزارتەين مىللەت لە روى فەرھەنطى سىياسىۋە، ھەزارىان ناطات بە ئاسنىك نەتۋان ضەند خولىكى زمانەۋانىان ھەبىت بۇ دىالكىكە جىاۋازەكان فىرپوون تىپتەيشتن لە يەكتىرى، تا ئىستا لەۋ بەشەي كوردستانى ئىنقىالكرائىشدا مەسەلەي جىاۋازى نىۋان سۇرانى كىرمانجى رەۋاجى ھەيە، بە يەك ضاۋ سەپىرى ئىنقىالكرائەكان و لە ئىنقىال رىطار كراۋەكان ناكىرت .ئەۋانەش تەنھا غەم ساردى بىرھەم نەھىناۋە، بى بەھا بوونى مرۇظ و بى بەھا بوونى كوردىشى بىرھەم ھىناۋە، ناكىرت نىمە خۇمان بەھا بۇ خۇمان دانەبىين و داۋاي بەھا لە بىرامبەر بىكەين.

5- طواستىۋەي رىطاربوۋانى ئىنقىال لە دەۋەۋە بۇ ناۋەۋەي كايە كۇمەلايەتتەكان :كەسى لە ئىنقىال رىطار بوۋ لە نىۋ كۇمەلى كوررداۋ لە دىر ساىيە بىرپىۋەبىردى كوردىدا خەلكانىكى ئىراۋىزخراۋى كۇمەلايەتتەين

لە ھەممۇ روۋەكانەۋە، رۇشنىبىرى، فەرقەنەنپى، خويىندەۋارى، ھاوركارىيە طوزەرانى رۇدانە، دىيانى ھاۋسەرىيە ھەبۋونى رەضەلەكە كايە خزمەتتۇزارىيەكانە.. تەد ھەزرىكە لىقۇ خالانە مرۇظى رىظار بۋوي ئىنقىلى لە مرۇظىكى كۇمەلايەتتەۋە طواستەتتەۋە بۇ مرۇظىكى طۇشەتپىرو ئىراۋىز، ئىۋەش خويىندەتتەۋە دەرۋونى كۇمەلايەتتەۋە سىياسى زۇر ھەلەدەتپرىت لەم دىدارەدا باس ناكىرىت، بەلام دەكرىت ئامادە تەۋە بىكەين، ئىمەي كورد بە طىشتى و دەسەلاتدارانى كورد بە تايىتتە طىر بەھا بۇ رىظاربۋوانى ئىنقىل دانەنەتتە، سۇن دەتوانەتتە بەھا بۇ كارەساتەكە دابنەتتە بىكات بە كارەساتىكى زىندو، لە كاتىكدا لە بى بەھايان لە نىۋ كايە كۇمەلايەتتەۋە دىيانەكاندا زۇر لە ئىنقىل بەجىماۋو تەننەتتە نامادەيى تەۋە نەماۋە لە دىدارىكدا باس لە تراذىدىيى خۇي بىكات، سۈنكە سىدى نامادە نىيە تەنھا ئامرازى ئىدظەرتايزو راطەياندىن بىت لە بەرذەۋەندى كەسە دەرطاو راطەياندىنە جىاۋازەكان بەكار بەپىرىت، بى رەضاۋ كىردنى بەرذەۋەندى خۇي .

6- جارىكى دى ئى لە سەتر طواستتەۋە سەمكى ئىنقىل دەكەم لە بەرذەيىتەۋە بۇ رىز، مەبەستەم لە رەھەندى بەرذەيى ئىۋ مىكانىزەمە سۇزدارىيەكە رۇدانە رۇحى ئاشماۋەكانى ئىنقىلى ئى مەما دەكرىت، بە سىبەرى و شە قورسە نەرىيەكان دەيانەدەنە ئىۋانىش جارىكى دى بە شىۋە جىاۋاز لەناخى خۇياندا بەرھەمى دەھىنەتەۋە ئىۋ بەرھەم ھىنانەۋە ئىۋان ھەمىشە خۇيان بە قوربانى بزانن و كىكەتتە بەرذەيى ھىنەرىن نەك شانازى ھىنەر، داستانى درۇزەكرىنى سۇزىن نەك دەستەبەركىردنى ماف، نموونەي مرۇظى ساۋىلكە نەزانى لادى بىنە نەۋىر لە سەمكەكانى شارىيە شارنشىنى بۋون، نەك مرۇظى شۇر شىطىرو ئارىزەرى شار. ئىۋ سى سەمكە، بەرذەيى سۇزو لادىيى بۋون لە نەستى مرۇي رىظاربۋو لە ئىنقىلە كارەساتى ئىنقىلدا كراۋون بە تايىلى سەرجەم كارەساتەكەۋە يادكرىنەۋە ھەتتا ناساندنى ۋەكو كارەساتىكى مېدۋوي ستراتىدى سىياسىي مرۇبىي، ھەموۋى تانىستە خۇي لەۋ سى خالەدا بىنيۋەتتەۋە، ئىۋەش كارەساتى طەۋرەتتەۋە لىبەردەم زىندو ھىستتەۋە ناساندنى ئىنقىل دروستكرىدۋە .

7- طۇرىنى كەيشەي ئىنقال لە قسەي سەر زارەكەيەتە بۇ فىلمى دۇكۇمىنتارى : دەستبەردار بوون لە ذمارەيەكى زۇرى لە ئىنقال رىزاربووان نەكردىيان بە فىلمى دۇكۇمىنتى بەر لە مردىيان. ئىنقارى كەمتەرخەمى نەشارەزاي دەركەيى بە طوبى ئىو كارەساتەدادا، ئىويستە ھەموو بەستە خاكەك، ھەموو تاكىيان، ھەر شتىك بىووكترىن ئىيوەندى بەو كارەساتەتە ھەيىت، وەكو فىلمى دۇكۇمىنتى ئىرشىف بەرىت، وەرىپىردىت بۇ زمانە زىندوكان بىردىت بۇ مېدىكانى جىهان.

8- طۇرىنى لەحكايتەتە بۇ كارەسات : خەرىكە ئىنقال لە ھزرى خەلكدا دەيىت بە حكايتەكى ساوا، حكايتەكى تراىدى، كە نايتەوت دووبارە طوبى لى بىرەت بۇ ئىتە ھەموو ئازارەكانى خۇي بىر نەھىتەتەو حكايتەك تەھا حكايتەخوان طوبى طرو بىدەرە، ئىمەش تەھا لە بى دەرەستى خەلكەتە فەراھەم نەھاتووە، لە نەمانى مەمانە بە دەسەلاتە بەرىو بەردن لە ناوۇسەكەداو مەمانە بەخشىنى ئىوان بە ئىنقالىيەكانە نەبوونى خويىندەتە دىروست بۇ ئىو كارەساتە بە ئاسنىك كارىپەرى لە لاي بەرامبەر جىيەلەت. جەتە لە نەفەرەت لە خوود كرىن، ئىو كاتەي قوربانى لە خۇي دەئرسىت قوربانىم بۇ كىدا، كى برىيەتەو كى دۇرانى، كۇدەكانى نىشتمانە شۇرش دەكەونە بازنەي طوومانەتە، طوومان نەفەرەت بەر ھەم دەھىنىت، نەفەرەتىش رووداوي لۇدىك دەكات بە خەيالە حكايتە.

9- ھەبوونى دەزطايەكى طشتىر بەو كارەساتە نەك وەزارەتى ئىنقال: بە ھۇي دەستنىشانكرىنى ئىركى حكومەتە دەزطاكانى بەرامبەر بە ھاوالاتە تىكە لاوكرىيان بە كارى حىزبە كارى حكومەت، ھەمان كەيشەي كارىپەرى تىكە لاوكرىنى دىن لە دەولەتى دىروست كرىدە. ئىو كەيشانە ئىوان بۇشاىەكى طقورەي دىروستكرىدە بۇ سازشكرىن لە سەر ئىنقال، ئىو كارەساتە ئىويستى بە دەزطايەكە ئاستى لىئىسراوېتى سترانىدى كاركرىنى لە وەزارەت بەرفراوانترو زانىستى تر بىت، ھىض ئىيوەستىكىش كارەكانى سىنووردار نەكات، جەتە لىتە لىتە دەزطايەدا ھەموو بەشە دەروونى، كۇمەلايەتى، سىياسى لىكۆلئىنەتە روناكىرى تىدا بىت، واتە ھىند طشتىر بىت، لە ناوەرۇكدا ھەطرى شوناسى ضەندىن

سەر وادار ئۆمى كات وە لامت ضنط دەكتەرىت. زىندوو ھېشتەنەتو ناساندنى ئىنقىفال لە دەر قوتەي ئۆمى تويىدە نەخویندەتوارة لە ناساندنى فاشيون دەضىت بە لاوان نەك كارەسات.

13- تەر خان كىردنى بوودجەي تايبەت بۇ وەر طېران: وەر طېران شوناسى ھەر نەتتەوتەيەك دەكات لە جىھانداو دەر طايەكە بۇ جىھانى ناساندن، تەر خان كىردنى بوودجەي تايبەت بۇ وەر طېرانى سەر جەم نووسراوانەي لە سەر ئىنقىفال نووسراوان بۇ زمانە زىندوكتانى جىهان. بەشیکە لە ئرۇسەي بە زىندوو ھېشتەنەتو بە جىھانى كىردنى.

14- كىردنەتەي مۇزەخانە لە ھەموو شارە طەرورەكتانى كوردستانە دەر قوتە : لە ئارضاكتانى دى كوردستانىش، ئۆوانەي مۇلەتتەيان دەدەن، ھەر وەر جىھانى رۇدناوئاش، دىارە رۇدناوا مۇلەتتەي ئۆتە دەدات طەر دەسەلاتى كوردى مۇلەت بە خۇي بدات كار بۇ ئۆمى مەسەلتەيە بكات، يان لايتەي كەم ھەولدان بۇ دابرىنى بەشیک طەر ضىي بزووكىش بېت لە مۇزەخانە نىو دەولەتتەيەكان. جوولەكەكان يەكەك لۆ خالانەي لە مەسەلتەي جىنۇسایدى خۇياندا بايەختان ئیدا مۇزەخانە بوو، لە زۇرىتەي ولاتانى رۇدناوادا مۇزەخانەي تايبەتتەيان بۆمى كارەساتەي خۇيان كىردەتەتە، ئۆتە مېدوو كىردەن زىندوو ھېشتەنەتە دەر طەيتەنەت.

15- ھەتوونى دەزطاي ئەر شىفەي تايبەت: دروستكىردنى ئەر شىفە ئەر شىفەكىردنى ھەموو ئۆمى دۆكۆمىنتانەي دېر ضنط كۆتوون لە طەل ھەموو ئۆمى كارانەي بۇ ئىنقىفال كىراون، كۆتى كىردەن ئاراستىنان لە شوپەي جىاواز لە دەر قوتە ناو قوتەي كوردستان، نەشاردەتەيان لە نووسەر و لېكۆليار، ھەتا ئىستە تەنھا ھەندى بەلطەنامەي كەم دەستە خەلكانى حزبى ناو دەزطاکان دەكتەونە بابەتتەي بە دلى دەزط لە سەر دەنووسن، نەك لە ئاستى كارەساتەكەدا.

ث/ (ئۆمى ئایدولۇدەش يەك سەر ضاوە نېبە ئىشتەر رەطە رېشەي لە مېدوو ئاينە عەرەببەكاندا ھەبوو) ئەمەي نېو كەوانەكە قسەي بەررەتە ئۆكرى ووردتەر باس لە رەطە رېشە مېدوو بېبەكانى ئامادە بوونى ھاوشىوئەي كىتوورىي بەس لە لاي عەرەبە ئىسلام بكتەين؟ ئەطەر

واباء بەعس وەك ميكانيزمى كوشتنە سىرپىنەقەي بەرامبەر بەرھەتمى ئىقو رەطە رىشە مېدوويىيەيى ئامادەبوونى كلتورى سىرپىنەقەي بەرامبەر و لەتەو بردن بآ، كە لاي عەقەبە ئىسلام رەطىكى قوولى ھەيە، نېمە ضون بتوانىن مەترسىيەكانى ئەنڧال دوورخەينەقە؟ ئايا ئەنڧال دوينا ئەمرؤو ئايندەش ھەرەشە نىيە لەستەرمان؟

و / بەعس كۆلاجىكى كېشراوي نەتەقەي عەقەبە لە رۇنطارى ئىش ئىسلام و ئاش ئىسلام و دىيانى ھۆزطەري نىمىضە دوورطەي عەقەبى تا ئەمرؤ، بەعس بە تەواوي لە ميكانيزمى كاركردى ئىقوان و سەدامىش لە سەرؤك ھۆزەكان و رىيەرانى ئىسلام بەھەرەمەند بوون. تالان و كوشتن و جىنۇسايدكردن لە كر مۇسۇماتى عەقەبەدا ھەيە و لە ھاوكېشەي مەطر دۇستىقە بوونى خۇيان دارشئوۋە ، ئىقوئەش مېدو دەيسەلمىيىت نەك سۆزى ضەسساۋە بەرامبەر ضەسسىنەر، مېدووي عەقەبە لە ميانەي تالانكردى تىرەكانيانەقە لە ناويەكدا ضەسنى، ئىقو تىرانە سەرەتا يەكترىان تالان دەكردو بەھىزىان ذنە منال و سەرۋەتە سامانى لاوازىيانى دەتېرد، لە ناوياندا قورەيشەكان خۇيان بەھىزتر دەزانى بەشەي شىريان بەردەكەت، تا ئىقو ئرۇسەي كوشتن و تالانكردىن ئىقوان ئىقەئىدا بۇ تالانكردى ئىقو بازىرانانەي لە ھىندەقە شەمەكىان دەھىنا بۇ سوريانو فەلەستىنە ميسر، واتە ضەتەيى سەر رىطەي بازىرانە ھىندىكان بوون، لەقوۋە سووكايەتەي بە ذن و منالىان داھىنا تا ئاستىك بازىرانەكانى عەقەبە كە قەرزدارى يەك دەبوون زور جار ذنە منالىان لە برى قەرزەكە داۋەتەقە، ئىقو بارودۇخە بە ھانتى ئىسلام ئىقەي سەند بۇ باندى ضەتە طەقەي طەقەقە بە سەردەستەي رابەرانى ئىسلام طەشەت بە لووتكە، بۇ ھەموو ضەتەكردىكە ئەتكردى ذنانە منالان بەھانەقەكى ئاينىان بۇ دەدۇزىيەقەقە عەقەلى ساكارى خەلكى ئىقو كاتەيان ئى كۇنترۇل دەكرد، وەكو ئىقو تالانىيەي لە نىوان شارى مەككە و تاييف بە سەردەستەيى عەبدوللاي كورى جەحش ضەند ووشتر و بارى ووشتر ئىستەي خۇشكراويان لە تىرەي قورەيش زەوتكردو لەم تالانىيەدا وەكو رەوشنى تالانى لاي خىلە تىرەكان كورى جەحش ئىنج يەكى دەدات بە موخەمەدى ئىغەمبەري عەقەبە ئاش ئىقو تالانىيە لە تالانى ئەتكردى

"بەئى قەينقاع" قەۋە ئېتىر مافى خۇي بە فەرمى لە تالانىيەكاندا دەۋەستىنىت بە بەھانەي ئەم ئايەتتە" فاعلموا انما غنمتم من شي فان الله خمسة و اقربى واليتامى و المساكين و ابن السبيل " ، ديارە ئقەۋەيان تەنھا بۇ ئەو تالانىيە بوو كە بە شەر بەدەست دەھىران دەنا تالانىيە تاكىكانى نىو تىرەكان، تەنھا بۇ تاكى تالانكار بوو، ئەو سىستەمە لە دقەۋەي رابىرانى ئىسلاميانقەۋە نەبوو، تالانكردى سەرۋەتە سامانى " بنى نىزىرى " تەنھا لە لايقن ئىغەمبەرى عەرقەۋە قۇرغ كراۋتەۋە، ھەر ئەو جۇرە تالانىيە تاكرەۋيانە شەرى قەۋامىيەكانى بەھرىيە زنجىيەكانى بەسەرى بەرئانكر. سەدان جۇرى دى تالانىيە بەھانەھىنانقەۋەي ئاينىيە خويىن رشتەن رەۋايەتتى دوزىنقەۋە بۇ مەشر دۇستى ھەتتا تالانىيە بەدر ئەو تالانىيەكى ضەمكى ئەنقالى ئىدا داھىران، ئەنفال وشەيەكى عەرقەۋە كۇي (نفل) كە بە واتاي (غنىمە) يان تالانىيە دى. ئەنفال ناوي سورەتتى ھەشەتەمە لە قورئاندا كە ئىكەتتەۋە لە 75 ئايەتتى (مەدەنىي) لە مانطى رەمەزان سالى دوۋەمى كۇزى، لە شەرى طەۋرە بەدر دابەزىۋە، لە ئەنجامى ئەم شەردە موسلمانەكان بە بەھانەي دىنى سەرۋەتە سامانە ذنە منالى كافەرەكان تالان دەكەن و جطە لە بوحرانى خويىن رشتەن كوشتەنە موسلمانەكان دواي سەركەتتەن لىق شەردە توۋشى ھەندە طىرۇطرفت بوون لەسەر دابەشكردى دەسكەتەكان لە ئىناو قۇرخكردى ئەو تالانىيەدە بە ئايەتتىكى جىواز لە ئايەتەكانى ئىشوووي رەۋايەتتى دان بە كوشتەنە تالانىيە، بە ئايەتتى (ويسالونك عن الأنفال قل الأنفال لله وللرسول) ھەر رەۋايەتتى بە ئەنفال ئەدا، كردي بە شانازىش بۇ تىرەي ھوزفكرى عەرقەب.

لە ميانەي ئاكارەكانى تالانىيە ضەتتەيەۋە دذوارترىن شىۋەي كۇبلايەتتەيانە ھىنايە ناۋضەكە، كۇبلايەكان بە شىۋازى جىواز بەكارھىنراۋون، بۇ ضاۋدىرى كرىنە تالانىكردى كارۋانە بازىرطانىيەكان، لەۋيۋە ئەۋانپان دەدا بە كوشت نەك خۇيان، بۇ كرىنە فرۇشتەن وەكو شەمەك، كارى ناۋمالە سىكسىزم، ھەبوۋنى ئەو ذمارە زۇرەي كۇبلايە بلىمەتتەيان لە تالانكردىنە كوشتەنە كۇكردىنەۋە سەرمایە، ئەۋەندەي دەۋلەمەندكردىنە بتوانن بەناۋى ئاينقەۋە ھەموو ناۋضەكە داطىربكەنە بە زۇر ئاينە

بىررۇبۇرەي نىكروڭفېلزمى خۇيانى بەسەردا بەسەتەنن، ئۇ دەسكەتەنەش بۇ خەلگىكى ھۇزطرو ناھۇشيارى تووشى طرىي خۇتەسەندى كردن، خۇتەسەندىك ھەموو نەتەۋە دىئەتەكانى دى دەرتەۋەي ئەۋان كۇيلەۋ ئەۋانىش سەرتەربىن. ھەستى خۇ بەھەنزانى ھەتتا رۇڭطارى ئەمرۇ دېلۇماتىتە تۋاناي ھەلپۇرتتى رەۋشنىكى دېموكراسىيەتەي لى مەھالكردون، ھەمىشە ئىۋوسىنيان بەۋەيە كۇيلەيان ھەبىت، بەدرىڭاي مېدوۋى ئاش داپىركارى خاكي كوردستانىش كورد ئۇ كۇيلەيە بوۋە، سەدو ئەنجا سال بەر لە نىستا كۇمەلى كورد لەدەۋرۋوبەرى سوريۋە ۋەكو كۇيلە نىردراۋون بۇ مىسرو لەۋىش جىكاراۋنەتەۋە بۇ ناۋىۋەي جۈندىان تەنھا دەزانن كوردن ھەموو ھەبوۋنىكى خۇيان بىررۋەتەۋە، لوبنان جىپەي ھەموو كەمە نەتەۋەيەكانى ئىدا بوۋەتەۋە، تەنھا نەتەۋەيەك كۇيلە ئاسا سەيرى كراۋە تا رۇڭطارى ئەمرۇ كوردە، باردۇخى كورد بەر لە سەدامىش ھەر جىنۇسايد كردن بوۋە، بەلام سەدام بۇ ئەۋانى ئىشۋوي سەلمانكە ئەۋ نەۋەي راستەقىنەي عەرتەۋە دەسەلاتى نېمىۋە دوورطەي عەرتەي ۋەكو رۇڭطارى رابردوۋ فەراھەم دېئىتەۋە ئارىزەرى راستەقىنەي ئەۋ كەلضەرتە خۇيناۋىيە، بى طوممان يەكەك لەۋ خالانەي ھاۋىيى خالەكانى دى لايەنى دەروۋنى سەدام بوۋە بۇ ئاراستنە ئراكتىك كردنى ئرەنسېتەكانى رەۋسەلەكى عەرتەب، طوممان طرىي نەبوۋنى رەۋسەلەكى خۇدى سەدام بوۋ، ھەستى كەمسەرىش مرۇظ تووشى طوممرايە ترسنىكەش دەكات، ئەلامارو كوشنن كارى مرۇظى ترسنىكە ئالوۋدە بەطرىي دەروۋنى شە ۋو روڭ، بۇ ئركرىنەۋەي ئەۋ ھەسەتە دەبوۋ كارىك بىكات بۇ ئەۋەي خۇدئەسەندى لاي نەتەۋەكەي بەدەست بەيىت، خۇي بە مەمەد بىۋوۋىيەتە بەعشىش بە رىبازەكەي سەرتەۋەي مېدوۋى تالانكرىنە ۋەتەيى خۇتەسەيى خۇتەسەيى دىئانە كۇيلەيەتەي بەرھەم بەيىتەۋە ھەمان ناۋى سەردەمى ئەۋ " ئەنقال" لى بىت بۇ ئەۋەي بە بىر نەتەۋەكەي بەيىتەۋە ئەۋ رەۋسەلەكە كلتوۋرى راستەقىنەي ئەۋانەۋ تەنھا خۇشى بەۋەفايە ئەۋ كلتوۋرەي دەدنىيەتەۋە بە ھەمان ئاستى ئەۋ كاتەۋ لىرەۋە تەنھا ئەۋى ئارىزەرى ئەۋ كلتوۋرە شىۋاي ئەۋە بىت بە ئىغەمبەرى سەردەمە ھەموۋيان لە ذىر سايەي

رېيازەكەي " بەعس " دا كۆپكەتقە. مردني سەداميش واتاي ريشەكەيش
 كىردني ئەو جۆرە خوين ريدانە ناكات، سەدان سەدامە بن لادني دي
 سەرتەتاكەي بوون دەكەن. لە ناو ئەو ميللەتەي لەطەقل كورد، ئەمەريكا،
 ئيسرائيل، رۇدناوا بەشەردين لەميانە خودتەرسەتقە، لەناوخوشياندا
 كەسيان كۆك نينە باشترین بەرھەم ھينەري جەھلە ميكانيزمەكاني
 خوينرشتەن مەتر دۇستين لە نيو ميللەتەني جيهاندا. بەم نيبە نيمە
 دەزانين لەطەقل مەحالە لەطەقل سيبەري ئەھريمەن مامەلە ئەكەين،
 لەطەقل ئەقەشدا لەخويان تووندتر باوەشمان كىردو بە ئاينە كلتوورو
 بېروباوەريانداو ئاريزطاريان لي دەكەينە لە زور قوناغدا نيمەي كورد
 بووين بە ھوي سەركەوتنيان لەو ئرۇسە جاھلي كانياندا، ئەمرؤ ھەمان
 ئەو قوناغانەي رابردو ترسناكانەتر دووبارە دەكەينەقە، بيبانوي
 نارەواش ھەميشە ئامادەبوونەي نادلپيري ھەقيە. خۇمان مەترسەيەكان بۆ
 خۇمان بەرھەم دەھينەقە، ھەر ئيسنا نيمە لە دۇخي جينۇسايدەي نويدا
 دەدين كە خۇمان ئەسەندمان كىردو، طوايە تيرۇركردني بە كۆمەلي
 نيزدەيەكان ئەنفال نيبە؟ تەقەينەقەكاني شەنطالە ھەقوليرو كەركوك ئەنفال
 نيبە؟ طوايە تيرۇركردني كورد بە طرۇث لاي ئاسدارانە ميئەقە ئەنفال
 نيبە برياري لە ناوبردني ئەنداماني " ئذاك " ئەنفال نيبە؟ نيمە ھەميشە لە
 ئرۇسەي ئەنفالدا دەدينە ھەميشەش خاوتەني جاشين بۆ ضاوساغي
 ئەنفالضييان.

ث/ كەواتە تۆ لەو بروايەيت كە ئەنفال تا ئەم سائە نەيتوانيوە وەك ضەمكى
 قوربانى لاي نيمە يان روونتر لەكۆنەستى نيمەدا خوى بسەلمينا؟ ھۆكارى
 ئەم خۇنەسەلماندنە خودى تەراذيدايي ئەنفالە كاريطەرييە ترسناكە فرە
 رەھەندو ئاراستەكانىيەتي يان بە ئيضەوانقە نيمەين؟ ئەطەر بمەقوى
 روونتر ئەم ئرسيارە بكەم دەقبا بليم: ھۆكارەكانى ئشت ئەو عەقلە ضين كە
 راطەياندى كوردى بە حزبى غەيرە حزبىقە تەنھا لە وەرزى بەھارى
 ھەموو سالىكدا ھەندى شينە شەئور دەكەنە دادەمركينەقە، تۆ واى نابيني
 ئەمە ھۆكارى ئلەيقەك بى بۆتە ھوى ئەو نەسەلماندنەي ئەنفال لە زاكيرەي

كۆي تاكەكانى ئىمەدا؟ يان ئەمە بويىتە بواریك بۇ كوشتنە مراندنى
 ئىنقال زەرورەتى قسە لە سەرکردنى تا شوینە جىطای ئبویست؟
 و/ھۆکارەكان ئەبۆرەستەن بە ئاستى ھۆشمەندى نويى كۆمەلايەتتى ە سیاسى
 كۆي تاكەكانى ئىمە، كارکردن لە سەر تراذیدیا، مروظى ئایدیال دەوتت،
 ھۆشمەندىكى ئایدیال ە تەذى بە ئلانى ە جورىتتى ە بابەتتى كارکردن،
 ھۆشمەندى درقوۋەي ھىزى نەزىتتى ە ئنتى سەلەفى ە رىشەي ئاينى. بە
 بۇسوونم تاكى ئىمە تەنھا لە ميانەي كۆنەخووزى ئاينە ە ەبۆدەي
 سوزدارىبەتوۋە لە تراذیدیا طەشتوۋە، نەك لە ميانەي سیاسى ە فەلسەفەتوۋە،
 ئەو ستر اكنۆرە ئاينىيەي تراذیدیا ناو دەنەت قەزاو قەدەر و ئۆلەي خاۋاۋەندو
 سزايەك لە برى تاۋانە شارەۋەو نەزانراۋەو ئاشكاراكانى جطە لاي
 خاۋاۋەند، ھەر ئەو خاۋاۋەندەش خۇي ضاكي زانپوۋە بە كام سزاي ئاشنا
 دەكات، ئەوي بەرامبەر دەست لە كارىكى سەئىنراوي خاۋاۋەندى
 ەرنادات. ياخود لە ميانەي فەكشەتوۋە تراذیدیا بېينىت، ئەمەشيان زياتر
 ەكو خەيال دياردەي ئالۇدىكى بۇ مەبەستى ھونەري لە نەستىدا جىطىر
 بوۋەو لە تراذیدىيەكى شەكسئىرپانە تېناتەرىت. باۋەرم بە جىطىر بوونى
 ھەردوۋ لايەتتى ئاينى ە فېكشەن ھەيە لە نەستى تاكى كورد ھەتا دىدەبېنىكى
 سیاسى ە فەلسەفى، ئەو دوۋ ھىزەي يەكەمىش ئاتوانىت جەۋھەري خۇي
 بئارىزىت، لە ھەر تېرواننە طەرانقوۋەتەكدا لۇدىكە خەيال تېكەلاۋ
 دەكاتە لېك جودا دەكاتەۋە دواجارىش ئاۋات بە يەقېن، ئەۋەش ئايەتەي
 بەھىز لە نەستدا بوونىاد ئاننىت، ئايەتەيەكى ھىندە لىرزۇكە لاۋازە،
 ئاتوانىت نەست بەجى بەلەتە لە ھەستە ھزردا ئرۇدە ضى بكات. ئەو
 ھىزەي دەقوۋەي ئەوي مروظى نەزىتتىش ھىزى حزبى ە سیاسىيە، ئەو
 ھىزە لەقوۋە ترسناكتر كۆدە نەبىيەكانى راۋە بىرەتە بە تېكشەندىن
 مىكانىزىمىكى نوي بۇ ھۆشيار بوونقوۋەي نىشتمانى بىكشەرىت، ئەوان دەزانن
 كەم و كورىەكانى خۇبان لە كويدا لەتتەرى طرتوۋەو ض ھىزىكىش
 دەتوانىت لە رىشەۋە تەكنۆكراتى دەسەلاتى بطورىت بە ھىزىكى نىشتمانى
 ياخود نەتەۋەيى، ئەو كات لە ناۋ ئەم ھىزەۋە دەكرىت جەۋھەري ئەخلاقى
 بەرھەم بېت، ئرۇدەي خۇشەۋىستى لە ھەئاۋ طرتىت، خۇشەۋىستى بەھاۋ
 ئىرۋزىەكانى نىشتمان ە قوربانى ە تراذیدیا، لەقوۋە سىيانەتەدا ھەستى

خۇەشيار كەردنەش دەبىت بە ئىويستى ە ھۇشمەندى كۇمەلايەتتى بالا دەبىت ە ئۇ ھۇشمەندىش ئامرازەكانى طرنطى ەقبوونى راطەياندن طەلألە دەكات، درك بەقە دەكات طرنطىن فاكتر بۇ ناساندن راطەياندنە، جىهانى ئەمرۇش جىهانى ئەدظەرتايز 'رىكلام' ە، ئۇ مىكانىزمەي طلۇبالىزەيشنى لە رىطەي راطەياندنەقە ەينايە ەممو مالىكەقە، خىلى كرد مىللىطەرى كرد بە ئۇست مىللى ە مۇدىرنەقە ھۇزى لە مۇرالى خىلىدا بەرچەستە كرد. بەلام لە ئىستاندا راطەياندنش ەتر لە ضاوبىلگەي سىياسەتمەداران ە حزبطەقەكانەقە بۇ كار كردن لە ستر ضركە ەستەقەقەكانى ئىستانا ئايندەي سىياسى ە كۇمەلايەتتى دەنوارىت، ئۇ دىدەبىننىش ئىستانا ئايندەمانى لە ضاوى سىياسەتمەداراندا قەئىس كردە، دىدەبىننىك نىيە ھاوكۇيى كۇمەلى كوردي نەخشەكەشاپىت، حزب ئامراز بىت بۇ ئامانجى طىل، لئۇ دەظەردا خاواەندەكانى حزب لە ستروو ەممو كارەساتە ئىروزو تراذىداكانەقەن، بۇيە بە ئىويستى دەزانن تراذىداو كارەساتەكانىش تەنھا وەكو يادو دامەزراندنى حزب يادى بكرىتەقە، يەك رۇد لە سالدا ، طەر لئوقەش تىئەرى قودسىيەتتى حزبى نەوى كردە، كە حزب ە سترە حزب لە ستروو ەممو بەردەقەندى ە تايەتمەندىكانى مىللەتەقەن.

ث/ (ئىنقال ەلوىست نىيە ئىركە، ئىويستە ئەم ئىركە بكرىت بە ئەخلاقى ەممو تاكىك). دىارە تۇ زىاتر مەبەستت لئۇ دىرەى ناو كەوانەكەقە كۇتايىكەتى تاكى كوردييە، بۇضى ئىمە ەمىشە لئناو فەلەكى نابەتر سىيارىتى تاكە كۇى تاكەكانى كۇمەلطا بسوربىنەقە. بە لىكدانەقەتەكى تر بۇضى تاوانى ئىنقال ە ناساندن ە ئىش لەسەر كردنى لای ئىمە تا ەنووكة نەبووبىنە ئىركە ھاوكات ئەخلاقى بىر كەردنەقەو ئىش كردنمان؟ تۇ ەست ناكەتى ئەم نابەتر سىيىيە درىد كراوەى مىدووى دوورو درىدى نابەتر سىيارىتىمانە؟

و/ ئىروەردەي نىشتمانى ئىمە تا ئىستانا ئىروەردەيەكى سىياسىيە، ئىروەردەيەكى دىارى ە كۇمەلايەتتى نىيە، ەتر كاتىكىش سىياسەت بە ەايەكى خستە دىر رەحمەتتى خۇبىيەقە، ئىتر كۇى دىان دەبىت بە نمايشىكى كۇمىدى،

كۆمىدىيەيەك جىاواز، كۆمىدىيەيەك دەتوانىت ئىكەنلەن طرىيان كۆبكاتەو. ترسانكترىن كۆدېش كە عەقەلە ھزرى ئىمەتسى دامالىوۋە لە وقرىفە مروئىيە شارستانىيەكانى، سىياسىيەكانىشمان سىياسەتسى رامكردن و دەستەمۆكردنى دېدەبىننى كۆمەتلى كردوۋە بە ئامانج، بە ئاراستەيەك كارى لە سەتەر كردوۋە كۆي كەسىيەتسى دارىدراوى خواستىكى سىياسىيەتسى تاكى كورد بوۋە بەتو بوۋەتەوۋە سىياسىيەتسى لەسەتەر جەستەي رزىوي سىياسەتسى كوردى جطە لە شوناسە ئىناسى سىياسىيە، يان بوۋەتەوۋە سىياسىيەكان، ھەلطرى شوناسى مۆدېرنى مروۇطانە نىن. جطە لەتەوۋە ھىض ئرۇسەتسىيەكى سىياسىيە كوردى كۆنە نوي ئەتو رەوتە دىمۆكراتىيەتسى بە خۇۋە نەبىننىۋە ھاولاتىش بىكرىت بە بەشەيەك لە ئىرسى بەتريۋەبىردنە ئىتتە دىبارىيە دىيانىيەكان، ھەتتا ھەست بە بەتريۋەتسى بىكاتە بەتريۋەتسى كردن لە بەتريۋەتسى لاي بېيەت بە مۆرال. ئەتو سىياسەتسىلارىيەش تەنھە ئەزمونى دواي راتىرىنى لە قالىب بەتريۋەتسىكەتسى نەخكەندوۋە، بەلكو درىدراۋەتسى ئەزمونى لە مېدىنەتسى كوردە لەتو بواردە، ئەزمونىيەك ھىندە كورتى ھىناۋە ھەمىشە دەتريۋەتسىكەتسى كەتريۋەتسى سەتريۋەتسى، جطە لە نابەتريۋەتسى ھىندەتسى ئومىد بەتريۋەتسى نەھىناۋە ئەتو دەتريۋەتسى ھاولكەشەتسىيەكى نەزانراۋ نەبوۋە لاي نەتەتەوۋە ضەتسىنەتريۋەتسى كورد و ھاولكارىيەكى باشى ئالانە ددەكانى كوردون. لە سىياسەتسى جىھانىشدا ھەتريۋەتسى واپە بۆ ئەتەوۋەتسى شارەتسى ئاۋەترو ھزرى مېلەتەتسى بىن، ئىويستە شارەتسى فەلسەفەتسى فەتريۋەتسى سەتريۋەتسى بىن، ئەتەوۋە مېلەتەتسى رىپتەتسى ئراكىيەكى ئەتو جۇرە ئايدۇلۇدەتسى دەتات. جىرار دولۇدەل ئرۇفەسۆر لە زانكۆي بىرىبىننىيەتسى فەتريۋەتسى ئىستورى بوارى سىياسەتسى ئەمرىكا ئىيە واپە "ئاتوانرىت جىاوازي بخرىتە نىوان فەلسەفەتسى ئەمرىكىە ئايدۇلۇدەتسى ئەمرىكى، بۆ ئەتەوۋەتسى سىياسەتسى سەتريۋەتسى ئەمرىكا بزانىن ئىويستە ئەتو فەلسەفەتسى ئالنتەتسى قولانەتسى بزانىن كە دەيانجولنىت، ھەتروۋەھا نۆرمى كىردارو ئەتريۋەتسىكەتسى بىن". كىردارو ئەتريۋەتسى كىردار ئەتو دوو فاكەتريۋەتسى ضارەتسىتريۋەتسى كەشەتسى ئورطانىكان دىبارى دەكەن، جطە لە دىبارىكردنى نەزمى دىبارى ھاولاتىيان لەتەتسىل رۆوداۋ ئەتريۋەتسى نەتريۋەتسىكەتسى رۇدانەتسىندا. فەلسەفەتسى سىياسىيە كورد ئايدۇلۇدەتسى فەتريۋەتسى ئەتەتسى ھۆزە، كىردارو ئەتريۋەتسىكەتسى كان تەنھە لە ئاستى سەتريۋەتسى ھۆزدا قەتسى دەمىنەتسى

ھاولاتى بوارى ئىرضەكردارى نەدراۋە تالە ميانەتقەۋە بېيەت بە خاۋەتەي مۇرالى ئىرك، ھەتتا ئىستالە نىۋان ھۆكۈمەتە ھاولاتىدا ئىركە ماف دەستىننىشان نەكراۋە، بىريارى ضارەنۋوسساز تەنھا تەنھا لە ذىر خىمەتى سەركە ھۆزەۋە دەدرىت، ئىقو فاكىترانە ھاولاتى توشى سىستى بىر كىرەنەۋە لە مەسەلە ضارەنۋوسسازەكان كىرەۋە، توشى خەم ساردي كىرەۋە لە ئىركە مۇرالىەكانى ئالى بە خىالى ئىقو دەسەلاتدەرەۋە داۋەتەۋە كە لە بىرى ئىقوش بىريار دەداتە بەئىرسىەكان طەرى ئى بزانىت لە ئىستى دەطرىت، ئىقوش ئىرضەكردارىكى ئاسايىە، كە ھاولاتى لە دەقەۋە ئىرسە كۆمەلايەتتى سىياسىەكان بوۋە لە دەقەۋە بەئىرسىەكانىش دەبىت، ئىقوشى ئىقوش ئىرسە لە بۆتەي ئايدۇلۇدى خۇيدا تۈاندۋەتەۋە رۈوبەرىكى دى بۆ ئىرسە مەۋىەكان نە ھىستۈتەۋە.

ئىقوش ھەبۈۋى حەقىقەتەي نەبۈۋى ئازادى لە سەركەم كايەكانى دىانە بە تايىت ئازادى رادەربىرىن. لەقەۋەش زىاتەر، ھەتتا ئاش طىرتى سەدام، باسى وروندان بوۋوۋ بە باسى نامۇۋ ئىرسە رۈدنىر لاي دەسەلاتدارانى كوردو سلىان لە ناساندنى ضەمكى ئەنقال ئىكردەۋە، ئىقوش لەتەل ئىقوش ئىممانى بە رۈكەش جدى بە ھىزە نىۋە دەۋلەتتەكان دەدەن، جەمسەرى مەۋظ دۈستى مۇدىلى دىموكراسى لە ميانەتقەۋە لە سەركەم نەۋىكە بىناسرىت نەك تەنھا ضەند شارة ئازادگراۋەكانى خۇمان، ھىشتا ئىشەي ھاولاتى بوۋە بە سۈال كىردن لە دەسەلات بۆ ھەندىك ئازادى ئىقوش كىردنى سىستىمىكى لانى كەم نىمىضە دىموكراسى، ئىقوش ھىزى تايەند دەكات بە كىشەۋ ئىركىكى بىۋىكترەۋە لە ئاست ئىركە فەلسەفەي و مۇرالىەكان. لە كاتىكدا ولاتانى ئىممان ئىدراۋ، طۇرانكارىە سترائىدىكى ضەسناۋىان ھەتە بۆ بەرىۋەبىردن ھىض كات طۇرانكارىە سىياسىە سەركىردايتەكانى ئىقو ولاتە كارىطەرى قورسە نەتەتتېزى بۆ سەرى دىانى ھاولاتىان نايىت.

ئ/ كازىۋەخان من دەمەۋى بەم ئىرسىارە تەۋەرىكەكى تر بۆ طەنۋۇ بىكەمەۋە، يان رۈۋىنتر بلىم دەمەۋى لە ئافەرتە ئەنقال بدۈم، ضۈنكە من وەك ئىقوش تىبىنى دەكەم ئافەرت لە ئەنقالدا قوربانىيەكى ئىجطار سەپىرۈ ئى مەترسىيە، بىبىنى تۆ بۆ كايە جۇراۋجۇرەكانى نەم قوربانىيە

ضوارضىۋە ئىلامارى ئىنقال (ضۋنە) ئايا خويىندىنەۋە كازىۋە بە ئاراستىقەكى جياۋازتە لىق خويىندىنەۋانە كىقۇ ضەمكى قوربانى ئافرەت لىق ضوارضىۋە ئىلامارى ئىنقال يان درىدكر اوۋە لىق خويىندىنەۋانە؟ ياخود تا ئىستا ئىمە خويىندىنەۋەكى بابەتېمان بۇ ئەم ضەمكە واتە ضەمكى قوربانى ئافرەت لىق ئىلامارى ئىنقال نىبە؟

و/ تا ئىستا كىتېبىكى جەنابتە بەشېكى كىتېبىكى دى لى دەرېضىت كە ئەفسوس ئاشان لىم ون بوو لىق ض مالىئىرىكدا بوو، شىۋەقەكى ئەكادىمىيە ئامارى دەرېبارە دىناني ئىنقال لىق خۇ طرتېبوو، هىض لىقۇ لىنەۋە خويىندىنەۋەكى دىم نەبىنەۋە سەبارەت بە ضەمكى قوربانى ئافرەتە تايبەتمەند بووبىت بە ئافرەتاني ئىنقالكراۋو لىق ئىنقال رىطار بوو، هېندەي سۇزو لاۋاندەۋەم لىق وتارى كورندا خويىندەۋە، خوازىارم كارى زۇر لىق سىقەر ئەق ضەمكە كراپىتە دوۋرە دەستى من خىستىبىتە خانەي بى ئاىمەۋە. دىبارە ئىنقال طەر لىق ولانېكى دىموكراسىدا رووبىدەيە كە مافى ۋەكو يەكى تاكەكانى بە يەكسانى ئىدا رەضاۋكراپا، ئەق ياسايش بكارى بە سىستەم ئىقەرەۋى دىانە كلتور، ئىۋىست نەبوو كارسات يان تراىدىيا بىنرو ئولېنى رەطەزى بۇ بىكەن، ضونكە ئىنقال لىق هىض كاتىطۇرىەكى دىدا خانەبەند ناكرىت جطە لىق قوربانى جىنۇسايدو تراىدىيا، بەلام بارودۇخى دنى كورد بە تايبەتمەندىكى جياۋاز ناشىرىن كراۋە، طەر سەرچەم دىناني جىهان بە يەك تاۋانى رەطەز نىرسالارى بىضەۋسىنەۋە، دنى كورد بە تاۋانى نەقەۋەيى، نىرسالارى كەلتوررى دەضەۋسىنەۋە، ضەۋساندەۋەيەك بۇشاىەك نەماۋەتەۋە بۇ دىنتى ئىۋەندى نىۋان دىانە كلتور، دىانە مەطر، ئەۋەش كىشەكانى كۇمەل بە طشتى و دىن بە تايبەتتى بارطاۋى كردۋە. دىنكى ئىنقال لىق سەۋروۋى ئەق ضەۋساندەۋەيەۋە، قوربانى تراىدىياكەشە لىق سەدەي بىستە رۇدەلەتتى ناۋىندا تەقنا ئەق بىنۋىتتى، ئەق تراىدىياى كارىطەرىە دەروۋىيە كۇمەلەلەتتى ئەبورىيە كلتورىەكانى شۇرشىكى دەۋىت لىق كاركردنە تىرامان. منىش بە ھۇي دوورىم لىق كوردستان نەمتوانىۋە خويىندىنەۋەكى تەۋاۋى بۇ بىكەم، دەمەۋىت ھەندى خويىندىنەۋە بىكەم كە ئىۋىستى بە ئامارو بىنېنى راستەۋخۇي باردۇخەكانە راترسى ھەيە، ئەۋەيە لىق دوۋرەۋە تۋانىۋە

ئەنجامى بىدەم خويندەنئەۋەتەكى تىۋورى بوۋە بۇ ضەمكى غەمە نامۇ بوون لاي دنانى ئەنڧال، لە ميانئەي ضەمكى غەمەۋە ضەمكەكانى ستاتىكاى شويىن لە ئەستى ئەنڧالراۋو فەلسەفەي دىانء بەختەۋەرىء خواستى ئالئەر بۇ كالاۋەرىء تىۋورەكانى ضىد ۋەر طرتنء خۇشەۋىستىء خىزانم خستۋەتە نىۋ تىۋورە فەلسەفەيەكانى ئىبىرھام ماسلۇو تىۋورى رىدەيى ئەنئىنئەۋە، راطە دەروونىء فەكرىەكانم بە ئىي بۇضوونى خۇمء خويندەنئەۋەم بۇ كارەساتء تراذىدباۋ ئەنڧال ضوونەتە جوار ضىۋەي وتتەۋە، بەلام ئەۋەي تا ئىستئا كراۋو دەكرىت بۇ ئەنڧال لە نمايشىكى غەمبار دەضىت بۇ ھىۋوركر دئەۋەيە يىددا، ضونكە لىكۋلىنئەۋە ئامارو وتتەكان تەنھا لائىرەي رۇدنامەكانى طرتۋەۋە ھىض كام لەۋ دەزطابانئەي بئناۋى ئەنڧالئەۋە كەتوتونەتە نىۋ كاىە سىياسىء كۇمەلايەتتەكان ھەۋلىان نەداۋە ئەۋەي بە تىۋورى نووسئەران طوتوبانئە بىخەنئە بئىنامەي كارى خۇبانئەۋە بكرىت بە ئراكىكەء بخرىتە خزمەتتەي دنانئەۋە، من باۋەر ناكەم لانى كەم بشىانخوبىنئەۋە. ضونكە ئەۋەي بە ئاشكرا بە سىماي دام و دەزطاو رىكخراۋەكانئەۋە دىارە، ئەۋەندى نىۋان فەرمانبەرۋ فەرمانطە، موۋضئو ۋەزىفەيە. ئەك ئەۋەندى نىۋان فەرمانبەرۋ كۇمەل، فەرمانطە ۋەزىفە. ئەۋەي دەبوۋ لە ھەر ضەمكىكى دى زياتر كارى لە سەر بكرىتء ضەندىن دەرووناسى بۇ دەستىشان بكرىت، بۇ ناسىنى خوود، دەر ھىبانىان لە دىر ضەمكى غەمە ھەستى لە مەنفا بوون، بى طوومان ئەنڧالكر اۋەكان ئەۋ روبرە جوطرافىە سەئىنراۋە ئر لە يادطارى ئالە بۇ ئەۋان مەنڧايە بە ھەموو روبرە قولء تارىكەكانىئەۋە، ضونكە ئەۋان مرۇظى ئائازادو مرۇظى ئىرادە زەوتكراون، ضونكە مرۇظ كاتىك دەكشىتە دىر بارى قورسى غەمەۋە ئىرادەشى لاۋاز دەبىت، لاۋزبوونى ئىرادەش واتە نەتوانىنى بقرىۋەبردنى خودو بقرىۋەبردنە مرۇبىيەكان، ئەۋ تاكەش نەتوانىت ئىدارەي خۇي بكات دەبىت بە مرۇظىكى كۇيلە، كۇيلەيەك زۇر زەحمەتە بە ئاسانى لە سروشتەكانى ئازادى بطات، كۇيلەيەك بۇ ھەموو ھەنطاوېك ئىۋىستى بە رىنماي كارو ھاندەر دەبىت، ئەۋ دۇخى ھاندانە دەبوۋ لاي رىكخراۋو بىكەي تايىتەئە ئسئور بئو بوارانە، بەلام لە بقر ئەۋەي دنانى ئەنڧال لە دەۋەي بازنئەي ئەۋ بايەخانئەدان، ئرسء

ھاندانەكانيان دەضيئەتوۋە لاي ئياواني عەشپىرەتە كۈيلەقبوونىكى زياتر. تا ئىستانەتوانراۋە لاني كەم تەنھا دناني ئاشماۋەي ئەنقال لە بازىئەيەكى ھەرەمەككىيەتوۋە بطويزر رېتەتوۋە بۇ بازىئەيەكى ئايدۇلۇڭى، بۇ ئەتوۋەي رېطاي طەرانەتوۋە بدۇز ئەتوۋە، طەرانەتوۋە بۇ سروسشەكانى مرۇط بوون، سروسشەكانى شانازى قوربانى دەر.

ث/ بەلام ئەتوۋەي تۇ باسى دەكەيت سقرەزاي ئشت راستكردنەتوۋەيان ئەتوۋە ناطەيەنن كە بتوانرى وينەيەكى واقىعى تراذيدىبابى ئافرەتانى ئاشماۋەي ئەنقال بطەيەنن، ضونكە ئافرەتەي ئاشماۋەي ئەنقال لەخاۋەن كەسىيەي خۇييەتوۋە لە ئرۇسەي ئەنقالدا طويزرايەتوۋە بۇ كەسىيەيەكى تىكشكىنراۋ. بەواتايەكى تر ئەتوۋەي ئافرەتەي ئاشماۋەي ئەنقال لەتوۋەي سالانى ئاشماۋەي ئەلامارەكە طوزەراندويانە يان دەيطوزەر يىن ناتوانرى ناۋى لىينرى دىان يان روونتر ئەتوۋەي دەرەتوۋەي بازىئەيە سىنورى دىانە ئىداۋىستىيەكانىيەتەي. يان دەتوانم بلىم ئەطەر تۇزى بە دىقەتەي زياتر سقرەنج بدەين دەيىنن ئافرەتەي كە ئىش ئەلامارى ئەنقال خاۋەننى زۇر ئلەتوۋە ئايەي كۇمەلايەتەي خۇي بۇ، بەلام ئەنقال دىت لە ئرۇسەيەكى نەخشە بۇ كىشراۋدا كۇي ئىكەتەكانى ئەم كەسايەتەيە تىك دەشكىنە دەيكەتە كەسايەتەي بىزراۋ لە بەرامبەر ھاوزمانەكانى نىشتەمان كۇمەلطاكەي خۇيدا، بىينى تۇ بۇ ئەم ھاۋكىشە ئالۇزە ضىيەتوۋە دەرەي ضۇن لىكدانەتوۋەي بۇ بىكرەي ضۇن بتوانرى ئەم كەسايەتەيە بۇ ئافرەتەي ئاشماۋەي ئەنقال بطەريئەتوۋە؟ ئايا نەقبوونى ئامارو لىكدانەتوۋەي زانستى بۇ ئەم كىشەيە ھۇكارەكەي ضىيەتوۋە نابەرئىسيارىيەي لە ئاستى ئەم مەسەلەيە لە كويىدايە؟ دائر بۇ ھەمىشە نابەرئىسيارىيەي لە كۇمەلطاى نىمەدا؟

و/ لىرەدا ضەند رەھەندىك ئىويستى بە راطەكردنە، لەوانە، كەسىيەتەي ئەنقال بە طشتى بەي جىۋازى جەندەريە بەراۋردى بە باردۇخى دناني ئەنقال، باردۇخى دن بە طشتى لە كوردستانداۋ بەھەن ۋەرطرتنى ئەم باردۇخانەۋ بەراۋردى بە دناني ئەنقال، ئنتى طەرانەتوۋەي كەسىيەتەي ۋەكو لايەننى دەرۋونى نەك كۇمەلايەتەي.

طەر لە يەكم خال براوانىن، تېدەتەين ئەنقالكراو بە ھەردوو جەندەرەو، ئىشتەر خاوەنى كەسىتەي خۇي بوو، دىنەك خاوەنى ئەو ھىزە كۆمەلەيەتتە بوو كە خۇي باوەرى ئىتەي، لە ھاوسەر كەسە كارو منالە مالە مەرچەكانى مالدارى خىزاندارى، كە فاكترى كەسىتەي مەرۇپىكەن لەو ھا بار دۇخىكدا، بەلام ئەنقال سەرچەم ئەو فاكترەنەي ئەنقال كەردو، ئەو كەسىتەي لەبەر دامالەو، ئىاويەك بە ھەمان شىو خاوەنى ھاوسەر منالە مالە دىووخانە كارو ئىشە بوو، ھەموو لى زەوت كراو كەسىتەي ئەنقالكراو. ئەو راستەردنەو جەنابت باسى دەكەيت لەطەل ئىاودا ئاقارىكى دى وەرطەو، تىوانىوتەي جارىكى دى ھاوسەر ھەلبەتە مال ئىگەو بىتە دىانى نوي دابەر رىنەت، وەكو لایەنى كۆمەلەيەتەي، كە ساكسازىكى باشى لایەنى دەر وونىش دەكات، بەلام كۆمەلە ئەو بە دىن رەوا نەبىو، دىانى ئاشماوەي ئەنقال باش زانىوانە ئەو شە تەننەت لاي بەناو رۇشنىرەكانىشەو دەطوتەيت وتتى زارەكىن، خۇيان تەسلىم بە لۇدىكىكى تال كەردو، ئەو لۇدىكىكى ئىمان دەلەت كۆمەلى كوردى بىست سالا لە بازەنەكى بەتالى بى بەرە ئىشەووندا دەدى، ئاش بىست سال بەسەر كەساتە ئەنقالدا، ھىشتا ئەنقال نەبوو بە ئىناسىكى نىشتەمانى ئىر بايەخ، ھىشتا ساكارترىن ھۇشيارى كۆمەلەيەتەي دىانى سىظلى بەر قەرار نەبوو لايان، ديارە ئەو شە رەتەدانەو ضەق بەستەي كۆي كۆمەلى كوردى لە سەر ئەو كەساتە نەك تەنھا خۇدى ترازدىكە. لە ساكارترىن نمونەدا ھەتا ئىستا زانست ھىندە لاوازە لەناو كورددا تېدەتەي ئىشەكان خۇشان لە زور لایەنى زانستى بى ئاپان، زورترىن رىدەي ئازارەكانى جەمە لە ناو كورددايە، نەك دىانى ئاش ماوەي ئەنقال، كۆمەلە بە طشتى نازانن كارىطەرى "ستىرە stress"

غەم، تەنبايى، نەبوونى ئەبوونەدى ھاوسەرى لە سەر ئەو مەسەلەيە ضىيە؟ ئەمە كارى ئىشەكانە كۆمەلى لى ئاپادار بەكەو بزانن كارى ئەوان لە ناو كۆمەلدا كارىكى تەنھا ئىشەي نىبەو كارىكى زانستىيە، طەياندى ئەو زانستەو ئاراستەي كۆمەلە لە مەترسىيەكانى ئەركى ئەوانە، ئەو بە نووسەر ھونەر مەندو رۇدنامەنووس ناكەيت، طەر كۆمەلەك مەترسىيە زانستەكان تېنەتەشت، نەبوو بە دلا راوكى طورانكارى لە دىانى خۇيدا

نابىت بەغەمى، ھەتتا ئەو غەمەش دروست نەبىت طۇرانكارى لى كۆمەلى ئىمەدا دروست نابىت، كەواتە ئزىشكەكانمان بەرئىرسن لى دروست نەبىونى غەمى زانستى لى ناو كۆمەلى كوردى بە طىشتى كۆمەلى ئەنڧال، بە تايىقتى ذىنانى لى ئەنڧال رزطار بوو. ذىكى ضىبانىشىن، ذىكى نەخوئىدەوارو يەكىكى لى ئەنڧال بە جىماو زىاتىر مەمانە دەخاتە سەر قىستى ئزىشكىك يان مەلايەك ھەتتا كەسىكى رۇشنىبىر، يان ذىكى نووسەر و داكۆكى كارى مافى ذىن، ئەم حەقىقەتە تالە تا ئىستانا بوو بە غەمى ئەوانەى بەرئىرسن لى كوردنەقەى ئەو كۆدە.

لى رووى دەروونىقە مەحالە ذىنانى ئاش ماوۋى ئەنڧال بطەرىنرەقە بو كەسىقتى ئىش كارەساتى ئەنڧال، ذى جىطە لقەقەى بوونەقەرىكى ھەستەقەرو وەفايى ئاراستى يادەقەرىكەنى بەرزە، دلەر او كى ە نائارامىشى بەرامبەر بوۋىقەرىكەنى كۆمەل بەرامبەر بە ذىن باردۇخى ھاسەر طىرى ذىكى ھاسەر نەماو، يان ذىكى بە تەمەن ياخود مەلدار. رىطر دەبن لى طەرەقەى بەخەقەرى تەقواو كەسىقتى رابردوو. بەلام دەكرىت ھۇيەكانى ئارام بوونەقە كەمكردنەقەى بارى قورسى شانپان ە ئاراستىيان لى نەخۇشىە دەروونىقەكان بەكرىت بە ئامانج، دىارە ئەقەش شازدە سالە داوۋەكرىتە بويان نەكرەو.

نەبوونى ئامارو نەبوونى خزمەتتۇزارى تەنانەت خەمساردى ئزىشكەكانە كەسانى ئىستۇرىش لى خەمساردى بە بەھكردى حكومەتقە سەرۋاۋەى طرتوۋە بو ھاولاتىيان بە طىشتى و كارەساتى ئەنڧالىش وەكو ناۋەرۇكە فاكترىكى بابەتتى بو رازەكردى بەھى مرۇطى كورد لاي قەرمانرەواكانى، مەحالە حكومەتتىك خۇى ئى حكومەت بېتە ھەتتا ئىستا وەزارەتى ئامارو ئلاندىنانى نەبىت، ئامارى جىاۋازەكانى كۆمەلپەى خۇى نەبىت، داۋابكەن ئەنڧال بە جىنۇساید بناسرېتە خاۋەنى ئامارو بەلپەتەمەى ئۇرطانىزەكرەو نەبىن.

لى بىنەمادا سىستىمىك نىيە مافە ئەركى دارىشتىبىتە قەرمانرەۋايى ھاولاتىيان بەكات ھەتتا نابەرئىرس نەبىت، بەرئىرسىيارەتى كاتىك جىطىر دەبىت كە مافىش جىطىر بېت، رۇشنىبىرى سىياسى و رۇشنىبىرى مافى مرۇطە لى كوردستاندا تا ئەو ئاستە لاۋاز بېت كە كورد تەنھا خاۋەنى يەك طووتار

بېت، پوتارىك، پوتارى دي نەبېت لە سەرىقە، دەنپى دي نەبېت لە تەنېشت دەنپىقە، بىرىرى دي نەبېت لە پەتل بىرىرى، نە هېص ضىنېكى كۆمەل لە ناو بازنەي مافە بايەخە بەھادا نەبېت، بېھودەيى ئەو دۇخەشە بې دەنپى نەبەر ئىسىرىتەي دروست كىرە. ضونكە لېرەدا دوو ئىسىرى سەر ھەلدەن يەككىيان مېتافىزىكەي ئىس سەبارەت بە بوونى مرۇظ لەم جېھانەدا، بۇضىكەنى بوونى دەخوازىت، ئەوي دېشيان ئىسە سەبارەت بە مېدووي دىانى مرۇظ لە نېو كايەكەنى تاكە كۆمەلدا، ۋەلامى ھەر يەك لەم ئىسە نەبېت رۇشنىرىي شارستەنپى كۆمەلېكەن بۇ پەلەلە دەكەت. دەرئەنجام ئەو لاۋازىيەي شارستەنپى رۇشنىرى دەبېت بە مېوانى ھەردوو ئىس، كە هېص مرۇظىك ئىنماي بۇ ئەو مېدوۋە نەبېت، ھەر يەك ئىنماي بۇ ئەو بوونە نەبېت ۋەھمېشە لە پەران سەر پەردانىدا بېت بە دووي فرىادەسىكى جوطرافى بۇ ئاراستەن ئىنما بوون ئىيەقە، ھەمېشە پەرىدەيە ھەتتەساوي ضەمكىك بېت بۇ پەرى دانى جود ئىيەقە، كاتىك رۇحى ئىنما بۇ خاكە بۇ جودو نېشتمەن پەرايەقە، رۇحى بەر ئىسىرىتەنپى دەبېت بە بەشېك لە مۇرالى نېشتمەنى. ضونكە لە بىنەمادا ئېلنىزام بە ياسايەكى دىارى كراۋەقە بۇ ۋەلامى ھەردوو ئىس، بەشېكى پەرقە لە مۇرالى نېشتمەنى.

ث/ لەئىرۋسە يان روونتر ئەلامارى ئەنقالدا ۋەك باسما كىرە ئافەرەت قوربانىيەكى پەرقە، نەك تەنھا ئەو ئافەرەتەنى كە لەكاتى ئەلامارەكەدا لەسەرۋى تەمەنى ھەدەسالىيەقە بوون بەلكو ئەو كضانەنى كە خوار تەمەنى يەك سالى بوون ئەو ئافەرەتەنى دواي ئەلامارەكە كضيان بوە لەھەمان نېشە تراذىدىيىي ئەلامارى ئەنقال تايىت بە ئەنقالدانە تانىستاش نە ھومەتە نە دامە دەز طاكانە رىكخراۋەكەنى تايىت بە ئافەرەتان ئەجىندايەكى روونيان بۇ ئەم مەسەلەنى نېيە، راي بەرىزەت لەم بارەقەقە ضىبە؟

و/ ۋەكو ئىشتر طوونم لىكدانەقەي بار دۇخى دىانى ئاشماۋەي ئەنقال ئابەندە بە بارودۇخى دىانى كوردەقە بە طىشنى. بارودۇخى دىانى كوردىش لە

ضوار بارى زۇر ئارادۇكسىيە ددە يەكدا ضەستىبە، بەرزتەرىن رىدەيى
 ذنى كورد تا ئۇ ئىرى ضەستەندەنە وئەتەك كوردن دەضەستەستە،
 مىللەتتى كورد بەرزتەرىن رىدەيى كوشتتى ذنانى لە مېدووي مىللەتتى
 جىھاندا تۇمار كوردە بە دواكتوتوتىرىنىشيانە. ئۇ توندوتىدەيى بى
 ئەندازەش بارىكى دى بەرەمە هېناوئە رىدەيەك خۇفروشى دروست
 كوردە. رىدەيەكى دى ذنان طەرىلان شەرى ئارتىزانى رزطارى
 نەتەبەي دەكەن، رىدەيەكەش هاتەتە بوارة جىوازەكان بۇ بەرطرىكردن
 لە ئەتەر اوەكان راستكردنەو طۇرىنى دۇخە نالەتەرەكانى دى، بەلام
 ئەمانە خۇشيان رۇدانە ئەنقال دەكرىن ئەتەك دەكرىن، با ئىمە لەو بئرسىن
 كىن ئەوانەي طوي بۇ هاوارەكانى ذنانىكى نووسترو داواكارى مافى ذن
 دەطرىت بۇ طۇرىنى ئەو دۇخە، با باردۇخى هەرىكەك لەو ذنانە بطرىن
 بزانىن لە ئەنقالراوەكان ئەنقالراوترىن؟ ئىمە ذنانى نووستەر كەبە وىدە
 باسى كېشەكانى ذن كۇمەل دەكەن، دەكرى بە كېشەي كەسى خودى،
 بە نووسىن ئىيان واىە داواي مافى بۇبە دەكەن رىقان لە ئىاوە، باس لە
 ئەنقال دەكەن ئىمان دەلەن كۇن بوو، ئىبىست ناكات برىنمان بولتەو
 بىنمان، ياخود ئىمان دەلەن ناسكى ذنتان نىبە دەنا باسى رۇمانسىتان دەكرد
 ئەك ئەنقال توندوتىدى، ئەمە باردۇخى خۇمان نووسىنەكانمانە لە نىو
 كۇمەلى سەپرو سەر سورەينەرى كورد، ئىتەر طلەبى ضى لە ذنى
 رىكخراوېك بىكەم كە دۇخى ئەوان لە دىدەبىنى دەسەلاتدارەكانەو لە ئىمە
 باشتەر نىبە، ئەوئەي دەمىننەو بلىم ئەوان كە بەهايان لە لايقن دەسەلاتى
 كوردىقەو بۇ دانانرەت بۇ كارىان بۇ دەكەن، ئەوئەش داوايەكى نائەسەندەو
 نارەوايە داوات ئەوئە بىت كەسەك واز لە مومضەو كارى خۇي بەهەنەت لە
 كاتىكدا هەتمو بە دەطمەن هەبە لە ناو كۇمەلى ئىمەدا، بە دەسەلاتە
 سىياسى مەرۇظى ئاساىي ئەوانەش ئىيان واىە ضارەستەرى هەتمو
 كېشەكانى كۇمەلى كوردو ذنى كورد لە هەطبەكەي ئەواندايە رىزى ذنى
 هۇشيارى نەطرتووە، هەتتا ذنىك لە كوردستاندا واز لە كارەكەي بەهەنەت
 ضونكە دەسەلات حكومەت رىزى نەطرتووە، ئەو كاتەي واز دەهەنەت
 كىن ئەو دەزطاو رىكخراوو تاك كۇيانەي بەهەي بۇ دادەنەتە بە ضاوي
 رىزەو لىي دەنوارەت؟ ذنان ئەوئەيان لا بووە بە يەقەن ذن هەرضى بىتە

ھەرقىسۇن كارىكاتە ضەندىش داھىيەتەر بېيەھاو بېنرخە لە ناو كۇمەتلى كوردىدا بە ھەموو ضىيە تويۇدو كايەكانىيەتە، ئۇمۇ يەقىنەش ذىي بەرقەو رىپتەي جىاواز بىردە، لەقەو لە رىكخراو كىدا وەكو فەرماتبەر خۇي بېيىت نەك كەسىكى خاوەن تايبەتمەندى ە طووتار، بان ضەند سەربەخۇش بووبىت بىيىتە لاي دەسەلاتىكەتە كاتىك ئەزانىت كۇمەلەكەي كەسىيان لە دەسەلاتەكە بە نرختەر لە خۇي كارەكانى ناروانن، ھەمان تېروانىنە وادەكات ذىكى ناھوشىيار كاتىك لە ناو كۇمەلەكە تەنانتە لە سەر ئۇشىي ئۇشاكىك بەد رەقشەي دەرىيە ئال ئەو ناتورانەي ئالنىرىكى باش بوو لەطەل ھۇكارەكانى دى دمارەيەكى زۇرى لەش فرۇش دروست بىكات. ئىم وايە ئاش شازدە سال قەسەكرەنى ذنان لە سەر مافى خۇي وەكو مروۇط مامەلەي لەطەل بىرىتە ھەمىشە ئىيىتەوانەكەي ضنط كەوتووە، ئىم وايە ذنانى كورد لە ھەموو ذنانى جىهان بە وىددانترن لە سەر وو ئەو بار دۇخەشەو كولىان لە دەنط ھەلبىرىن بەرامبەر كەم كورىيەكان نەداو، طەر ذنى ھەر كۇمەلەطايەكى دى بوايە، دوور نەبوو نكولى لە ئوناسى خۇيان بىكەن ئەقەي باسى نەكەن كىشەي خۇيان بىت.

لە ناو ئەو داوۋەداوي ئەتەك خوين رشتەي ذندا لەوانەيە ئىيىتە ذنانىك ھەبن ذنانى ئەنڧال بە خۇشبەخت بزانن كە ھەلپىرى كارەساتىكن خەلكانىكى كۇمەل ئاورىيان لى دەداتەقەو ھەندى رىزىيان بۇ فەراھەم دەھىيىت، كە ذنانىك ئەقە باردۇخى خۇيان بىت طەلەيى ضى لى بىكەم كار بۇ ئەنڧال ناكات، كە كۇمەلەك ئەقە رىزى بىت بۇ ذن ، كوا طويى لە راو داواو خاوستى ذن طرتووە، كوا بىرو بۇضونى وەكو خۇي ئارىزراو.

ئەو منالانەش ئىويستە سەرەتا ئەقە بئىرسىن راي خودى ئەو منالانە كە ئەمرۇ لاو و طەنجن ضىيە؟ ئىناسىيان بۇ خۇيان ضىيە؟ ئەو ذىنطەيە تا ضەند لە قازانجى ئىطەي فەرىيە ذىيانى دەروونى ئەواندا بوو؟ بىي طوومان رووناكىيەكى زۇر نابەخشىيەت، ئەوان لە سەر وو باردۇخى خۇيانەقە لە كۇمەلەكىشدا ئەرۋەردە دەبن جطە لە ئەتەك كىردن بەھرەيەكى دى بە ذن نەبەخشىو، راستە ئەو ذنانە ئەو كات منال بوون يان لە داىك نەبوون و ئەشكەجەتو توندوتىذى فېزىيەكىيان نەبىنىو، بەلام طەر تەنھا زەئۇشى مالاكەش كارىطەرى لە سەر دانابىت توندوتىذى دەروونىيان بىبىو،

بۇضوونەكانى ساپكۆلۇدى منال ئۆمە دەسەلمىن كە ئۆمە جۆرە كارەساتە زەئۆشە ئۆرۈدەيانە توندووتىدى تىرس لە دەروونى منالدا دەضەستىن، جطە لە ھەستى كەمسىرى، كارىطقىرى دەكاتە سىر فەرمانە سلوكى ھەستەيە ھزرى و قىربوونە لايەنە و بىدانىەكانى و مامەلە كۆمە لايەتتەكانى، طەر لايەتتىكىش نەبىت بۇ ضارەسەر كىردن ھەر ئۆمە منالانە دەنۆمە بە بەرھەم ھىنەرى توندووتىدى، ضونكە لە بنەمادا تووشى بى مەمانەي بە خودو ھەست بە رووخانە بى تىواناي لە دۇزىنەتەي ضارەسەرى كىشەكانە ھەلضوونى دەروونى... تىد ئۆمە منالانە توندووتىدەن لە منالانى ئاسايى و لە طەورەيشدا لە رووى دەروونىتە زىاتەر ئامدەيىان ھەتە توندوتىدىن طەر ھەر لە بنەمادا توندووتىدەن دەنەضوون، لە تەمەتتى ئىستانياندا كار كىردن لە سەر ھىور كىردنەتە طەر اندنەتەي دەروونى دروست بۇئەتەنەي ئۆمە كارەساتە زۆر ھەدانوونى ئاسان نىبە، دنانى ئەنقال بە طىشتى دەبوو وەكو لايەنە كۆمە لايەتتەكانىان بۇ نەطەرايەتە، دەبوو لانى كەم ضەند ھەطوايى سەر تەيى بنىت، بۇ خەلكانىك شكاوى دىر بارى غەم و تراىدىيا بن، زۆر ئىويستە ھاندىرىن بۇ وەرزش و دابىن كىردنى ئىداوستىەكانى وەرزش بويان، ھەبوونى تىزىشكى دەروونى و لىكۆلەرى كۆمە لايەتتى و مانطانە بىننە تىشكىنىان، ھەبوونى جۆرەھا كارى طونجاو لەطەل تەمەنە خواستى تىوان بۇ سەرقال كىردنىان كەمەتر بوونى كاتى ئازاد، دروست كىردنەتەي فاكترە ماترىاليەكانى رابردو، ھەبوونى راتسى لە نىوانياندا سەبارەت بە خواستەكانىان سەبارەت بە جوطرافىاي نىشتەجى بوون، باش كىردنى بارى ئابوورى لايەنە خزمەتتۇزارىەكان، ھەتۇلدان بۇ نەھىشتى نەخوئىدەتەرى، دابىن كىردنى ئۆمە ھاوكارىە مادى و مەنەويانەي لە دىانى لادىدا ئىويستىانە بە ھۆي ئەنقالبوونى بەشكىك لە خىزانەكەيەتە ناتوانىت بە دەستى بەئىت بۇ ئەوانە دەيانەتەي بىتەنەتە بۇ طوونەكان و دەيان خزمەتتۇزارى دى ھەلەتتە نەبوونى تەنانتە ئۆمە خزمەتتۇزارىە ساكارانە، بەلطەي نەبوونى مېتۇدىكى دروستىش دەطەيەتتە بۇ ئۆمە منالانەي لە ئەنقال رىزاربوون ئەمرۇ طەنجن، ئۆمە مېتۇدەي ئۆرۈدە كىردنىان تەنھا لە ئاستى خىزان دەھىنەتە دەقەتە بۇ

ئاستى حكومت و كۆمەتلى دامەدەزطاوو يانەي تايبەت بۆ ئۆ ئۆرۆدەكر دىنە تەر خان دەكاتە دەيانطەيەنەت بە ئاستىك ئەمرۆ ئۆوان باشترىن ئستۆرەكانى كوردستان باشترىن طوزارشتكۆرو راطەكارى ئەنقال بنە هېض مرؤطېك هېندەي نازار جېد نازانېت طوزارشت لە نازار بكات، بەلام ئى ناضىت ئۆ زەئۆشە رەش ئۆشە خنكاوە ئۆ هەلە مەرجهي ئى بەخسىبن.

ث/ دەمقوى لەم ئرسىارەي دىكەمدا تەۆرەيەكى دىكەي طرنط بورودىنەم بىكەمە بابەتتى طفتوطۇ. ئۆۆش ئرسى ئەنقالە وەزىفەي رۆشنىبىرەنە، بە برواي ئۆوة رۆشنىبىرو نووسەرى كوردى لەم وەزىفەي خۆيى رايى كردوۋە؟

و/ لەطەل ئۆۆي جەدەلي نىوان رۆشنىبىرو دەسەلاتە هەتا ئىستا يەكەك بوو لە ئالىقەكانى كاركردى رۆشنىبىر، لەطەل ئۆۆشدا رۆشنىبىرى كورد نەيتوانىو لە دەۆۆي كەسە عۆوامەكان بېتە كەسىتەي نەكۆۆتە ذىر كارىطەرى دارشتن ئۆۆي سىياسىي خاۆۆي ئرۆۆو تايبەتمەندى بېتە لە دەۆۆي كارىطەرى حزبە سىياسىيەكان، لېرۆۆو جۆرى ئۆۆوئەندى دەطۆرېت بە ئۆۆوئەندى نىوان رۆشنىبىرو حزب، نەك رۆشنىبىرو دەسەلاتە. رۆشنىبىر هەلطەرى مەعريفەيۆۆ مەعريفەش وەكو فرىسىس بىكون ئۆۆي " خۆي لە خۆيدا دەسەلاتە " ئۆۆش لە ولاتانى دىموكراسىدا لۆدىكە، رۆشنىبىرو هونەرمەندىكى خاۆۆن جەماۆۆر لە دەسەلاتەدارىك زىاتر خەلك دەكۆۆتە ذىر كارىطەرى بۆضوونە داواكانىۆۆو دەسەلاتەش وەكو هېزى بترامبەر لىي دەروانىت، ضونكە دەسەلاتەي رۆشنىبىرى لاوازتر نىيە لە دەسەلاتەي سىياسىي، هەر ئۆۆ دەسەلاتە رۆشنىبىرىەش لە ذىر كارىطەرى تىۆۆرە كۆۆمەلايەتەي سىياسىي فەلسەفەيەكانى زانايانە رۆشنىبىرەكانىان شۆرشەكانى رۆذئاوا طەيشتن بە لوتكۆۆ طۆرانكارى بابەتەيان بەرجەستە كرد. بۆ ئۆۆي نىمە لە وەزىفەي رۆشنىبىر بطنەين ئۆۆىستە لە ئىناسى رۆشنىبىر بطنەين، ئايە رۆشنىبىر ئۆۆوئە كە هەلطەرى بروانامەيەكى زانكۆۆيە؟ بىطوومان جطە لە لاوازكردى شوناسى رۆشنىبىر لەو ضەتمەكەدا

لاواز كىردى ئىتكىتى فېرخوازىشە، ئۆۋەلە بەھام كەمكىردى ئۆۋەي رۇشنىپىرو كور كىردى ئۆۋەي بۇ ئىناسى فېرخواز، تەنھا زىيانى سەربارى ضەتمىكى رۇشنىپىرى نەكردۈ، بەرھەم ھىنەرى مەۋظىي بەرھەم ئىستىھلاكى نەۋۋە، مەمانە دەۋرىش بوۋە بۇ فېرخواز ۋەكو ھەتپىرى ناۋى رۇشنىپىر كە ۋەزىفەكەي خۇي جى بەيلىتە ضىي دى بە دوۋى فېربوونە زانىستە بە ئاۋابوون نەبىت لە كارى رۇشنىپىرو بەر لە بە ئاۋابوون ناۋى نراۋە رۇشنىپىر، تىكە لاۋبوونى ئەم جۇرە فېرخوازە بە ۋاتاكانى رۇشنىپىرو نەبوونى ھىلىكى مەعريفى جىاكەرۋە، مەملەكەتتىك رۇشنىپىرى بە دەستمايەي فەرىي دەۋرەۋەي كايەي رۇشنىپىرى بەرھەم ھىناۋە، جۇرە مەۋظىي ئۆ ھىلە سوۋرە نەبىنەت كە ۋەزىفەي رۇشنىپىر لە نىۋان رۇشنىپىرو دەسەلەت يان حەزىدا دەكىشىت، نەۋىش دىك كىردى بە قەيرانەكەي كۆمەلەكەي، كە دىكىشى ئى كىرد ھەستىردىن بە لىئىسراۋىيە تا ئاستى ۋەتەكەي سار تەر كە ئەلى "لە ھەر كوي سەتەم ھەۋو ئىمەي نوۋسەران لىي بەرئىسپارىن " ئەۋ ھەست بە بەرئىسپارەتى ئىشتر باسما لىكرد رۇشنىپىر نەك ھەر لە بۇتەيدا تاۋەتەۋە، باۋەرى تەۋاۋىشى بەۋەتە ۋەكو بوۋەنەۋەرىكى سىياسى مەملەتەي لەتەل بەرئەت مەملە دەكەت، رۇشنىپىرەك لە دەسەلەتداران زىاتىر غەمى جەماۋەر كۆكىردى ئۆۋەتەي، لەۋان زىاتىر ضەۋاشەكارى بەكار دەھىنەت بۇ راكەشانە كۆكىردى ئۆۋەي خەلك، رۇشنىپىرەك دەيۋىت لەتەل دەسەلەت ھاۋشانە ھاۋپوتار بىت، لاي جەماۋەرەۋە بەھا ۋتارماي دەسەلەتەي ھەبىت، لە قسەكردىدا رەخەتەر نەبىت، دىلۋمات بىتە دلى سەرجەم جەماۋەر رازى بەكات، ۋەكو ئۆۋەي ضاۋەرۋانى سەركىدايەتى داھاتوۋ بىت كە لە دەستى رۇشنىپىرانا بىت نەك سىياسەتمەداران بە ھەر حال بە دەطمەن رۇشنىپىرى ئايدىلمان ھەتە، كە خۇي بۇ رەخەتەرتىن ۋراۋەكردى كىشە كۆمەلەتەي سىياسىي مەۋظىيەتەكەنەۋە قال كىردىتە ۋەزىفەي خۇي دانەبىرەبىت.

من باۋەرم بەۋ ئىناسەي رۇشنىپىرى ئىتالى طرامشىيە بۇ رۇشنىپىرو ئەلى "رۇشنىپىر لە دەروازەي كارىكى فەرىي بەكىكى دى فىزىكىۋە نانسارىت، بەلكو لە ميانەي رىيە شۋىنى ۋەزىفەۋە لە نىۋ بونىادى كۆمەلدا دەناسرىت، ھەموۋ ضىنە توىدىكى كۆمەلەتەيئىش بەرھەم ھىنەرى توىدىك رۇشنىپىرە

كە تەنھا وەزىفەي نوينەري كۆمەلايەتتى لە ئەستۆ ناطرن بەلكو بە شىۋەيەكى ئورطىنالى ئەيۋەستىن ئىشيانەتو ھۆشمەندى ئەششېنيان بە جىھان دەپتەيەنن . " طەر لەو ئىناسەدا بۇ كۆدى ئەيۋەست بوونى رۇشنىبىرى كورد بە كۆمەلەكەتەتو بىتەرەين، دەرئەنجام دمارەيەكى ئىچطار كەم دەيىنن لە مەدارى ئەو ئىناسەتەدا بىر جەستە بىن، ئەو دمارە كەمەش لە نىوان دوو بىر داشى دوو جۇر رۇشنىبىرى ئابەندىر اوون بە قوربانى، بىرەي يەكەمىان ئەو جۇرە رۇشنىبىرەيە لە ناو دەسەلاتدايە طوايە بوونىداي دەسەلات دەنەت، بەلام لە راستىدا نە ئەۋەندەي سوودى بۇ ھاولا ئى ھەبۋە كار لە دەسەلات بىكەتە كار كىردى بە سوود بۇ كۆمەلەكەتەي بىتەرەيتە، نە ئەۋەندەش سوودى بۇ دەسەلات ھەبۋە لەو مەتوودە رەشائە بە ئاطىي بەيئەتە كە بىھوودەي دەبەخشەت بە ضارەتووسى. بىرەيەكى دىيان خۇيان بە ئەنتى دەسەلات نازو دەكەنە طەر بە ئىي ئىناسى خۇيان بىت ئىۋىستە ناويان بىرەت ئۇتۇزسىۋن، ئەمانەش لە راستىدا ھىندەي طورزىيان بىر لايەتە كۆمەلايەتەكان داۋە ئەۋەندە خىزمەتەيان نەكردو، لە بىنەمادا نەيانتوانىۋە خاۋەنى زىمانىك بىن لە دەۋەتەي زىمانى رۇشنىبىرە ئىر تەشەببىرى دەسەلات، نەيانتوانىۋە بىر ھەم ھىنەري زىمانى ئۇتۇزسىۋن بىن. نەيانتوانىۋە بىر ھەم ھىنەري وەزىفەي ئۇتۇزسىۋن بىن، ئەم دوو بىرەيە ئەۋەندەي خۇيان سىر قالكردو بە دىايەتەي يەكەتە، بە ھەردو لا تەنەت وەزىفەي خۇشيان وەكو بوونىدانەري دەسەلاتە دروست بوونى بىرەي ئۇتۇزسىۋن لە يادىردو نەك ھەر وەزىفە كۆمەلايەتەي نىشتمانىەكان، بىرەيەكى دى لە فەلەكەتەكى زۇر فانىدا كار دەكەتە بە دەيان لائىرە دارشتن دەخاتە بىر دەستى خۇينە بە بى ئەۋەي يەك دىار دە لەو دىاردانەي كە تايىبەتەند تەنھا بە كورد نەك دىار دە طىشەتەكان بىكەتە بە نمونە، ئەمانەش لە بىر ئەۋەي زىاتر بە دووي رەۋايەتەدا بۇ خوداۋەند بوون خۇيان دەپتەرەين، خوداۋەند بوونىك طەر وەرطىردىران بۇ ھەر زىمانىكى جىھان خۇيان لە نىو ئەو جىھانەدا بىيىنەتە، ئەو جىھانەش ئەوان بە بەشەك بىزائەت لە خۇي، واتە كارى خودى نەك طىشەتە كىشە تايىبەتەندىەكانى كوردىيان فەرامۇشكردو، كە ئەنقال ضەمكىكى بەھىزىيان ئىك دەھىنت. ئەرتەۋەزەي وەزىفەي سىرەكى رۇشنىبىرە راستەقىنەكانىش لە نىو تىفەكرىنە

راستكردنەتوۋەي ئۆمۇ ھەممو ناھەممو وارىيەي وەزىفە نوي جياوازەكانى جىھانى رۇشنىبىرى كوردى دروستى كردوۋە واي كردوۋە، ئەنقال بەختى كەمىرى بەربكەت، ئەمرو ھىض ھەتتاويكى سىياسىي كۆمەلايەتتەي رۇشنىبىرى رەتتەي دروستى خۇي ناظرىت كە دەرتەنجام ئويستى بە واغىزو رەخنەتەر نەبىتەي تىفكرىن بە لاي لە داىك بوونى جىھاننىبىرى نويدا بروات، ھەنوكة باردۇخىكى نيوۋە بە مەبەست دروستكراو نيوۋە بە نازارى واىكردوۋە، رۇشنىبىرە ئايدىبالەكان فرىاي رازتەكردنى ئۆمۇ ھەممو ئاسىپتە نويىنە نەكتەن، رووبەرووي كۆمەلەكىان دەبىتتەو بەرنامە رىدىان لە وەزىفەي خۇياندا ئى نەكرىت.

ث/ ئەتەر بەم ئىناسەتتەي سەرتوۋە تۇبا بە واتا لە نيوان ئۆمۇ دوو شەكل يان دوو تويدە رۇشنىبىرەي كۆمەلتاى ئىمەدا، ئەنقال بەكۆى كايە فەلسەفەي فېكرى سىياسىي ئابورىيە كۆمەلايەتتەي كەننىتە قوربانىيەكى ھەمىشەتتە دەكرى واوتىرىش بلىين مەترسى دوو بارەبوونەتوۋە لە بىر كەرتەنەتوۋەي كلتورى بالادەستدا ھەرتەشەتتەي بەردەوامە؟ دەمتوۋە ھەرتەشەتتە نەتوۋە بلىم كە برواي تۇ ناامادەي ئروژدەي ئىشكردن لاي رۇشنىبىرانى كۆمەلتاى ئىمە بەم شىوۋە ترسناكە بەردەوامى دەبا يان ئاسوۋەك بۇ قوتار بوون ھەيە ئەتەر نىبە بو؟

و/ ئىمە كەم رۇشنىبىرمان ھەيە تووشى سەرسورمان بىت، نەك حەتتەسان، سەرسورمان رازتەي مەعرفە وەلەنجانى دەرتەنجامى نويىە، نوىكارىيەك لە تەل ديار دە نويەكانى دىان ھەماھەتتە بىت، ضارەسەرى نىسكۆ نويىەكانى لە مشتدا بىت. حەتتەسان تووشى شوك بوونە بە رۇشنىبىرى و كەلتەرى تر. سەرسورمان ئاستىكى بالاي عەقلى دەوتتە، ئەرتەستۇ ئەلى " سەرسورمان مروظى بەرتوۋە فەلسەفە برد"، بەلام ئرسە رۇشنىبىرىكانى ئىمە نەتوۋەندە ساكارن لە بازىتەكى خردا دەخولنەتوۋە، لە ئىناسى رۇشنىبىردا ئويستە ضاوا لە كاري ئۆمۇ جوۋرەي رۇشنىبىر بىن كە مردنى طىيانىان بەر مردنى بەر ھەمەكانىان دەكتەوتتە، نەك ئىضەوانە، ئۆمۇ ھاوكىشەتتەش دمارەي تەتوۋە نادات بە دەستتە، لە ئەجەندەي ئۆمۇ دمارە

كەمەدا تا ۋەند كار لە سەتەر ئەنقالكراۋە ئەۋەندە بە كۆي كايەكانىيەۋە بە زىندووي دەمىيىتەۋە ،بەلام ئەۋ زىندوويەتتە ناكە ئىمە مەبەستمانە ، خواسىي ئىمە زىندوويەتتە طىشنىپىرە ،ئەۋ زىندوويەتتە ئەۋەندەكانى جىهان بە جىنۇسايىدى خۇيان بەخشى.ئەمەش روۋبەرووي كۆمەلى نۇرمى دىمان دەكتەۋە ،ئەۋانە ئىمە مىللەتتىكىن راھاتووين بەۋەي رۇشنىبىرى فەرمى ورۇشنىبىرى ئەراۋىزخراۋ يان نا فەرمىمان ھەبىت ،ئەۋ ئرۇسەيە ئىشتر لە لايقن داپىركەرمانەۋە بە سەرماندا سەئەۋە ،ئەمرو لە تا ئاستىكى بالا زىندوو و كار ئىكراۋە ،لە ميانەي رۇشنىبىراني دەسەلات ۋەكو رۇشنىبىرى فەرمى ورۇشنىبىراني دەۋەۋەي دەسەلاتىش ۋەكو رۇشنىبىراني ئەراۋىز يان نافەرمى ،ئامانجى رۇشنىبىراني ئەراۋىز ئاراستن سەروەرى نىشتمانى بە تراىدى و ئاسايىۋە ، و ھە طەرانەۋەي بەھايە بۇ ئەۋ ۋەمەكانەي لە دىر زەرەبىنى سىياسەت و دەسەلاتدارىيەتتە بى بەھە كراۋە ، رۇشنىبىرى فەرمىش " ئەۋانەي دەسەلات" كاركردىيان ھىننە خوارەۋەي ئە دىوارەيە و بى بەھە كرندى ئەۋ كارانەي كە بە نافەرمى نازۋەدكر اۋەكان كرديوانە بە ئامانج ، دوۋانەيەكى ددە كارن (ئىمە تەنھا ئەۋانە دەپرىيەۋە بۇ بەرذەۋەندى دەسەلاتەكان دەنووسن ، دىارە ھەموو ئەۋانە ناظرىيەۋە لە دەزطاكاني دەسەلاتە جىاۋازەكاندا بۇ بىۋوي دىان كار دەكەن)،ئەمەش كۆي ئەۋ كىشە مرۇيىي و سىياسىانەمانى لە ضوارضىۋەي رازطەي رۇشنىبىر يانە بر دۋەتە نىۋ بۋتەي دوۋ بەرەي دذ وتەبالە طەل بەر ھەم ھىنەرانى كىشەكان ، ئەۋ دوۋ بەرەيە ئەۋەندە لە بىرى كاركر دىان لە سەتەر يەكتىر ئەۋەندە لە بىرى كىشە نىشتمانى ومرۇيەكانماندا نىن جطە لەۋەي ئەۋەي دەمانەۋىت بۇ ئەنقال تەنھا لە ئىناسە وكارى رۇشنىبىر اندا نايقەتە ئاكام ،بە تايىت رۇشنىبىران نەخراۋنەتە نىۋ ئرۇطرامى نىشتمانىۋە،ۋانە بە بەشەيەك لە سەروەرى نىشتمان نەضوئىراون و نەئاسىنراون ، طەر رۇشنىبىرى ئىمە مەزنىن شاكارىش بەر ھەم بەيىت ،تاكى ئىمە تەنھا سەرقالى ناساندنى بىطانەيە بە خۇمان ،نەك كورد بە بىطانە ، بۇيە ئەۋ بەر ھەمە ھەرضى بىت لە طۋشەي فەرامۇشى جىهاندا دەمىيىتەۋە نەك زىندوويەتتە ،ھەروەھا طۋشەي فەرامۇشى خودى كوردىش ،ئەۋ سۋنطەي ھەتتا ئىستا ھەموو داۋاكارى و خواسىيەك و بەر ھەمى ئەۋ رۇشنىبىرانەي

ناويان نراۋە نافەرمى بە مېكانىزمىكى ناشىرىنپىترىانە ئىشوازي لىكر اوۋو بە ھاۋلاي ناسىنراۋە، لە بري ناساندنى بۆۋوون و بقرهەم و داواكارىيان سەدان ھىزى ناشىرىنخواز رىكخراۋە بۆ ئىضەقوانە كاركردن . طقر بمانەقوېت لە ميانەي كاري رۇشنىبىرەقە ئىنقال بە زىندوېتەي بىمىنەقە ، ئىويستە ئرۇطرامىكىش ھەببەت بۆ زىندو ھىشتەقەي رۇشنىبىرەكە ، بۆ طقرانەقەي سقرورەي بۆي ، طقرانەقەي واتا بۆ كاري رۇشنىبىر لە ضوارضىۋەي واتاي نىشتمانى ، مرۇيى و ياسى و ضائەمەنىدا . بەلام ئقو ئرۇسەيە نەك بوونى نىە ، بەلكو نابووت كرىنى رۇشنىبىرى نايدىيال ئرۇسەيەكى ھىندە ئاكتىپ و بابەخدارە ، بە تەقواي وەكو ئقەي بە ھەردوۋ بقرە ، ئقەي خۇي ناۋ ناۋە بقرەي ئۆتۆزسىون و بقرەي دەسەلاتىش ھەردوۋ لە سقر ئقە كۆك بن ، شنىك نەمىنەت ناوي سقرورەي مرۇط و سقرورەي نىشتمان و كارەسات و نەھامەتتەكانى بىت ، كە ئىنقال و ھەلبەجە طقورەترىنيان ، ھىض كەلضەرىكى جىهان نەيتوانىۋە دادطاي رۇشنىبىر بە سىياسەت بكات ، كەلضەرى كورد و ضەند و لاتۆكەيەكى دراوسىي كورد نەبىت ، كەۋاتە لىرەدا ھىض طووتارىك بوونى نىە ، جطە لە طوتارى سىياسى بالاً دەست ، طووتارىكى دىماطۇطى و ئىفلىج كە ھەموو كايەكانى دي دىانى ئىفلىج كرى نەك تەنھا ئىنقال .

ئەمرۇ لە طقل ئقەي بقرەيەكى رۇشنىبىرى طۇشەطىر دروست بوۋە ، كار جدى لە سقر كىشە جىاۋازەكانمان ئەكەن و بابەتتەئانە مۇرالى راطەكردىنەئان كىردۋە بە تىور ، بەلام بقرانبقر بقرەيەكى دەقەقەي مۇرالى مامەلەكردن ھاتوونەتە ئىش بەكەم ھەنطاوېان ئىشطىرى كرىنە لە بقرەكەن بۆونى بابەتە تىورىتەكانى بقرەي بەكەم ، بقرنامەرىدىان سقرارەت بە ناشىرىنكردى سقرورەيەكانى تاك و كۆمەلى كورد و كارەساتەكانى ھىندە ناضىزە بقرەي جاش و خەقىفە ئقەي ئى نەكرۋە ، مرۇط دەبات بۆ طوومانى دەست بوونى ئەم طروثطقل و تاكانە لە طقل دەقۇطا سىخورىتەكانى دذ بەكورد ، دلنىام رۇذطارى داھاتوو ، ذمارەي فاىلى ئەم جۇرە خۇقرۇشە نوبىيەي زىاتر لە ھەطبەدا ھەلطرتوۋە ھەتا فاىلدارانى بەعس ، سىخور مۇرال بوۋە بە ئەتايەك جەستەي كوردى نەخۇش و لاۋاز كرىدە ، جەستەي نەخۇشېش ناتوانىت خاۋەنى عەقل و مۇرالى ساغ بىت ،

ئەم نەخۇشىيە تەنھا كرىي طرەتەيى لايەنەكانى دذبة كورد بقرهەمیان نەهیناۋە ، حزب دروستكقرەكانىش دەستى بالاین هەبۋوۋە لىقو سىخورمۇرالى و طەشەكردنى ئرۇسەي قېزەقونكردندەدا ، ئىستالە طەل ھېزى حزبدا بوون بە دوو ھېزى. طەر بە دېقەت بنوارىن ئقو بقرەي وردە وردە لە ذىر ئقرەۋە خەرىكە دەست بۇ ئاشىرىن كردنى سقرۋەرى ئىنقىالىش دەبات و زىندوو ھېشتنقەۋەي بە زىان و طرنط نازانىت و باسكردنى بە بىر ھېناۋەۋەي كارەسات و تراذىدىا و غەم ناوزەد دەكات و ضىدى ئىويستى بقرە نىە طويى لىي بېت .كارەساتىش ئقو نىە بقرەيەك سىخورمۇرال دەيانقەۋەت ضى لە ناو كورددا بقرەن بە باو، لە ئسەند كردنى ئقو جورەۋەيە وەكو ئالقەۋان لە برى ئىشطىرى كردنىان، دىباردەيەك ھەبوونى زۇرتىن دمارەي ئاقامىدەمان بۇ دەسەلمىنىت .

لە لايەككى دى ھەر ھەمان ئاكار نىو دەزطا رۇشنىبرى و رۇذنامەۋانىە حزبى و حكومىەكان ،ئقو دىبارەدانقەيان كردۋە بە ئامانج و سقرۋەرى تاكىش مەحكوم كردن، دمارەي زۇرى ئىئووس بە دەستانى كورد كە ئىويستە كارىان رەخنقەۋە راطە و ئىداضوونقەۋە بېت لىقو دەزطانەدا كار دەكەن ، ئقەۋەش مافى رەۋاي خۇيان و كارىكى ئاسايىە ، ئقەۋەي ئاسايى نىە بە ئامراز كردنىانە لە لايەن دەزطاكانقەۋە، ئەم رۇشنىبرانقەش ھېزى كار و فكر و خودى خۇشيان ھەر ھىندەي ئىداۋىستىەكانى دەسەلات ئىويستن ،ئقو ئىداۋىست بوونقەش خستونىەتە مەملانى و ئقەۋەقازەي خود ئسەندى لاي دەسەلات ، ھەر يەكەيان ھەقۇل دەدات زىاتر مل كەضى خواسنەكانى وداھىنەرانتر مىكانىزمى مل كەضى و دەسەلات ئسەندى بقرهەم بەئىنىت ،بقرە بازنىەككى ئر مەملانى نارەۋا دروست بوۋە ، ھىندە سقرقالى ئقو مەملانىيەن ئقركى بنقرەتى خۇيان لە ياد كردۋە ،دىبارە ئقەۋەش كارى رۇشنىبرى نىە ،مقرطى رۇشنىبرى و رۇشنىبرىش لىقوئىدا بانطەشە دەكرىت كە مرۇظىك خۇي بە خۇي بلىت رۇشنىبرى و خۇي ئى رۇشنىبرى بېت .

ث/ ئايا تۇ و اى نايىنى ئىنقىال نەبۋەتە ئىرسى مىلى، ئەم بە ئىرس نەبۋونە ضەندى لە ئسەتۋى رۇشنىبراندايە؟ تۇ و اى نايىنى ئقەۋە ھەۋلە رۇذنامەنوسىيەكان نەبۋايە بە جىا لە دەۋرى رۇشنىبران زۇر بابەتە

كەرسەستەي تاييەت بە ئىنقال لە دەستمان دەضوون؟ بە مانايەكى تىر بە جيا لە هەقو لە رووناكبيرىيەكان هەقولى روژنامە نوسان بە تاييەت ئىوانەي لەقو تراڭدەيەكەقو كارىان كىردوۋە ضوون دەبىنى ۋە دەخو بېيەقو؟

و/ئەق ئىرسە تەنھا لە ئەستوي روژشېبىران و روژنامەواناندا نىيە ، لە ئەستوي ئىشەوانە زانستەكانىشدايە ، ۋەكو ئىشەكانى ، تىزىشكى ، ياسايى ، دروونناسى ، كۆمەلناسى ، مېدوونناسى و ئەقروەردە و بوارە طرئەكاناي تىرې دىيان ، ضونكە كار كىردن لە سەر ئىنقال ئىويستى بە هەقروو جوړى روژشېبىرى جەماقو تىرې يان مېللى و روژشېبىرى روژشېبىر ياخود هەزمەقەد هەقىيە ، ۋانە روژشېبىرى لەقو بەقراۋانترە تەنھا لە داھىنانىكى ئەدەبى ۋەقونقەرى و فەقردا بېبىنىت ، يان لە دېدار و سېمنارى كىدا ئامانج ئىك بېت ، طەرلە ئىناسى روژشېبىرى بىروانىن لە رووي فەلسەفەقو سەدان ئىناسى كراۋە ، بەلام ئەقو بەقراۋانترە ئىمە باسەي ئىمە طرئە لە روانطەي سېسولۇدى و مافى مرؤظەقو . لە رووي سېسولۇدىقو بەقراۋانترە روژشېبىرى بىروانىن ۋانەي "دامقزاندى رېطە و سېستىمىكە بەقراۋانترە لايەن طروونىكەقو ، بە شىۋەقەك لاي هەموو تاكەكانى كۆمەل طوونجاۋ بېت" لە رووي مافى مرؤظىشەقو ، كۆي زانستە شىۋەقەقو ئىدىدارەكانى مرؤظە بە كۆمەلطاۋ سىروشتەقو . بەقراۋانترە ناكىرەت كۆي مەمانەمان لە دەقروى روژشېبىرى روژشېبىر ، و روژشېبىرى بەلامان "مەقەر" "هەزمەقەد كۆبىتەقو ، بەلام لاي ئىمە هەموو لايەنەكان روويان لە ئىنووس بە دەستەكان كىردوۋە ضاۋەروانى ئىوانن بېن بە قىرادەسى هەموو كىشەكان ، لە كاتىكدا مەقەر نىيە ئەقو ئىنووسى بە دەست بوو ياخود نووسى روژشېبىر بېت ، بو نموونە روژشېبىر هۆشيارى و مامەلە كىردىكە لە رووي مەقەقو بىيەقو نوبىنەرايەتى و بىدانى طەل دەكات ، لە رووي طوزار شىشەقو ، مەقو خىبوۋەقو طوزار شى ئازارەكانى طەلەكەيەتى ، نوبىنەرى ئازار و ماف ۋە قىماكانىيەتى ، طەلېش هەقولى هېنانە ئىشەقو ئەقو ئەقەدات بە رووي جىھاندا بو نوبىنەرى كىردى ، ئەقو دوو خەسلەتە لە هەقروو بەقەدا نەبوۋە بە سىما . بى دەقنى كىردن لە راستى لە طەل ئەقو تىرسنۇكى و كەم تەقەمىيە ، جەقنىكى دەقروونىشە بو بى دەق بوو يان بى دەقراۋ ، ضونكە ئەقو فەقەر

دەكۆدېت بې دەنطى يە ، ھەر بې دەنطى رۇشنىبىرەكان و ھۇشيارەكانىشە ھەزاران ناھۇشيارى و نارۇشنىبىرى بە كوشتداۋە، ئۇمەتيان سىماي ئۇمىرۇي كۇمەلى كوردىە لە نىو ئۇ جەنطە دەرۋونى و خەمسار دىدا ضاۋەرۋانى بەرھەم ھىناي ھىماي مانقە ناكىت ، لە لايەكى دى ئقوۋى ئىناسە سىسۇلۇدى و مافى مرۇظەكە دەخوازىت لە سىستىمى بەرپوۋەردن و دىانى كورردا بەر جەستە نەبوۋە ، ھەتا رۇشنىبىرىە مىللىكە بەر جەستە بېت و كىشە نىشتىمانىەكانمان و مافەكانمان لە ضوار ضىۋەي نوخە بېنە دەرى بۇ نىو رۇشنىبىرى مىللى ، ئۇ بې دەنطىش خۇرسك و بې بەھانە نىە و فۇرمىلاي رۇشنىبىرىە سىياسىەكەيە ، رۇشنىبىرى سىياسى لە ناۋضەي ئىمەدا وەكو بە لاۋازى سقرى ھەداۋە ، ھەنوكە طەشتۋە بە ئاقارى ھەلدېرىش ، نەمەش لە بەر ئقوۋەي كىشەكانى ئىمە زياتر كىشە ئقوۋەندىە كۇمەلايەتتى و طرى ضنەكانىتتى و ئۇ كىشانەش بە ھۇي نەبوۋى سىستىمىكى سىظلى بەرپوۋەردن لە دەرۋەي كىشە و ملامانىە سىياسىەكان دانقرىداۋە ، ھەموو مىكانىزمەكانى دىان و كىشەكانمان راستۇ خۇ بەستراۋە بە دەسەلانىۋە ، لەۋبۋە بەتەيىش شىۋەيەك نزيك بوۋنقە لە نىو ئۇ دوو تەقۋە جىاۋازەدا نىە ، ئۇ بۇشايبە طەۋرەش لە نەزۇكى رۇشنىبىرى سىياسىەقۋەيە .

دىارە بواري راطەياندن طەيەنقرى بىرى ھزرمەند و رۇشنىبىر و رۇدنامەۋانە ، رۇدنامەۋانىش لە شويىنانەدا لە ئىطەي خۇيدايە و كاري زياترى ئىبەكرىت لە بەر ضەند ھۇيەك لەۋانە يەكەم: كاري رۇدنامەۋانى كاريەكى رۇشنىبىرى رەھا نىە، لە زۇر فاكتەر دا مرۇظىك دەتۋانىت رۇدنامە ضى بېت نەك رۇدنامەۋان ، ضونكە وەكو كاريەكى ئىشەي دەستى شارەزايبى ھەبوۋ لە جى بەجى كردىدا ئىۋىستى بە رۇشنىبىرى نىە ، دەتۋانىت كارەكەي بكات . دوۋەم : كاري رۇدنامەۋانى بە ھۇي كورتى بابەتەكان و فاكتەرى ھەۋالى زياتر لاي خۇبىنەر دەمىننەقۋە ، نەۋەي بە ھەۋالىك دەنۋوسرىت بە تايىت بۇ كۇمەلىكى وەكو كورد رىدەي نەخوئىندەۋارى لە خوئىندەۋار زۇرتەرە كارىطقرى زياترە ھەتا لىكۋلىنەۋەيەك و بابەتىكى مەعرفىي و فكري . سىھەم : خەلك رۇدنامەيەك دەكرىت ھەتا طۇظارىك يان كىتېيەك . ضوارەم : زامنى رۇدنامە زامنى

ئاسايى خەلكە ھەموو ضىيەك لىي تېدەتات ،بۇيە دەنط دانئەوي كارە رۇدنامەوانىكە لە ناو ضىيەكانى كۇمەلدا كارىپتەر تەرە . ئىنچەم: رۇشنىبىرىيە سىياسىيەكە زىياتر بوار دەقري لايەنە رۇدنامەوانىكە بوو ، وەكو ئەقوئەي خەلكانىكى باوەر ئىكر اوي خۇي ھەبوو لەقو دەقراپانەدا بەلپتەنامەي طرنطيان بخاتە بقر دەست وئەوانىش بتوانن كاري لە سقر بكتن شەشەم : كاري رۇدنامەوانى كاريكى مەيدانى يە ، ئر وتن و زۇر بېدەيە ، كاري رۇشنىبىر زىياتر بې دەنطى و طۇشەطىرىيە ،ھەموو ئەقو فاكتران و فاكترى دىش ھەلي كاري باشتري بۇ رۇدنامەوان ھىناوئەتە ناراو ، بەلام طقر ئىمە ئەقو نايىتەمەنيانە بەراورد بكتين بە ذمارەي زۇري رۇدنامەكانمان و ذمارەي زۇري رۇدنامەوانەكانمان دەزانين رۇدانمە و رۇدنامەوان كاري طقورەي بۇ ئەنقال نەكردو لە ساكارترين وتندا ئەقو كەلپتەي رۇدنامەوان تا ئىستا نەقوتوانبوو بە باشي ئري بكتەقو ، بەدواداضووني بەلپتەداری ئاش ھەوالە ، رۇدانە بە سەدان ھەوال لە سقر كىشە جىوازەكانمان و دەيان ھەوال سەبارەت بە ئەنقال و كىشەكانى بلاو دەكرىتەقو و سەدانىش ئارەزوو مەندانە ئشتطوي دەخريت ، ھەر وەكو ھەوال و سكالاً دەمىنەقو ،نابن بە غەمي زىياتر بۇ بە دواداضوون و راطەكردن وسەلماندنى كارلىكراو و كارىپتەرىيەكانى بە بەلپتەقو ، ھەر كاريكىش تەنھالە ضوارضىبووي ھەوالە مايقو ،ئەنجا دقر سەدي طومانى راست وئەنجا طۇمانى رىكلامى لى دەكرىت ،كارىپتەري تەقواوي لە سقر ضىين و تويذەكانى كۇمەل نايىت ،جطە لەقوئەي بە بې راطەكردن كۇمەل لە مەترسىيەكان ھۇشيار ناكاتەقو تا بيكات بە خاوقنى بريار و طووتاري ھەلوئىست ھىنەر .

ث/ ئەطقر وردتر قسە لەسەتر رۇشنىبىرى كوردى و تراذىدياكانمان بەتايىت تراذىدياي ئەنقال بكتين ، من واى دەبىنم ئىمە بقر دەوام لە فقەلكى رۇشنىبىرىيەكى تەقلىدى كوشندەدا دەسورىينەقو . لەلايەكى ترىشەقو رۇشنىبىرى ئىمە ئقو نەدى ئەنا دەباتە بقر وتتەقو و كوئى كردنى بابەت طقلى بىطانە زۇر كەمتر لەقو سەرقالى كاركردن نىيە لە كايەجۇر اوجۇرەكانى تراذىدياكانى كۇمەلطاكەي خۇي ، نمونەشمان ئەنقالە

يانى دەتوانم بلىم تا ئەم سائە وەختە ئەنقال نەبوتە ئروۇدەي كاركردى رووناكبيرو نوسەتەرى كورد و بطرە زۇرىك لەو رووناكبيرو نوسەتەرانەي كە خۇيان زۇر بە طەورە دەزانن تانىستا نازانن لە ديوى ناوۋەتەي تراذىدايىي ئەنقال ضى دەتوزەرى و ضى روودەدا و ئەوۋەشى كە لەسەتەر ئەنقال وتوبانە تەنھا كوئى كرىنەتەي ئەو ھەولانەيە كە بەشىكى زۇريان بېطانە لەسەتەر ئەنقال كرىدوونى، بەراي تۇ بۇ؟

و/ بەلى من باسم لە لە حەتەسان و دەستەسانى و نەتەتەي بوونى رووشنبيرى كورد وتىكەلبوونى شوناسى رووشنبيرى و فېرخوازم كرىد، دەتوانم لېرەدا ئەوۋەشى بۇ سەتەبار بىكەم، كە واتاكانى رووشنبيرىي لە نېو رووشنبيرانى كورددا، لە و اتايىي سىياسەت زىاتەر دەتوزەرىت و رووخسارى جىاواز ئىشان دەدات، رووشنبيرى تەواو لە ئىناسى راستەقېنەي خۇيەتە دورە، بوو بە دىارە نەك بەھا، دىارەتەيك لە طەل ھەر طرووت و لايقن وزەمەن و زەمىنەيەكدا دەتوزەرىت بۇ وانا و شوناسىكى جىاواز، كرىدارىكى ئەھرىمانەي دەور لە كرىدارى رووشنبيرى. رووشنبيرى ئىويستە خاوتەي تايەتمەندى خۇي بېت لە دىانى تراكىكى وتىورىدا و ئەو تايەتمەندى بېت بە رەوتى دىانى، مرۇطىك رووشنبيرى كە خاوتەي تايەتمەندى رووشنبيرى بوو، ئەو تايەتمەندىش دەبېت بە رەوتى دىانى، طەر ئەو دوو يەكە ئامادەطيان ھەبوو بەرئىرسىيارەتەش دەبېت بە بەشىكى ئەو رەوتە، مرۇطىك ھەست بە بەرئىرسىيارەتەي نەكات ناتوانىت لە سەر جىنۇسايد كارەستەھان خاوتەي ئروۇدە بېت.

طەر بە دووي ئەو تايەتمەندىانەدا بطەرەين دەبېت شوناسى رووشنبيرى و رووشنبيرى كوردى لە كویدا و لە ضىدا بدوزىنەتە؟ تايەتمەندىكەنى ضىن؟ طەر بەراوردى كرىدار و ئەتىكى رووشنبيرى بىكەين لە نېو ئەو ناوۋەندە كوردىيەي ناوي نراو رووشنبيرى دەتەين بەو دەرنەجمەتەي دىمارەي رووشنبيرىمان ھىندە كەمە لە كەمىدا نابىرى و ناخوئىندىرەتەو، خۇ ناكرىت قسەلۇك نووس ووتارىبىدەكان ناو بىنەين رووشنبيرى ئەوانەي لە كۇمەلى كوردىدا ناوي نراو رووشنبيرى ئەوۋەندە سەدايان لە طەل خوئىندەتەوۋەدا نىە، لە خۇيان تىبەتەن بزەنن و تارىبىدن، قسەلۇك نووس يان رووشنبيرىن، ئەوۋەندە

ناخوئىننەقوۋە بتوانن ھاورىيى خۇيان بن وشىتەلىيان بۇ بارودۇخى خۇيان ھەببەت ،ئىمە دەمانەقوۋىت بىقو دۇخەقوۋە خزمەت وشىتەلى تىراىدىيا و جىنۇسىيادى وئەستۇ طرىن .

ئەركى ئەوانەي ناوي نراوۋە رۇشنىبرى ئىمە لە ئەركى مەلايەك دەضىت ،ئەركى بووۋە بە رىنوئىنى كىردنى جەماوەر . ھەر رۇدەي بە رەنطە شوناسىكەقوۋە كارى بووۋە بە قسەلۇك نووسىن و بەرزكردنەقوۋەي تىنى شىرانطىزى لاي ھاولاتى بۇ تىكشكاندن نەك بونىادنن و رىكخستىن .جەماوەرئىش لە طەل ئەقوۋەي تووشى سىرلىشىوان بووۋە لە نىو ئەقو ھەموو ضەمكە ناارام ورووكەشانەدا ،بەلام لەقوۋەش و رىياترە باوۋەي بەھەموو ئەقو جۇرە ھەلەشە زمانەوانىانە ھەببەت ،جەماوەر جەستەيەك لىكترازاۋە ، ئەنقال و كۇمەلى ئەنقال جەستەيەكى لىكترازاۋە وماندوۋە ، ئىبىستى بە ھزرى رىكخستىن و بونىادنن و كۇكردنەقوۋە ھەقىە ،ضىدى لە توانىدا نەماۋە طوي بۇ طوتارە جەماسى لىكترازىنەركەكان بطرىت ،بە ووتەيەكى زۇر ساكارى خۇي ،دوور لە ماكىيادى رۇشنىبرى ئەلەت " ھەموويان درۇ ئەكەن ، ھەر كەس بۇ خۇي ھەلەدەتات " ئەم رستە ساكارەي تاكى ئەنقال زۇر و اتا دەطەيەنەت كە و تارۇك نووسى بە ناو رۇشنىبرى لە ھەطبەكەي خۇيدا لىكدانەقوۋەي بۇ نەكردوۋە ، ئەوان بە ئاطان لەقوۋەي ذمارەيەك لە حكايەت نووسەكان ئەنقال وەلەجەتەيان كىردوۋە بە داستانى درۇزەكردن و تارەتەيداكردن ، ئەببەت لە سىر و بىئەدى ھەستى ئەقو تاكەدا ،ياخود تاكى دەربىر و كۇمەلى ئەنقال ئاكامطىبرى و ئومىد ضون يەكبىرنەقوۋە لە بروايان بە ھەقلى بىرانبەر و ھەقلى رۇشنىبرىاندا؟

ئەقو ذمارە كەمەش ھەلطىرى شوناسى رۇشنىبرىن ،بوون بە سى بەش بەش ،بەشەك ھىندە كىشەكانمان و نەنطىەكانى كۇمەلى كوردي زۇر بوون ،فرىاي ئىدازوونەقوۋەي ھەمووي ناكەقوۋىت ، ھەندىكى دىيان كە بەتتەواوي خال دەخاتە سىر ووشەكان ھىندە ئەراوۋىز خراۋە ،خوئىندەقوۋە بوۋىسونەكانى نابىبرىت ،طەرضى ذمارەيەكەيان خۇي طۇشەطىبرى ھەلبەدوۋە لە ھەماھەنطى رەوتى ئەھرىمەن ئاسايانەي ئەمرۇ ،ذمارەيەكەيشىيان دىت بە دەيان ناوي فەلەسوف وزانكانى جىھانت بۇ رىز ئەكات ، بەلام ئامادە نىە بارودۇخى كۇمەلى كوردي بە روونى بخاتە

رستەيەكەتو، تەننەت پەن ناوۋەكەي لايەت نازانیت، ئەو مروۋظە لە كام جۆرە كۆمەلدا دەنوووسیت، كورد، يان فارس و عەرقەب و تورك، ضونكە نووسىيەتكاني هیندە لاستىكىە جیپەي هەمووانى تیدا دەبیتوۋە لە رووي خاتر جەمىئەتە نەك بابەتتى بوون، هەر ئەو هەستى خاتر جەمەكرەنەي كەلضەرە نەيارەكاني كورد و حەشەسان و سەرسورمان ئىيان و ايكردوۋە، ئەنقال كەمتر ياري هەبیت لە نيو كورددا، ضونكە هەيىض كام لە كۆمەلەكاني عەرقەب و فارس و تورك باسى لە نەهامەتتى و كوشت و بر و و دەرناني نەتەو جینوسايدكر دوەكان نەبووۋە هەتا داھینانی لە سەقە بكن و خاوەتتى بەرھەم و تىروانىني خۇيان بن، كە ئەوان خاوەتتى نەبن كوردیش خاوەتتى نايبیت ضونكە تەنھا سەرسامى كەلضەر و ئەدەب و داھینانی ئەوانە، لە سەروو هەموو ئەو كەشەنەشەوۋە كۆمەلەي كوردي لەو هەندە هەولە رۇشنىبىرەش هەببوو و رەدە و رەدە تەزىز دەتەرت خۇي نزيك دەكەتەوۋە لە كۆمەلەي رۇزنامەنوسسى و رۇزنامەضىيەتتى رووت، ئەو جۆرە كۆمەلەش لە مەسەلە رازەكارىەكاندا كاري زۆري ئى ناكريت، بە تايبەت ئەو لەي كورد بووۋە بە باو كۆمەلەي ميدياي زانستى نىيە، كۆمەلەي رۇزنامە زەردى بەرھەم هەنەري زمانى زېر و ئر تونودوتىدە.

ئ/ زۆر قسەمان لە سەقە رۆلى رووناكبير كورد لەسەقە ئىرسى ئەنقال، بەراي تۆ جەقەلە رووناكبيرو نوسەقەنى كوردستان لە سەقە ئاستى ناوخۇ رووناكبيرو نوسەقەنى كورد لەسەقە ئاستى دەقەوۋە ض ئروژدەيەكيان بۆ ئىشكرەن لەسەقە ئىرسى ئەنقال هەتە؟ يان ئايا ئەوان رووناكبيرو نوسەقەنى كورد توانيوانە بەئىي ئىويست ئىش لەسەقە ئىرسى ئەنقال ناساندنى وەك ئىويست بە دنياي دەقەوۋە بكن؟ ئەقەقە بابەتتىكى و ابوونى نىيە بۆ؟

و/ مەقەج نىيە مەسەلەي ئەنقال كاري رووناكبيران بىت، پەن باس لە ئروژدەي رووناكبيري طەقەوۋە بىت، ئىم و انىيە نە رووناكبيري دەقەوۋە نە ئەوانەي كوردستانىش توانيبييتيان كاري زۆر نايابيان كرىبىت بە مېدووي ئەو جینوسايدە، بەلام وەكو ضەند جاري دي ئامادەم بۆ كورد، مەسەلەي

ئىنقال ھەلەتە بىجەتو سىترجەتەم مەسەلەتەي نىشتەمانىكانمان ئىركى ھەممو تاكىكە كارى بۇ بىكات ھەممو تاكىكىش دەتوانىت كارى بۇ بىكات، ئىقوۋەي تاكىكى ساكار لە كارى رىكخراوى ە دەزطابىدا دەتوانىت بىكات لەقوانەتە ئىستەم بىت بۇ نووسىرىك، ئىقوۋەي نووسىرىك لە كارى تىۋىرى ە بىرىۋەبىردن ە كۇمۇنىكەشنىدا دەتوانىت بىر ھەمى بەيىنىت بۇ مەۋظىكى ئاسايى سانا نىيەتە لىكەشەي كۇمەلى كوردى ئىقوۋەي ئىلتەرتاتىپى دەسەلات بە روناكىر دەزانىت، نەك حىبىكى ئۇتۇزسىۋن، كۇمەلى كار لە روناكىر داۋادەكات كە كارى روناكىر نىيەتە زۇر جار ئىكەن ھىنەتە كە مەسەلەتەك رودەتات خىرا ضەند شىرە قەلەمىك ئەلامارت دەدات يان ضەند نامەتەكى سىرەرۇت ئىدەتات بۇ لە سىر فلان كارەسات، فىسار كىشەتو مردنى فلان كەسىتەي ھەلۋىستت نەبۋو ھىضت دىار نەبۋو. كارەساتە كاتىك كارى روناكىر بوۋ بە ئىستەمە ھەلۋىستتەرايى و وتارى حەماسى ھەممو ئروۇدەتەكى روناكىرى ە تاكرەتو روناكىرى و داھىنان ئىفلىجە.

سىرەتە ئىۋىستە ئىقوۋە بلىم مەسەلەتەي ئازادى تاك ونەتەتەكان ورۇشنىرى مافى مەۋظەلە دەقەۋە ۋاى كىردۋە رۇحى نەتەتەتەي لە نىۋو كۇمەلى كوردى ھەندەراندا زۇر بىر زىر بىت لەقوانەتە ناۋەتە، ئەمەش خالىكى ئۇزەتتە ۋەمەشە سەفەر و طۇران زىر ئابەتتە دەكات بە كۈزەكانى مالىتە، ئەمە ۋەكو كورد بە طىشتى بە ھەردوۋ نۇخبەي روناكىر وئاسايەتە. ئەقوانەتە لە دەقەۋە تا ئىستە تا ئىۋىۋانە كارى باش بۇ مەسەلەتە جىنۇسايدى كورد بىكەن كەمىرىان لە نۇخبەي روناكىر بوون و زىاتر دەتوانم بلىم خەلكانىكى ئىشەتە بوون، خەلكىكى دىسۇز و نىشتەمانى بوون، ۋە ئىم ۋاىە ئەتەر لە سىر ئاستىكى نىۋو دەۋلەتەي باس لە ئىنقال بىرىت كار ۋە ھولى رەقەتەدى كورد ورۇناكىر و خەلكانى نىشتەمانى دەقەۋە بوۋە، بە تايتەت رىكخراوى " ضاك " زۇر ھەتتاۋى باشى ناۋەتە، طەر خۇيان لەقو مەلانىيە نارەۋانە بشارىزىن كە تىيان كەتۋەتە و سىستىمى كار كىرەن لە سىستىمى سىياسىتە بۇرۇن بۇ سىستىمى رىكخراوى مەۋى دەتوانن كارى سىر كەتۋانەتەر و طەرەتەرىش لە نىۋو كۇمەلى رۇئاۋادا بىكەن.

دىيارە ئۇو كېشەنەي لە ناو كۆمەلى كوردىدا لە ناو كوردستاندا بوونى
 ھەقىە ، ھەمان ئۇو كېشەنە لە ناو رەقەندى كورد لە دەرەقە زەقەر
 ونەتسباوترىش خۇي دەنويىت ، ئۇو كېشەنەش زىاتر كېشەي حزباندن و
 ئېشەستنى ئۇرک و مەملانە ناھىرېنەکانى حزب بىر لە ئۇرک
 نېشەمانەکانە لېرەش ھەر كېشەيەكى نېشەمانى حزبە جىاوازەکان
 ئارەزووي بىرطرى کردنى بنويىت ھەزاران كورد دەرەقە سەر
 شەقامەکان و خۇ ئېشەندان دەقەن دى دەرەستەقە ، طەر لە دەرەقەوي
 بەرەقەندى حزبى و مەيلدارى حزبەکان بېت بە سەدان بانطەوازىان بۇ
 بلاوبەرەقە نامادە نېن بەشدارى بکەن ، بۇ نموونە سەيرى ھەلوسىتى
 كورد بکە بىرانبەر ضەمكى بە تېررۇست ناوزەدکردنى طەرېلا و
 جىنۇسايدي کردنى طەرېلا ئۇوئەندەي دەسەلاتداران دەخوازن ئۇوئەندە
 ھەلويستيان ھەقىە ، کە دەسەلاتداران دى ھېرشى تورکيا بوون بۇ باشور
 ھەموو دى وەستان و خۇئېشەندانىان کرد ، بەلام بۇ ضەمكى جىنۇسايەدەکە
 ضونکە دەسەلاتداران خۇشيان بەکارىان ھېناو ئېي رازى بوون ، کەس
 نەردابە سەر شەقامەکان و دى ئۇو ناوزەدکردنە ئۇوئەستانەقە لە
 کاتېکدا ، ئۇو ضەمکە لە ئەمرۇدا جىنۇسايديكى نويىە . لە مېدوودا جىنۇسايدي
 بە زۇر شېووقە ناوي جىاوازەقە کراو ، لە سەرەمى ئەمرۇدا ھەر
 مېللەتېک بېتەقە و مېللەتېكى دى جىنۇسايدي بکات ، سوکايەتې ئې
 بکات ولە رېزى نېو دەقەلەتې بەئېنېتە خوارەقە بە تېررۇست ناوزەدەي دەکات
 ، واتە جىنۇسايديکردنى ئېمە تا ئېستا بەردەوامە ، ناوئېنەي طەرېلا بە
 تېررۇست دەبوو ھەموو کوردى بردانداپەتە سەر شەقامەکان دد بە
 سوکايەتې و تەوېنکردنە ، بەلام کەسى نەجولاند و نمارەيەكى کەم نەبېت
 کەس بەو جىنۇسايە نويىە سەغلەت نېە . لە کاتېکدا ئۇو ناوانە کارېطرى
 زۇر قورس بۇ سەر سەرچەم كېشەکانى كورد و بە جىنۇسايدي ناساندنى
 ئەنڧال بەتايىبەتې ئېبېت لە تالانە درېد خانەکانى كۆمەلى نېيو دەقەلەتېدا ئۇو
 کارېطرىش لە مېدووي داھاتوودا زۇر کارېطرى قورستى دەبېت ،
 بەلام دەسەلاتدارانى كورد ضونکە ئاريزەرى كورسى ئەمرۇيان بېر لە
 سبەي و بېر لە كېشە نېشەمانەکان ناکەنەقە . ھەمان تېروانېن لاي ئەندام
 حزبېيە زۇر زەوئەندەکانى ھەندەرانىش ھەقىە و کەس لە غەمى شوقەتې

كورد لى جيهاندا و لى غەمى ئالانە سىياسىيە درىد خانەينەكاندا نىيە و دەكرى تەنانت خويىندەئەشە بۇ نەبىت لىرەقە كۆمەلى نىمە وەكو كۆمەلىكى حزبى و حز بىئراو ئەقەشە بر اوي ئىيەتى بۇ راطرتتى قەوارەى خۇي لى ناو حزبەكەيدا جى بە جىيى ناكات وەممو ئىركەكان دەخاتە سەر شانى رۇشنىبىر وەكو بوونەقەرىكى ئەفسونايى جيهانىكى فاني بۇ بەر هەم بەئىنەت ، بەلام نايە كارى رۇشنىبىرە بۇزىتە بەردەم دەرتايى بالوىز خانەكان و رىكخراو جىاوازەكان و سەر شەقامەكان بطرىت بۇ طەرانەقەى ناوبانطى كورد ؟ يان ئەركى ئەقەشەممو ئەندام حزبى مەملانىيە دروست كەرتەيە ؟ نايە ئەقەشە برىار و كارە طەورانە تەناە بە رۇشنىبىر دەكرىت ؟ خۇ طەر تەننا هەيزى جىيونووسى ئىشت كۆمىوتەر كۆبىنەقە زۇر لاين ناضار دەكەن بە طۇرىنى برىارە جىاوازەكان بەداخەقە هەممو ضىنەكانى كورد لى هەندەران ، بە دەطمەن تىدايە توانىبىتى خاوەنى كەسىيەتىكى جىاواز تر بىت لەقەى هەيىووە ، بە دەطمەن توانىبىتى سوود لى ئىشكەوتەكانى جيهان بىبىت و وەكو دىارەدەيەكى ساكار بە لايدا تىنەتەرت ، رەقەندى كورد لى دەقەقە نە دەبن بە سىياسەتمەدار ، نە خاوەنى بر اوانامە و رۇشنىبىرى ، نە خاوەن ئارەقە كار و ئىرۇدەش ، هەيىز ئىرۇدەقە سەنتەر و رىكخراوىكى كوردىش لى سەر بنەمايەك دانەرداوە كە هاوكارىان بىت بۇ بوئىادنان . لى طەل هەممو ئەقەشەم كورىانەشدا لى بەر ئەقەى دەزانن ئەقەى دەنطى ناوەقەى طەياندووە بە جيهان و ئىردەى لى سەر روو دەزىوكان لاداوە رەقەندى كوردن لى دەقەقە ، دىسان هەر ئەوانىش بوون بە ئالئىشى ئازادى دەربىر و دىان لى ناوەقە ، ئەمە سەغەتەى كردوون و هەمىشە لى ئالنى ئەقەدان سنوورىكى دووبەرتەكى و دوور مەلى لى نىوان هەردوو لادا دابىن ، تا ئىستا تەننا بە ئىرۇطرامى دىستلىنى ناشىرىن كردنىان بوو لى ناو هاو لىتاندا ، بەلام ئىستا بە برىارى بوونى " فىزە " و مۇلت بۇ مانەقە لى كوردستاندا كە و لى خۇتە طەورەترىن سوكاىيەتە بە كورد ، جىاكردەقە و دەركردنىانە لى نادىنتەتى راستەقىنەى خۇيان وەكو كورد و سەقىر كردنىان وەكو بىانى . ئەمە ئەقە ئالانەى دواى دەسەلاتى كوردى بۇ دابرانى كوردى ناوەقە لى هەندە بەرطرى لى كوردەكانى دەقەقە مسۇطرى دەكەن و لى داها توودا ئەقە برىارە و اى لى دىت طەر

كەسەك رەخنەي طرەبىو، يان ھاوكارىيەكي رەخنەطرانى كوردبوو، وەكو سەردەمي بەعس لە فرۇكەخانە دەطيرىت يان ضوونە كوردستانى لى ياساغ دەكرىت. لە رووي مامەلەي حكومەتە رۇئاوايەكانىشەو لە طەل كورد رەيسىزمن و ئەو ھاوكارىيەي بە رەوئەندەكانى تىري دەبەخشن بە كوردى نابەخشن تەنانتەت ئاش ئەوئەي فرۇشيارانى ضەك و كىمىيائى بەشەك لە كوردىيان ناو نائىرورىست ھاوكارىيەي ھەندىك كۆمەلەي كوردى بران رەوئەندىكەش ئەوئە خواسەتەكانى بېت خزمەت و قەناعتەكانىشى زور بەرتەسك بضووك دەبن.

ث/ ئەنقال و ھەلبجە دوو تراذىدەيى ھاوشىوئەي بەكترن يان دەتوانىن بلىين تەواوكتەرى ئروژدەي كۆمەلەكوذى كوردبوونن لە نەجىنداى بەعساد، بۇسى ھەلبجە ئىش ئەنقال لەسەتەر ئاستى نىوئەولەتتى تەوزىف بوو، ئايا ئەمە ئىوئەندى بە بەوئە ھەيە لە مېدووى روودانى كارەساتەكە ھەلبجە لە ئىش ئەنقالەئەوئەي يان بە ئىضەئەوئەوئە رۆلى دەفەرەكى كارىبطەرى لەسەتەر ئەم لايقە ھەيە؟ ئەطەر تەماشاش بكتەي لە رووي ذمارةى قوربانىئەوئە ھەلبجە بەراورد ناكەرى بە ئەنقال؟ (لېرەدا مەبەستەم ئەوئەئىيە كە ھەلبجە تراذىدەيەي كى مرؤبى بضووك بى بەلكو تەنھا مەبەستەم ئەوئە ھەلبجە تەدوول بوو بۇ سەر ھەندى شوين و جبٹا لەسەتەر ئاستى نىوئەولەتتى بەئىضەئەوانەي ئەنقالەوئە) يان ئايا ئىت وانىيە رۆلى كوردبوونى ئىمە لە نارەنە دەفەرەوئە ئەنقال بۇ دىوى دەفەرەوئە خۇمان رۆلىكى تەواو نىطە ئىفە؟ يان ئەمە ئىوئەندى بە تىنەطەشەتتى ئىمەوئە نىيە لە ئەنقال و باطراوئەدە فرە جوركانىيەوئە؟

و/ ھەموو ئەو فاكترانە بە بەكەوئە رۆلىيان بىنيوئە، لەئوانە طرنطەر فاكترەكانى جوطرافىيا و كاتە لە مەسەلەي شەر و كۆمەل كوزىدا، وەكو دەزانىن دوورى ھەلبجە تەنھا 8-10 مېلە لە سنورى ئىرانەوئە، كەواتە جوطرافىيا ھەلبجەيە لە بارى بۇ ولاتىكى دراوسى رەخساندوئە، بۇ طواستەئەوئە و تۆماركردنى راستىيەكان لە رووي كاتەوئە لە كۆتايى شەرى ئىران و عىراقدا رووي دا، ئەو شەرىيەي طەوئەتەرىن زىانى لە ھەردوو دەولەتتى

عيراق وئيران دا ، بەلام هېشتا بە سەرورەرى بۆ سەدامى دىكتاتور تۆماركراو و هېيىز رېكخراوئىكى نيو دەولەتتى وتەنەت نەتتەو يەكپەتتەكانىش ددى بەكارەينانى ضەكى كىمىيائى لە لايتن رذىمى عىراققە ددى ئىران نەو سەننەو و بەلكو هەمىشەش ئشتىپىران لى كردو . ئەو ئشتىپىرىيە نيو دەولەتتى و جىهانىيەش ئالئەرىكى باشى سەدام بوو بۆ دارشتتى ئلانى لە ناوبردن و بن بركردنى ئىجطارى كورد و ئەلاماردانى دراوسىيەكانى ، ئەو ئلانەشى بە ئەنقال دەستى ئىكرد و بى دەنطى كردن و باس نەكردنى ئەنقال لە هېيىز مېدىيائىكى عىرەبى و جىهانىدا مەمانەى زىياترى ئى بەخشى بۆ بەكارەينانى كىمىيائى بەو شىو بەرفراوانە و كارەساتى هەلەبجەى كردە خەلاتى ئەو بېدەنطىيە ، طەرضى ئىشتىرىش لە طوندەكانى كوردستاندا بە كارى هېنابوو . ئەوئەشى بوو بە هۆى طواستتەو و نەطرتن و بە جىهان ناساندنى لە هەنطايى يەكەمدا ئىران بوو ، ئىران بەشىكى بە هۆى كۆنە رك ، جطە لە شەر ، كە لەو شەرەدا زىياتر لە 50 هەزار سەربازى ئىرانى بە كىمىيائى كوشت ، و بەشىكىش بە هۆى تاوانباركردنى خۆى بە كىمىيائى بارانكردنى هەلەبجە ئەو كارەى كرد ، واتە كات لە بەردەوئەندى هەلەبجە بوو ، دەنطەر ئەو ناكۆكى و شەرە لە نىوان ئىران و عىراقدا نەبوايە ، لە رووى سنورىشەو نرىك نەبوايە لە ئىران ئەوئىش و ئەكو جىنوسايدى ئەنقال بى دەنط و خاموش دەمايەو .

بارى دووئەم بۆ بە جىهانى كردنى هەلەبجە ، كردنەوئەى سنورى ئىران و كۆضبەر بوونىان بوو بۆ وولاتانى دەقەو ، بېنىان لە لايتن ئزىشك و رېكخراو و مېدىياكانى جىهانەو ، بەشىكى دى بوو لە فاكتەرى ناساندى هەلەبجە ، ئەمەو جطە لە لىكۆلئىنەو و بە دواداضوونى رېكخراو نيو دەولەتتە مەوئەكان و ئەكو رېكخراوى هومەن رايئس واض و ، هەندى بنكەى سەبازى ، بۆ نموونە لە سالى 1991 وەزارەتى بەرطرى ئەمەرىكى لىدئەيەكى لە كولىدزى سەربازى راستارد كە لىكۆلئىنەوئەى ئەطەرى شەر ددى عىراق بكەن ، لىدئەكە لە كۆمەلى ئرؤفيسورى ئەندامى كولىدزى سەربازى ئىك هاتبوون لەوانە كۆلۇنئىل دۇكلاس ، و لىظ برؤسنبىرطر ، سئىظن بلىزى ، بە وردى لىكۆلئىنەوئەىيان لە سەر دۇخى عىراق و

تەقەممەنىەكانى كىردو و راتئورتىكى 93 لائىقەتەيان ئىشكەش بە ئىدارەي ئەمىرىكى كىردو ، تىدا سەداميان بە بەكارەتەناني ضەكى كىمىيائى و كۆمىل كود تاوانبار كىردو و ئىقوانىش لى رۆزى 19-3-1991 دا لى نىيورك تىمىزدا بلاوكراوتەقو ئىقوانە ضەقندىن ھۆكارى دى كارىپتەريان لى سەر ناساندنى ھەلەبجە ھەبوو ، دىارە رەقەندى كوردىش لى دەرەقو ھەقولى خۇيان داووق تا ئىستاش ھەقولى زور دەدەن لەطەل ناساندنى ھەلەبجە و ئىنقالدا ، بەلام لى راستىدا ئىقوانە ئىمە دەلەن و لاتانى رۆزناوا مافتەرورن ئىقوانە رەبىسىزمن و بە ئاسانى نەك كار بۆ مافى نەقەقەكان ناكەن بەلكۆ زور جار طوئىشان لى ناطرن ، بۆيە ئىقوانە ھەلەبجە كاتىك بە تەقووى ناسرا و ھاتە مقەيدانى طوتتەقە كە ئىمىرىكا ضىدى ئىويستى بە سەدامى موخابەراتى خۇيان نەمابوو ، دەبوو مەسەلەقەك بەقەن بە كارت بۆ ھەلەنانە بۆ دىوارە ئىستورەي كىردوبىان بە شورا بۆي ، دەنا سەدام بقر لەقو ھىض ناوضەقەك كىمىيائى باران بەكات ، لى لايقەن و لاتانى زلەقەز و بارطانانى ضەك و تەقەممەنىەقە زانراو بە نىيازى كىمىيائىبارانە ، خۇيان كىمىيائى و ضەك و تەقەممەنىان ئى فرۆشتوو .

"رۆجر موريس" لى وەزارەتى دەرەقو ئىمىرىكى و ئىندامى ناسايشى نەقەقەقە ئىمىرىكى لى رابردوودا ، ئىلەت " دەرطاي موخابەراتى ئىمىرىكى دەستى بالايان ھەبوو لى ھەردوو كودەتاي ناو عىراق دذى عەبدولكەرىم قاسم بە تاوانى ئىقوانە مەيلدارە بە لاي شىوعىتە سۆطىقەتدا وەرەقە ئىحمەد حەسەن بەكەر و زالكردنى دەسەلاتى سەدام و سەباركردنى بۆ نىو دەسەلاتى عىراق ، كە ئىقوانە تەقەتە ئىندامىكى حزبى بەعس و ئىندامىكى ضالاكى موخابەراتى ئىمىرىكى بوو ، مانطانە مووضەتى لى دەرطاي موخابەراتى ئىمىرىكىقە و قەدەرطى " ھەرەقەھا جۆن ئىلترمان " ي بقرىو بقرى ئرۇطرامى رۆدھەلاتى ناوقراست سەنتەرى لىكۆلنىقە ستراتىدى ئىودەولەتى ئىلە " كاتى بۆردومان كىردنى ھەلەبجە ، بارىدەرى ئىندامى كۆنطرىسى ئىمىرىكى بوو ، لەقو كاتەدا ھەموو لایقەنطرانى بۆش رەتەيان كىردو تەقە دان بە مەسەلەتى ھەلەبجەدا بنىن بەھانە لایقەنطرانى ئىسرائىل بۆ زىاندان لى بەرذو تەندىەكانى نىوان ئىمىرىكا و عىراق ناو زەدىان كىردو . " واتە ھەر لى

دانئىدادانانەكانى خۇياندا دەردەكەتوئەت ھەلەتەجە تەنھا كاتەك ناسرا ئەمەترىكا بېرى لەقو كەردقو ئەندامىكى دەزطاي موخابەراتى خۇيان لە ناوبەقرن ، وە لە بەر ئەقوئە ئەندامىكى خاون ئەزمون ومىدوو درىد بوو لەقو دەزطايەدا ھەتروا بە ئاسانى ئەنەكەتوئە داوى مەزطوئە دەنا تېپەشتەنەكانى ئىمە بۆ ھەلەتەجە وئەنقال ضى بووبەتت وىي بېت ماىە ئوووز و دەست بەئەل ماوینەقو.

ئ/ئ/ ئرسى بە جىنۇساید ناساندنى ئەنقال بە دىدى تۆ تازەند ئىشى لەسەتر كراوئە؟ ئاىا ئەقو ئىشكەردنە ئەطەز ھەبى رەھەندىكى بابەتەيانە و ئىوئىستى وەرطرتوئە ؟ ئەطەز بۆضوونى تۆ وابى كە ئەم ئرسە رەھەند و ئاراستەى ئىوئىستى خۆى وەرئەطەرتەى ھۆكارەكەى بۆ ضى دەطەزبەتەقو، خودى خۇمانىن يان دەرقوئەى خۇمان لەكەتەىكا بواریكى باش لەبەردەستە بۆ كارکردن لەسەتر بەجىنۇسایدناساندنى ئرسى ئەنقال و كىمىابەرانکردن و كۆمەلكوئى شوناسى كوردبوون؟

و/بە جىنۇسایدناساندنى ئەنقال بۆ ئىمە تەنھا لە بەر ئەقوئە ئەتەقوئەىكى بەى دەولەت و بەى ئلانى سىياسى دەروستەن ھەندە ئاسان نەى، لە طەل ئەقوئەى لە سالى 1984 وە ئەتەقوئە ئەكەرتوئەكان سزای تووندى بۆ بەكەرانى جىنۇساید طەلەلە كەردووە و لە سالى 1951 يەكەشەقوئە خراوئە بازەى ئراكتەقوئە عىراق يەكەىك بوو لەقو و لائانەى بەر لە ذمارەىكى زورى و لائانى جەهان و لە سالى 1959 وە ئابەندى ئەقو بەند و ئرۇتوئەكۆلە بوو. ھەروەھا لە سالى 1949 لە رىكەتوئەننامەى ضوارەمى جىنەفا بە ئىي بەندى 33 ھىرشكەردنە سەتر ھاو لائەيانى سىظل و ترساندن و بوون بە ھۆكارى زىانى طەيانى و مالى قەدەغە كراوئە دىسان لە سالى 1977 كە لەقو كاتەدا سەدام بۆ حوكم نامادە دەكرالە لەقەن و لائانى برۇتوئەكۆل نووسەقو ، بە ئىي بەندى 57 ھەمان ئرۇتوئەكۆل ھىرشى سەزبازى ددە

مرۇظايەتتى ناوژەدكراو ھەروەھا بە مەترسى بۆ ستر رىكەوتتى
 ضوارەمى جنىف ھاتووتە زماردن ، جطە لەقوئى لە دادطاي بالاي عىراق
 وبرطەي ياساي تاوانەكاندا داني ئىدانراو و نھو جورە تاوانەي لە ئىنقالدا
 ئەيرەوكرابە دذى مرۇظايەتتى و بىرکردن ھاتووتە . من كەسىكى ياساناس
 نىم ، دەكرىت ضەئىدىن برطە و بئەدى ياساي نىو دەولەتتى بىوژرىتەو تالە
 ميانەقەو كار بىرەت بۆ بە جىنۇسايد ناساندى ئىنقال . ديارە تا ئىستالە
 لايقن ھەندى تاك و رىكخراوي " ضاك " ھو كار بۆ ئامانچ طەياندى
 دەكرىت ، بەلام لە راستىدا سوزدەربىرەن و ئەيمان داني ضەند ئىندام
 ئەرلەمانىك ئەو ئىنجامە مەيسر ناكات ، ئقوئى ئەوان ئىي ھەلدەستن كارى
 ياساي و سياسىيە ، ئبوستە لىذەئىكە ئىستورى ياساي ، سياسىيە
 ، كۆمەلايەتتى ، مرۇظايەتتى و دىبلۇماسى بۆ رىكخرىت ، ئەو لىذەئىش لە
 لايقن حكومەتتى ھەرىمەو ئالئىشتى ياساي و مادى بىرەت و لە طەل ئەو
 رىكخراو و دەولەت و بەندانە بە فەرمى كار بىكەن و ھەر لە رىطەي نەئەو
 يەكطرتووتەكانەو كارى لە ستر بىرەت . واتە بئەد و ياساكانى خۇيان
 بىرەت بە ضەكى بىرطرى كردن ، ھەروەھا سترەتالە ياساي عىراقىدا
 بە جىنۇسايد بناسرىت بە شىوئەكە فەرمى و داواي قەرەبووي زىانە طىاني
 و مالى و سروسنىكان بىرەت . ئقوئى جىطەي ئرسە حكومەتتى عىراقى
 ئاش لە سىدارەداني سەدام بە رىطوزارىش ئىنقال و مەسەلەي ئىنقال
 و مەئىنئەكانى بە ستر نەكراوئەو ، نەششەوئە نىو ئلانى لىكۆلئىنەو
 ئقوئىش و اتاي نەبوونى بەھا بۆ ئەو مەسەلەيە دەطەئىت ، و اتا ئىنقال
 تەنھا ضىرۇكەك بوو باسكرا بۆ بەرذەوئەندى ئەمەرىكا لە ناوبردى سەدامدا
 ، دەنا ضون كەيسى ئىنقال دادەخرىت ؟ بۆ قەرەبوو نەكرايەو ؟ بۆ نەكرا
 بە تاوانىكى سەلماو بە ستر عترەبدا ؟ ئىنقال ھەرطىز ناطات بە جىنۇسايد
 ناساندى ھەتا وەكو جولەكە ضون كارىان بۆ جىنۇسايدى خۇيان كرد ، بەو
 شىوئەكە كارى بۆ نەكرىت ، وەكو ئىشتر طووتم كۆمەلى كوردي بوو بە
 كۆمەلى رۇذنامەوانى لە طەل ئقوئىشدا بە دەيان و تار بە زمانى توركى
 و فارسى و بە تايبەت عترەبى بلاو دەببەو كە كورد ئىنقال نەكراو ،
 ھەلجە بەو شىوئەكە نەبوو كە باسكراو ، بەلطە و وینە دروست دەكەن
 و لە طەلى بلاو دەكەنەو ، ھەتا ئىستا ئەو ھەموو لايقن و طروئە جىاوازەي)

وراطەياندىن بىر نەدرابىيەن بە دادپا ئىتوان لە غەمى ولات و نەتقەوي جولىكەدا نەبوون .

ئەو دۇخە بۆ ئىمەش ھەر واىە ، بۆ ئەقەوي بتوانىن ھەتتاو بەقەو بە جىنۇسايىدىن ئىنقىال ۋە ھەلەبجە بىيىن ، ئىويستە سەرتالە دادپاي عىراققەو دەست ئى بەكەين بە- يەك: دەركردى ياسايەكي تاييەت بە ئىنقىال ھەلەبجە ۋە جىنۇسايىدىن ئىنقىال . دوو: دەركردى ياسايەكي تاييەت بەقەو ئىنقىال ۋە روي ماديەقەو، قەرتەبوو كەرتەقەويەك كە بتوانىت سەدان ئارىزطار لە ولاتە جىوازەكانقەو بخاتە خزمەت ئىنقىال ۋە كەرتەقەوي مۇزەخانە بۆي . سوار: دەركردى ياسايەكي تاييەت بە جانسەكان ، سونكە ئەو مەسەلەقەش ئىدەضىت لە روي ياسايەقەو كاريپتەري لە سەر بە جىنۇسايىدىن ئىنقىال ھەيەت . ئىنج: تەرخانكردى خەلكانىك بۆ ولەمدانقەو بە دادپاي طەياندىن ئەو كەسانەي رەتەي ئەو جىنۇسايىدە كەنتەقەو . پەرت لە روي ياسايەقەو ۋە شىۋەي ياساي رەطي خۇمان دانەكوتىن ۋە شارساتانىيەن رىطەيە ، ھەرضىمان كەردەو دەكەين بۆ ۋەرتەرتى سوزى كاتى تەرتەمانتارىك يان سەرتەردەي ولاتىكي رۇئاۋايى بى ھودەيە . ئىم واىە لەو مەسەلەقەدا كورد ئىويستە ئەقەندە بە ئەمەكي قەري ۋە قەلي ۋە ياسايى بىت بتوانىت وانەقەك بە عەرتەب دادات سەرتەتالە ناوخۇ ۋە دواي لە دەوروبەرت ۋە كۆمەلەيكەن بخاتە كىشەكەشى دادپاۋە ئاشان سوود لە ياسايى ئەو ۋولانانە ۋەرتەرتى كە بەندى تاييەتەن بە سزاي نكولىكەرانى جىنۇسايىدە ھەيە ، لەقوي دادپاكان نازار دەكەن بىر لە جىنۇسايىدى كورد بەكەنتەقەو ، ئەمە ۋ جەتە لەو شاندىي باسە كەردە سوود ۋەرتەرتەن لە بەندە ياسايە نىۋە دەلەتەيەكان .

ث/ دىسان لە جىطايەكى تەرتە باسى قەرتەبوو كەرتەقەوت كەردە بۆ كەسە كارى ئىنقىال، كى قەرتەبوو بەدات بە كەسە كارى قوربانىانى ئاشماۋەي ئىنقىال؟ دواتر طەياندىن ئەم بىرۋەكەيە واتە قەرتەبوو كەرتەقەو ۋەرتەقەوي كىيەو بەرتەرواي تۆ بۆضى تائىسنا ئىرسى قەرتەبوو كەرتەقەوي قوربانىانى كە سە كارى ئىنقىال كىمىباران خويىن ساردانە بەسەر ئىمەدا تىتەر دەي؟

و/ ھەتەدى لايەتني مەعنەتوي ھەتية ناتوانرېت قەتەرەبوو بکرىتتەتو، وەکو زيانە طيانيتەکان، نەتفەلکراو ەکان ناطەتريز بىنەتو، بەلام دەکرىت بەتشي غەم سووکەردنېک قەتەرەبووي لايەتە کۆمە لايەتني ە ئابوريتەکانيان بکرىتتەتو. کارکردن لە سەتەر نەتفەل ە بە جىنۇسايد ناساندني وەکو ئىشتەر باسمان کرد کۆمەتلي ھەتطاوي زۆري دەتوت، ھەموو نەوانە ئويستە لە سەتەر بىنەماي سىستمي قەتەرەبوو کردنەتوي مادي دابەردىتە دەبوو لە سالي 2003 وە کار بۆ نەو مەسەلەتية بکراية. قەتەرەبوو کردنەتو ەتو ەتو ئويستە لە لايەن حکومەتني عىراقىتو بىت نەک حکومەتني ھەتريم، نەتري حکومەتني عىراقىتو قەتەرەبووي نەتفەل ە ھەتەتجە ئاوارەت کەتروک ە عەتو ە شىعەکان بکاتەتو، بەلام نەتفەل و ھەتەتجە بە ياسايي جىنۇسايدو ناوي جىنۇسايد قەتەرەبوو بکاتەتو. ياسايي قەتەرەبوو کردنەتو ەتو نىودەتو ەتتتتو ەتو مەتکي نامۆ نىتە بە طەتلي عەتو ە عىراق ە حکومەتني عىراقى. ھەتو ەتو ئويستە حکومەتني عىراقى بە رەسمي داواي لىبوردن لە کورد بکات، لىبوردنېک ئاشکرا، بە نووسراو و بىنراو لە لايەن کۆمەتلي نىو دەتو ەتتتو ەتو. ھىض مىللەتنيک ھىندە ساکارو بي بايەخ قوربانى ە کارەتاتەکانى خوي تەسلىم بە واقعي نامرؤي نەکردو ە، ئىمە طەتەر خۇمان ھەتو ە نەتەتین نە حکومەتتە عەتو ەتتەکان بەرامبەر بەو حەتقىتتە وىذدانيان دەجولتتە نە نەو سىياسەتتە دارانەشمان جي مىللەت جىطۇرکى بە کورسيان داھىنا ھەتەدى جار طویم لي دەبىت دەتوتري حکومەتني عىراقى نەمرؤ خەلکاننيک فەتەرمانرەواين خۇيان قوربانى بوون ضي دي نەو حکومەتني بەعس فەتەرمانروايي ناکات ھەتتا قەتەرەبوو بکاتەتو ەتو. تاد. نەوانە ھەمووي بەھانە ھىنانەتو ە نالۇذیک ە نا ياسايي ە نا سىياسىشە. عىراق وەکو قەتەرەتو ەتو سىياسى وەکو دەتو ەتتنيک بوونېکى سىياسى و ياسايي ھەتية لە نەيمانە نىو دەتو ەتتەکاندا، لەتو ە عىراق وەکو دەتو ەتت نەک سىستەم کەس ئويستە تابەتد بىت بە قەتەرەبوو کردنەتو ە داواي لىبوردن کردنیش. ھەموو حکومەتتە يەک لە دوا يەتەکانى عىراق ھەتەر کوردیان بىنرکردو ەتو لە رووي ياسايشەتو ە تابەتەدى ھىض جورە ئەتريک نەتەراون ە نەخراوتتە مېدوويانەتو ە، نەبوو ە بەتطەتنيک يان وانەتنيک بۆ نەوانەتني ئاش نەتوي دي.

ئەقەبە مافى جەلەكە سەبارەت بە جىنۇسايىدى خۇيان وەرىناتىرت مافى ئىمەشە بۇ جىنۇسايىدى خۇمان وەرىبىطرىن. ئاش روخانى دەسەلەتلى هېتلىتر حەكۇمەتلى ئەلمانىا حەكۇمەتە دامە دەقزطاي هېتلىتر نەقبوو، بەلكو ئەوانە بوون كە ددى هېتلىتر شۇرشىيان كىرد لەتەقەل ئەقەبەشدا 70-75 بلىيۇن دۇلار ئەقە كاتە قەقەبووى جەلەكەتەيان كىردەقەو بەر لە قەقەبوو كىردنەقەوش لە سالى 1951 دا ئەلمانىا بە فەقەمى داواى لىبوردنى ئەقە جىنۇسايىدەى جەلەكە قەقەجەكەنى ئەلمانىاي كىرد لە ولەتلى ئىسراىلە هەمەو تاكىكى جەلەكەقە قەقەجە. واتە لە رووى ياسايە لە رووى دەقزطايە مرؤبىيەقە مافى كوردة، مافى كۇمەتلى ئەنقىالە هەلەبجەى سوتاۋە قەقەبووى لەقە جۇرە بكىرئەقە، داواى لىبوردنى فەقەمىيان لى بەكرىت، لەوانەى بەطونرىت ئەمىرؤ سەقروكى عىراق خۇى كوردة، سۇن داواى لىبوردن لە طەقەلى خۇى بكات. ئەقە كوردة ئەمىرؤ نوىنەقەرى عىراقە، عىراقى زەهەزى بەرەمەى نەقەتە سەقزابازى، عىراقى دەقەلەتە عىراقى دەست ئىشخەلە بوون بە ئەندامى سارەتە نىو دەقەلەتەكەن. ئەقەكى بەرىز جەلال تالەبانىە حەكۇمەتەكەى مالكىيە بە فەقەمى داواى لىبوردن بەكەنە سىترائىدى قەقەبوو كىردنەقە دابرىذن، تا ئىستاش ئەقە نەقراۋە بى بەكى سەقروكى عىراق لە نەقەقەكەى لاوازى سەقروكى هەقەرىم وەقزارەتلى ئەنقىالە مافى مرؤطە لە ئالانە ئابوورىە نىشتمانىە مرؤبەكەنى كورد، با بەكى لە داھاتووى تارىكى ئالانە لەقەىر مىكرو سكوئدا ماۋەكان. ئەقەقە ئەقە كارة لە ماۋەبەكى كەمدا بۇ ئەنقىالە هەلەبجە نەقەرىت ساكتر واپە وەقزارەتلى ئەنقىالە دابخەرىتە سەقروكى هەقەرىمىش بىضىتە بەغداد دابنىشەت، سونكە كورد لەقە زىاتەر ئىوئىستى بە برىارى خەقوتوو نىيە وەكو برىارى 140 و سارەقەووسى كەقروك. سارەقەووسى كەقروك ئەنقىالەكى دىقە جىنۇسايىدىكى دىقە بۇ كورد، كورد هەقەسۇن بىقەرىت كارةكەنى بە مەقەسەر بووى بىبىنەت، ئىوئىستە ئەقە باش بزانىت تەقەلە سالى 2006 دا دوو جار جىنۇسايە كراۋە جارەك بە ناو زىراندنى وەكو تىرۇرسە جارەك بەقوربانى كىردنى سارەقەووسى كەقروك لە داخستنى برىارى 140. هەتە سىياسەتەمدارەكانمان بە خەقوالووى دىتلمۇماتىقەتى لاقۇلان لەتەقەل

كەيشە ضارەنوو سسازەكان مامەلەبەقەن نەك ئىنقال لە سالەكدا دوو جوۋرە جىنۇسايدى جىاواز ئقوۋەشى ھەيە لە خاكي كوردستاندا ئازادە دەببەت بە خۇراكي ئىرۇرستە جىاوازەكان.

ث/ باست لە وەزارەتى ئىنقال لە لاوازي ئلانى ئابووري كورد كرد، تا ضەند وەزارەتى ئىنقال ئىويستە بۇ جىنۇسايد ناساندنى ئىنقال تاضەند بەر ئرسە لىق لاوازي ئلانى ئابوورە؟
 و/بەر لە ھەبووني وەزارەتى ئىنقال ھەمىشە لە طلەيى ئقوۋەدا بووم كە ئىنقال بە ھەموو قورسايبى خۇيەو وەزارەتتىكى بۇ تەرخان نەكرائو، مەللەتتىكى جىنۇسىاد بوو، وەزارەتى بۇ جىنۇسايدى خۇي نىيە كاتىكىش باس لە وەزارەتە بووني دەرطاي شەھىدانە كاروبارى ئىنقالكراو رەشبين بووم بەرامبەر فۇرمى كارگردنى وەزارەتەكان. دلىابووم وەكو ھەموو كارە ناتقواوو ئر كەمە كوربەكانى ئقو ھكومەتە وەزارەتتىك ناببەت بە وانا كارگردنە خزمەتگردن بېتە مەيدان، نەك ذمارەتەكى زىادە بۇ سەر ذمارەتى وەزارەتە زۇرو زقوۋەندەكانمان. نايشارمەو ھىباني ناوي ذنىك وەكو وەزىرى ئقو وەزارەتە طەرضى ھەرطىز ناوي ئقو ذنەم لە ھىض بوئەتەكى رۇشنىبىرى، سىياسى مەرىيە ئىنقالدا نەبىسنبوو، بەلام ھندىكىش ختۇكەتى سۇزى دەدام، طەر ئقو ذنە ھەر ھىضى ئى نەكرەت، بارودۇخى ذناني ئاشماوئى ئىنقال بەرەو دۇخىكى تر دەبات، كە وانقوو، ھەوالەكانى دەخوئىنەو سەبارەت بە كارەكانىان دەرىدەخات كە وەزارەتتىكە بۇ بىزنىسە خۇشطوزەرانى دەسەلاتدارانى ئىو ئقو وەزارەتە. ئىطىنا دەبوو وەزارەتى ئىنقال ئلانە ئقەرەو و ئرۇطرامىكى تەقواي ھەبووئە بە مەسئەلى ئقەرەبوو كورنەو و داواي لى بوردنگردن. مەرجى ھەبووني ئقو دوو فاكئەرە لە رووي سىياسى، مەدووي، مەرىيە سترائىذى داھاتوو، بخرايەتە بەردەم سەرۇكى ھەرىمە بە ھەردوو لاىان بە ھاوكارى وەزارەتى مافى مەوظ جەختى جىبەجىگردنىان بدرايە. دەبوو شاندىكى ئىك ھاتوو (لە خەلكى دلسوز نەك طەندەل) ئىكبەيىرايە بۇكارگردن لە سەر جىنۇسايد ناساندنى ئىنقال ھەلەبجە. ئىمە ھەتتا ئىستا خاوتنى ھەزاران كەسى نەخۇشەن بە كارىطەرى كىمايە توونوتىذىكانى ئىنقال، ھەزاران

22.427.150 كرا. بەتئىي سەزەمىرى، عىراق بە نەتقەۋە جىاوازەكانقەۋە 22.427.150 كەسەن، لەقۇ ذمارەيە نزيكەي 5 ئىنج مىيۇنى كوردە طەر جىنۇسايىدو خائور كوردنى كوردستانىش بىر بەرئىنقەۋە تەنھا وەكو مافي تاكىكى بە عىراقى ذمىردراو ئايە كورد ئقەۋەندە مافي لەقۇ ھەموو نەقوتەي خۇي نىيە كە بەرمىلى نەقوت لە سەروى 100 دۇلارقەۋە نەكرىت؟ يان لاني كەم نرخی نەقوت بۇ كۇمەلى ئەنقال ھەلەبجە بە نرخیكى ھەرزان بېت، خۇ ئەمە كارىك نىيە لە سەروى لۇدىكەۋە بېت، كەنەدا لە بەر ئقەۋەي ھاولاتي بنقرەتتەكانى كاتي خۇي شەرى رزطار بووني كەنەدايان كوردە، ھەموو كەنەدا لەطەل كرىنى يەك دۇلار شەمەك 15% باج دەدات، بەلام ئەوان ھىض باج نادەن، خويندن بۇ ھەموومان بە ئارەقەۋە نرخیكى طرانىشە بۇ ئەوان بە خۇرايە، وەرطرتن لە زانكۇ بۇ ھەموو كەنەدا بە مەرچە بۇ ئەوان بى مەرچ، كار كوردن بۇ ھەموو كەنەدا بە ئىي ئرۇفېشېنال بوون ئەزمونى كارو كۇمىستشە بۇ ئەوان بى مەرچەۋ بودجەي مانطانى خۇيان ھەيە لە حكومەتقەۋە زۇر تايىتمەندى تر كە بووۋە بە سىستىمى ئەقۇ ولاتە ۋە ھىض ھىزىك نايطۇرىت بۇ كەمتر طەر بۇ خزمەتتى زىاتر نەطۇرىت، ئايە ئەم جۇرە قەرەبووكرنەۋە ساكارە نەنەبوو مەرچى كار كوردنى وەزارەتتى مافي مەرۇظ بېت؟ لە لاىەكى دى ناشارەزاىي وەزارەتتى ئەنقالە كە تا ئىستا سندوقىكى نىشتمانى نەكردەنقەۋە بۇ بەخشىش. ئىمە 40 مىيۇن كوردىن لەقۇ ذمارەيە تەنھا ئىنج مىيۇن كەس وادوو بكات كە مانطى يەك دۇلار بىبەخشىت 5 مىيۇن دۇلار ئەكات، واتەسالى 12 دۇلار بخاتە سەر ئەقۇ سندوقە بۇ كاروبارى ئەنقال، كۇمەلى ئەنقال سالى دەبېت بە خاۋەنى 60 مىيۇن دۇلار. ئەقۇ برە ئارەقەۋەش طەر دەستى طەندەلى لوشى نەدات واتە مانطى مۇزەخانەيەك لە ولاتىكى جىاواز، واتە ضارەسەركردنى كىشەي نەبوونى تەندروستى خويندن كىشەكانى دى ئەنقال شەھىدان. واتە نرخاندى ئەقۇ كارانەي بۇ ئەنقال دەكرىتە ضائەكردىيان بە قەرز. بەلام ئايە ئەوان بە راستى بىر لە كىشەي ئەنقال دەكەنقەۋە ھەتتا بىر لە ھەندى ئلانى ئابورېش بكەنقەۋە؟.

ث/ تۆلە ۋە لەمى ئىسىرىكى ئىشوو ھەندى باسى جاشت كرد، تېروانىنى تۆ بۇ رۆلى جاش لە ئرۇسەى ئىنقال ضىيە؟ ئايا كەمتەرخەمى لەقوارى دادپايىكردى جاشە سەقروك جاشەكان بە تايىتە، نابەرئىسىارىنى كوردو دەسلاتەكەى ناطەقەى؟ يان بە دىدىكى تر ھەولدان بۇ لىخۇش بوون لە طەورەتاوانبارانى كىردەى ئىنقال، رىطا خۇشكردى نىيە بۇ لىخۇشبوون لە ھەموو تاوانبارانى تر لە ضوار ضىوۋەى ئەلامارەكە بە ضاشە سەقروكەكانىشيانەۋە؟

و/ لى خۇش بوونى ھەر جاشە بە عسىك بە تايىتە كەسانىكى ۋەكو سولتان ھاشمە حسين رەشىد داروخانى ئەخلاقى سىياسىيە، طەورەترىن خىيانەتە بە سەقروك كورد، بە ئىنقال ۋە مەبجە، ھەروەھا خىيانەتە بە ياساكانى ضەمكى جىنۇسايىدو لى خۇشبوون لە تاوانبار ۋە دەست بوون لە تاواندا. لە روۋىكەى دىيەۋە لادان لەقو ياسا نىو دەۋلەتتەنى دىقو كەسانە دانراۋە نكولى لە جىنۇسايىدو كوشتتى بە كۆمەل دەكەن. دەسەلاتدارانى ئىمە تا ئىستى باسى ئىنقال كىشەى ئىنقاليان فەرامۇشكردو بەى ھۇ نەبەۋە، ئەۋەى ئەمرۇ باسى دەكەن، دەمىكە لە ھەطبەى تەطبىرىاندا ھەبوۋە، ئىمە ۋەكو كورد تىطەشتوۋىن لەۋەى ئەۋان ئەۋەندە ناۋى ئىنقال كىشەى كورد بەكار دەھىن كە لە بەردەۋەندى دەسەلاتە كورسى، بەرفراۋان بوونى سەروەتە سامانىان بكات. بۇيە كورد مافى خۇيەتى لە خىيانەتە بە دەنط نەقىتە بەقو ياساىانەى لە ۋە لەمى ئىسىرىكەنى ئىشوو دا باسما كورد حكومەتى عىراق بەدەن بە دادطا، دەتوانرىت بە ياساى بەرطرى كىردن لە تاوانبار لە ھەر ۋە لائىك بەدرىنە دادطا بە ياساى نكولىكردىن لە جىنۇسايىدو لە ھەرىكە لە ۋە لائىك سويسرا، فەرنەسا، ئەلمانىا سویدو نەمسا كە ئىشتر ئەقو ياساىەيان ئىراكتىزە كىردو بەدرىن بە دادطا.

بىرمان نەضىت ئەقو دەسەلاتدارە بە ئەمەكانەى ئىمە داكۇكىان لە نەزار خەزەرەجى تاوانبارو فرانس ظان ئانراتى بەرھەم ھىنەرى طازى كىمىاىش كىرد، بە خواستى ئەۋان بوایە نەئەدران بە دادطا، ئەۋەى دانى بە

دادطا خواستى طەل بوو، رىكخراوى - ضاك - بوو، ئىستاش رىكخراوى
 ضاك دەتوانىت ئۇ سەندوقە نىشتەمانىيە دامەزرىنىتە بىخاتە خەزمەتتى
 دادطاي طەياندى ئۇ تاوانبارانى لى تاوانبارانى جىنۇسايد خۇش دەين.
 نەك ئەطەر لى تاوانبارانىكى وىنەتى ئۇ دووانە، تەننەت طەر لى
 جاشەكانىش خۇش بن جطە لى خىنەت طەرەترىن طورزى مېدووي لى
 مەسەلەتى كوردو بە جىنۇسايدناساندنى ئەنقال دەتات، طەر ئىمە لى
 تاوانباران خۇش بىن، واتە خۇمان جىنۇسايدى خۇمان كوردو، لى دۇخەشدا
 مافى ئەمەمان نىيە بلىين جىنۇسايدىراوين، دەمانەتووت دان بە
 جىنۇسايدىرەنماندا بنىين. طەر دەسەلاتدارانى ئىمە ئەمەمان وادوو كورد،
 واتە ئىويستە بە تاوانى دەست بوونىش لى ئەنقالدا هەر بىرىن بە دادطا،
 ضونكە لى خۇش بوون، داواي قەرەبوونەكردنەقو داواي لىيوردن
 نەكردن تەنها يەك واتاي هەيە، ئەويش ترسى دەرەكەتتى راستىەكانە،
 راستىەك كە دەرەكى دەستى خۇيان لى تىشتى ئەرەقە لى جىنۇسايدەدا
 هەقبوويىت. ئۇ هەلەتى بۇ دەسەلاتدارانى ئىمە لى ئەمەردا رەخساوە لى
 ساپەتى سىياسەتى حەكىمانەيان نەبوو، لى ساپەتى ئەنقال هەلەجەتى
 جىنۇسايدى كورد ئاكام هاتوو، دەنا هەزارترىن دەسەلاتە سىياسەتمەدار لى
 رووي دىلۇماتىقە ئەوانەتى كوردن، هەر ئۇ هەزارىەتى ئەوان بوو
 سەرچەم مەسەلەكانى كوردى لى هەلەدا بە ضارەتووسى رەش طەپاند.
 دەسەلاتى كوردى هەرطىز سوودى لى مېدوو نەبىنىو، ئەم هەلەلەتى ئىستا
 ئەكرىت بە تايىتەت خەزمەتكارى داطىركارانى كورد هەندە دووبارە
 بوو ئەقە لى مېدودا ئەقەشى رۇدى طويى لى هەوالىكى سىياسى نەطرتىت
 دەرەنىت ئاكامطىرى هەلەكان لى كام سەرزاوەقەيە. بە شىوەيەك
 دىلۇماتىتەت خەزمەتكارى كەوتنە خەزمەتى بىطانەيان نىكە لاو كوردە كە
 مېدووي دىلۇماتىشىيان رەشە ناضىزە كوردو، هەمىشە ئەركە
 نىشتەمانىەكانىيان ئاش ئۇ كوردارە ناضىزانەيان خەستو كە ناويان ناو
 دىلۇماتىتەت، قوربانى يەكەمە داوينىش تەنها كورد بوو. بۇيە لى دۇخى
 ئىستادا جطە لى سوود وەرطرتن لى مېدووي براپەتتى بېھودەتى كوردو
 قەرەبە توركە فارس، هەنانە بەرزاوى ئۇ هەموو كۇبوونەقو بۇنە
 نابەجىيانەتى بە ناوي طفتوئوى كوردى - قەرەبى بە فىرۇ دەضىت،

سەترجەم دۇزى كورد نىيە؟ بەرئىزم ئەنقالكردنى كورد بۇ ساتىكىش
 نەقەستەۋە زىندەكانمان رۇدانە ئەنقالى رەمزى دەكرىن، ئىمە دەمانتەۋىت
 ئەم ئەنقالضىانە مافى ئەنقالە مردوۋەكانمان بۇ بطەرىننەۋە.

ث/ ئەۋەندىيەكانى نىۋان كوردو عەرقەب لەسەتەر ئاستى سىياسىيە
 كايەجۇراۋ جۇرەكانى تر ضۇن دەبىنىيە كارىبطەرى ئەۋ ئەۋەندىيە لەسەتەر
 ئىرسى ئەنقال لەسەتەر ھەردوۋ ئاستى ئۇزەتتەۋە نىبطەتتەۋە ضۇن لىك
 دەدەيتەۋە؟

و/ ئىم وايە فەرمانەرەۋاۋو دەسەلەتدارانى ئىمە كە خۇيان فەرمانەرەۋاۋو،
 ياساۋ دادو جىيەجىكردنە راۋىشكارىشەن ھىض كايەي دي بەرامبەر
 خۇيان نايتە دەماردن، شەرم نىيە بىننە ولاتىكى تر ھەتتە كۇرسى
 دىپلوماتىيەتە بەرئىۋەبەردنە ئلاندىنان ۋەربطرن. ناكىت مىللەتتەك كۇي
 مېدوۋى ئەۋەندە ضەۋەساۋە قوربانى دەستى كۇمەتلى داپىركارو خويىزىد
 بوۋە، ئەۋەندەش ھەلەكانى بەھۇي نەزانىيە بى باكى دەسەلەتدارانىيەۋە لە
 كىس ضوۋە. ئەۋەندە بەرامبەرەكەي بە دۇمەنە نەطرىس سەقيرى كردوۋە
 ئەۋەندە كەتتەۋە خەزىمەتتەۋە، ئەۋەندە مىللەتتەكەي قوربانى بۇ داۋە ئەۋەندە
 نەزانانە نا دىپلوماتىيە نا دىسۇزانە مامەلەي لەتتەل كردوۋە. بطەرىۋە بۇ
 مېدوۋى شەرى نىۋان ھۆكۈمەتتى ئەشكەنىيە ساسانىيەكانە ھۆكۈمەتتى
 رۇمانىيە، كورد رۇلىكىي طرنطىيە لە مېدوۋى سەركەتتەۋەكانىاندا
 تۇماركردوۋە، ئەۋ شەرتتەۋەشەي لە بەردوۋەندى خۇي نەكردوۋە. بطەرىۋە بۇ
 مېدوۋى مېرنشېنەكان، مېرنشېنىيە خامازى لە دورى 1000 كم ھاۋكارى
 سەربازى مېرنشېنىيە "ئىبلا"ي شارى ھەلەبە لە سورىيە كردوۋە، بطەرىۋە
 بۇ رۇدطارى فتوحاتى ئىسلامىيە كورد تەنھا دەستبەردارى ئابىنەكەي خۇي
 نەبەۋو بۇ ھەلەطرتتى ئابىنى ئىسلام، بەلكو خويىنى ھەزاران كوردى بۇ
 رشتە قوربانى بۇدا بە رابەرى سەلاھەدىنىيە ئىيۋىيە، ئەم ئياۋە دەيەھا
 بونىيادى شارىستانىيە ھەتتا ئىستە لە مېسرو سورىياۋ فەلەستىن بوۋە بە جىپتەي
 شانازى عەرقەب، بەلام نەتتەۋەكەي بە نائەسەندى لاي عەرقەب، خۇشى
 ھىندە بى باك بوۋە نەتتەۋەكەي داھاتوۋىيە ھىندە سەرسامىيە ئياھەلەدەنى

بەشدار بوونى ئەمومو پىفتوئۇي كوردى - عىرەبىيە كۇنپىرانەي بەلپىتەي ئەمومو راسىتەن، بەلام وەلامى عىرەب بۇ خواسىتى كوردو مافەكەنى ھەمىشە تىرۇرو جىنۇسایدو شۇپىنەت بوو. ئەمەش ضەند ضارەسەتەك داوا دەكات، بەكەكەن عىرەب بە مېدووي خۇيە كېشەكەنىدا بىزىتە، ضونكە زۇر بەي تەنەت كېشە ناخۇيەكەنىشى شۇپىنەت بۇي دروست كىرە، طەر طەشت بەم راسىتە دەتوانىت بە شىوئەي شارستانىانە مامەلە بەكەت بەرەست نەبىت لە مافە سەرىبەخۇي نەتەوئەكە كە داپىركارى ئەوان نەبىت ھىض ھىلەك بە عىرەبىتە نەبەستىتە، طەر ئەوان ناپەن بەم جۇرە مامەلە شارستانىيە مرۇبىيە، كورد دوو ضارەسەرى ھەمە يەكەكەن پىفتوئۇو فىشارە بۇ سەن نەتەوئە بەكەتتە كانە ئەمەرىكەي دروستكەرى ھىزو سەروەرىكەنى عىرەب، كە كېشەي نەتەوئەكە 40 ملىونى بە ھەلبەستراوى نەمىنەتە، طەر ئەو نەكە نەكە تەنە ناشارى دوووم دەكەتە بازەنەي ضارەسەتە، كە توندىوتىزى خۇيە رىشەنە، لەمەشدا طەر ھىزىكە راسەتەقەنە دىلسۇز بە داواكارىكەنى كورد لە كوردستاندا كارابىت لەو زىاتەر قوربانى نادەن كە نىسەنە ئاشكرا بە نەبىيە لەمەر ضوار ئارەسەكەي كوردستاندا دەكوزىتە سەننطوم دەكرىت، نىمە خاوەنى ئەمومو ھىزەنەن، دەنا طەلى كورد وەكو سالى 1991 بە دنە مەنەتە رووبەروو دەبنەتە بۇ مافە سەرىبەخۇي خۇيان. ئەمومو فۇرمى شەرو ئاشىتە بە يەكەتە ئەمومو ئەبىرەو دەكرىت ئىچطەر كلاسىكەي بېھوودە ئىنچامە. طەر فۇرمىكە سىياسىانەي نوي بۇ كارەساتە كېشەكەنى كورد دانەزىتە لە سەنورەكەنى پىفتوئۇي ناوئەكەي پىفتوئۇي نىوان مەنە مەزلومە ئەمومو زالم نەضىتە دەرەوئە بۇ دەستە ھىزى سېھەم. ئەكرىت ئەمە ئاسان نەبىت لە رووي دېلۇماتىتە، ضونكە ھىزى سېھەمىش ئەمومو ھىزەتە نىمەي دابەشكەردو لە مېدووي كۇنە نويدا وەكو وادوويەكە بازىرطانى بەكارى ھىنەن. بەلام تەسلىم بوونىش بەم حەقىقەتە نەبوونى دىلۇط لە نىوان دەسەلاتە ھالەتەي كورددا سەبارەت بە مەسەلە ضارەنوو سەسازەكان، ئەمومو بارە قورسەرو ناوئەروك ئووستر ئەكەت. ئەمە كارى خۇمانى دەوئە، ھەمومو نىمەي ھالەتەي دەسەلاتەنەن دەزان طەر خۇمان داواي مافى خۇمان نەكەنەن، ھىض كەت فارس كە

سەرئۆگىكى وەكو ئەحمەد نەزاد سەرئۆگاپەتتى دەكاتە ھىندە نېرۋىتە رەسىزمى ئاينى بەرز بوو، جىنۇسايدى جولەكەي لە بەردەم كۆمەلى نيو دەولەتتەدا رەتكر دەقو خۇي خستە دىر طومانى لى ئىرسىنەقو ھەموو راپەياننەكانى جىھانە كۆمەلى نيو دەولەتتى، ئىمە ضون ضاۋەرۋانى ئەقو لى بكتەين دان بە ئازادىە مافى طەلىكدا بنىت خۇي جىنۇسايدىان دەكاتە. عەرەبىش سەلاھەددىنكى دى ھەرطىز لە مېدوودا دروست نايتەقو بۇيان، بەلام ئەوان تەنانت بۇ سەلاھەددىننىش ئەلەين " كرديا كان صلاح الدين الايوبي، قاتل و اصبح عربيا " وائە نەطەر شەقري بۇ ئەوان كر دو بو بە عەرەب طەر وانقوۋاىە ئەقویش وەكو سەرجمە نەتەقو كەي زول دەبوو، تەنانت شۇرشەكەشى، رزطار كر دى عەرەبىش بە كور دى لى وەرناطرن. ئىيان واىە بوو بە عەرەب بۇيە بە جەرطە ئازا بوو. ئەم دۇخە رىدەي نەطۇرە، عەرەب ھەرطىز رەخنە لە خۇي ناظرىتە بە ھەلقو كارە نامرۇيەكانىدا ناضىتەقو لە ئاستى ئەخلاقە عەقلى راپەياندى دەسەلەتدارە خوین رىدەكانىان لانا دەن، دەنا لە نيو 22 ولاتى عەرەبىدا تەنھا 5 - 6 رۇشنىبىر دروست دەبوو شەرم لە شۇطىنە عەرەبى بكتەن بەرطرى لە مافى كورد بكتەن وەكو مرۇظ . لە نيو 22 دەولەتدا تەنھا ھادى عەلقو دروست دەبوو شەرم لە شوناسى عەرەبى خۇي بكات ئاش ئەم ھەموو جىنۇسايدەي عەرەب بۇ كورد. تەنھا بەراوردى ذمارەي وىزدان زىندوكان بە ذمارەي ولاتەكانە ذمارەي عەرەب بكتەين، ئىويست ناكات ھىض طفتو طۇيەكە كۇنطرىيەك بە ناوي كور دى عەرەبى سازبكرىت، ضونكە عەرەب دان بە مافى كوردا نانیت وەكو مرۇظ ، تادان بە جىنۇسايدىدا بنىت.

ث: دواتر سيارى من لەم دىدارە ئەقوۋە دەكرى راي تايپەتتى خوت لەسەر ئەم دىدارە بزانىن؟

و/ لايەنە ئەرىيەكانى ئەم دىدارە ئەو ھەيە بە شىۋە ھەكى زىندو كراو ھەك كۆمەلى پرسىيارى فۆرمى و كۆتايى ھاتن بەو پرسانەى دى كە

وہلامى پرسىياره كان ھەلگىرىن ، جگە لە چىبونەوہ يەكى دريژ سەبارەت بە يەك چەمك كۆمەللى دەلالەتى شمولى و ئىتىكى لە ھىزدا ئامادە دەكات ، كۆمەللى لاپەرە لە ميژوويەك ھەلدەداتەوہ كە لاسارائە كەسانىك دەيانەويىت لە ياد بىرىت و ناوى بىرىت رابردوو و ئەزموونى تال . ئەزموونى تال وەكو ئەوہى نا كە ئادۇرنۇ باسى لىوہ دەكات ، بەلكو دەيەويىت بىيت بە رابردوويەكى كە پىويستە خۆتى لى لابدەيت وباسكردى كولانەوہى بىرئە . ھەرۋەھا توانا و خواستى پرسىياركەرىش لە مەر مەسەلەى ئەنقال پالئەرىك بوون بۇ تواناى دريژەخايەن لە قسەكردندا ، بەلام خوازىارم بەو خالەى كە ئەمپرو ھەندى رۇژنامەنووس پەپرەوى دەكات (ناردنى ھەندى پرسىيار بۇ دەيان كەس) بى حورمەتكردنى جۇر لە پىناوى ژمارە ئەو ئەرىيانە لە كىس نەچىت

لايەنە نەرىيەكانى ، يەكەم و لە ھەمووى گىرنگىر ، بە ھوى ئەم دىدارەوہ پىوہسىتە جارىكى دى سەر لە نوچ ئەو كىتەبەى لە سەر ئەنقال نووسىوومە ، كۆمەللىك دەستكارى بىكەم ، ئەوانەى لەم دىدارەدا دركاندوومن دووبارە نەبنەوہ لەوچ ، لايەنى نەگەتىقى دى كاتم بۇ وەلامدانەوہى ئەم دىدارە ھىندە نالەبار بووہ ، ھەندى جار نىوہ پرسىيارەكەم وەلامداوہتەوہ ئەوہندە درەنگ كاتم ھەبووہ بۇ وەلمدانەوہى نىوہكەى دى ، بىرم نەماوہ نىوہ وەلامەكەى چى بووہ ، يان پرسىيارەكانى رابردووم چى بوون ، جگە لە نەبوونى كات بۇ پىاچوونەوہى وەلامەكانم ھەندى ناپەزايى بوونى لاي خۇم دروست كىدوہ .

ث/جۇرىك لەبىدەنقى لەلايەن كازىوہ وەك نوسئرو رووناكبىر بەدى دەكرى بۇ؟ ھۇكارەكانى بۇضى دەطەرىنئەوہ؟

و/ من له كۆمەللى رۈۋەۋە ماۋەى سالىكە ، كۆمەللى ھۆكار بى دەنگى پى ھەلېژاردووم ، لەوانە بى دەنگى له زۆر مەسەلە سەبارەت بە ئەنقال كە پىشتەر تىدا ئاكتف بووم، بلاونە كىردنەۋە، خۇپاراستن له ۋەلامدانەۋەى دىدار تا ئاستى 95% ، بەشدار نەبوون له زۆر چالاكى دى مافى مرۇف كە پىشتەر بەشدار بووم تىدا ، پالئەرەكان زۆرن بەھىزترىنيان گەشتنى گەندەللى تا لوتكە له ھەموو بوارەكانى ژيانى كوردا ، پىشم وايە كارى نووسەر ئەۋەيە كارىگەرى له سەر ئەۋ دىاردەيە بۇ نەھىشتنى بىت نەك پالپىشتى ، بەلام گەندەللىكان بە شىۋەيەك رەنگيان داۋەتەۋە ، نووسەر بى خواستى خۇى دەبىت بە پالئىشت لەۋ گەندەللىانەدا گەر خۇى نەپارىزىت ، بۇ نمونە:

– ئەنقال جاران تەنھا ئامرازىكى درۋزە كىردن بوو له لايەن ژمارەيەكى بەرچاۋى دەسەلاتداران و ھاۋالاتيانى كوردەۋە ، ئەمىرۇ بوۋە بە ئامرازىكىش بۇ ناوبانگ پەيدا كىردن و ھەلۋىست فرۇشى ومىژۋوى رەش سىپى كىردنەۋە ، له لايەن ھەلگرانى بىرو دەروونى ئىفلىج. پەرۇشى بۇ ئەنقال زۆر ئەزمونى پىشاندام، ئەۋانەى پى ئاشنا كىردم كە ھەلۋىست فرۇشى له سەر ئەنقال دەكەن ، كە ئەركىكان پىشنيار دەكەيت ، لىت دەپرسىت چەندم پارە دەدەيتى ، ۋەكو ئەۋەى من ۋارىسى ئەنقالبم و حكومەتئىش بودجەيەكى تايبەت بەۋ مەسەلەى بۇ دانابىتم ، له مەسەلەى كچە ئەنقالكراۋەكاندا ئەۋانەى پى ئاشنا كىردم ، كە بۇ ئەۋ مەبەستە بىر پار بوو لەۋيۋە كار بكنە و تىچۋونى كار كىردنەكانىشيان بۇ رەۋانە بكم، بەلام بە بى ئەۋەى بچووكترىن ھەۋل بەدن ، زانىارى وشوۋىن و رىگەى ناراستيان دەدا و داۋاى پارەيان دەكرد بۇ ئەركە ساختەكەيان، ئەۋانەى پى ئاشنا كىردم پەيمانى دەسەلاتداريەتى داھاتوو لاي خۇى و خزمەتى ئەنقال لاي

خەلك دوپاتدەكاتەو ، بەلام چەند منى بە پەستى بېينىبا پەرۋشى بۇ ئەو مەسەلەيە دەكرد بە تەوھىن وبە گالتە جارى دەيپرسى (ھا چىيە ديسان بىر لە ئەنقال وھەلەبجە دەكەيتەو؟) ، ئەوانەى وەكو مۇدىل لە ئەنقال گەشتوون و ئەوانە ، ئەوانە و ئەنقال دەيان چىرۋكى سەيرو سەمەرەى ھىنايە بەر ئاگردانى دلم . ھەر پەرۋشى ئەنقال كارى رىكخراوھىشى لە بەرچا و خستم و لە زۇربەى ئەو رىكخراوانەى ئەندام بووم لايان ھاتمە دەرى ، ئەوانەى تەننەت لە كارى مۇيىشدا پابەندى نەتەووبازى ، دەسلەتسازى وجياوازى پەگەزى واتە پياو سالارين. ديسان جاران ديدارى پۇژنامەوانى لە گەل ئەوانە دەكرا كە جى پەنجەيان لە بواريكدا بە شيۋەيەك ديارە كاريگەرى بە جىھىشتوو و كۆمەلى لايەنى زىندوو لەو مۇقەدا بە جى ماوہ بۇ مېژوو كە پاش خۇشى دەمىننەو ، ئەمپۇ زۇرى بلاوكراوو و نىمچە پۇژنامەنووس ، ھەندىك لەوانەش ئەمپۇ خۇيان بە ئۇپۇزسيون و پۇژنامەنووسى دلسۇزى جەماوەر دەناسىنن لە رىگەى ديدارەو بە شيۋەيەك كەوتوونەتە پى گەياندى گەندەل و وشە فرۇش و مۇقى بەتال و خوينرژانى داھاتوو ، چارەنووسى داھاتوو لە ئەمپۇ گەندەلتر دەبىت... دەيان دياردەى دى ، واى لىكردووم ھەندىك دوورە پەرىزىم ، لە نىو ئەو ھەموو دياردەى گەندەلىشدا ئەنقال بى كەستىن و بى دلسۇزىن چەمكە . پىويستە ئەوھش سەربارىكەم ، ھەر كاتىك دەسلەتدارانى كورد خۇيان لە يەكك لە چەمكەكانى بەرژەوھندى گشتى نزيكردەو ، واتاى كامل بوونى ئامادەباشىيەكانيان دەكات بۇ نابووتكردن وكال بوونەوھى ئەو چەمكە لە ھزرى مىللىدا ، ئەمپۇ ئەنقال وەكو مۇدىلىكى نوپى خۇ نزيكردەو لە جەماوەر كەوتووتە مۇدىلى كاركردى دەسلەتدارانەو ، چۇنيەتى ھەلبىژاردنىشيان بۇ كارەكتەرەكان لە ئىستاوہ فلاشى لە

باربىردىن بەھاي ئەنئەنەت بۇ دادەگىرسىنىت.

بۇيە لە ساپەي وھە گەندەلەيەكدا نوسەر گەر بتوانىت دان بە خۇيدا بگىرىت ، بى دەنگ بىت ، بۇ ئەوھى نەبىت بە بەشىك لەو گەندەل شەرفەمەندانەترىن ھەلۈيىستە بۇ پىنۈوسەكەي ، گەرچى ئەو بى دەنگى مردىكى لە سەر خۇيە . منىش لە بەر ئەوھى تەنھا كچى وشە وپىنۈوسم ، نە ھىچ سەرۈھىيەكى دى بە سەرۈھى دەزانم جگە ، وشە وپىنۈوس ، نە كچى عەشىرەت و دەسەلاتدار بووم ، نە لە سىبەرى ئەو دوو چەمكەشدا پال دەدەمەو و نە ئەندامى حزىكىش بووم بانگەشەي بۇ پىگەياندىم كىرىت ، بەلكو پىچەوانكەي كە سەر كوتكىردن و بى حورمەتى بوو ھەمىشە خەلاتى ھەندى لە حزبەكان بوو بۇ من ، بۇيە لە زەمەنىكدا كە ھەموو رەنگ و دەنگ و ئاكارەكان لە رەنگ و دەنگ و ئاكارى ھەمان سەر كوتكاران دەچن ، مردنە لە سەر خۇكەم ھەلبىژاردو لە پىناو زىندوو ھىشتنەوھى ھەردو چەمكى وشە وپىنۈوس.

كازىۋە سالخ

سەرھەتاي دەستپىكىردىن بە نوسىن و كارى رۇژنامەوانى دەگەرپىتەو بۇ قۇناغەكانى ئامادەيى و سالانى 1992-1993 ، جگە لە كارى نوسىن و رۇژنامەوانى كارەكتەرىكى چالاكى بوارەكانى مافى مروۇف وپرسى ئەنئەلە بە

- دەيان چالاكى ھەمەپەنگى سەبارەت بە پىرسى ئەنقال ئەنجامداۋە لە جىھانى
 عەرەبى وپۇژئاۋايدا.
- * ھەتا لە كوردستان بوون دوو گۇقارى دەرەۋەى بازىنەى باۋى بە ناۋەكانى " نىقار
 1998 و " نويكار" 2000 دەردەكرد
 * لە سالى 2001 ۋە كوردستانى بەجىھىشتۋوۋە و لە كەنەدا نىشتەجى بوۋە و
 خويندكارى بەشى پۇژنامەۋانىيە.
- * نووسەر جگە لە كۆمەلى كىتېبى چاپنەكراۋ خاۋەنى كۆمەلى كىتېبى چاپكراۋە
 لەۋانە:
- 1- فېمىنىستانسى جفاكى كوردى ..... لىكۆلىنەۋە ، ..... لە بلاۋكراۋەكانى
 دەزگاي ئاراس
  - 2- نامەكان بەر لە مردن ناخويندريتەۋە ..... كۆمەلە چىرۆك .... لە
 بلاۋكراۋەكانى دەزگاي ئاراس .
  - 3- ئنى كورد لە دەروازەى ھەزارەى سىپھە مدا ..... وتار و لىكۆلىنەۋە ..... لە
 بلاۋكراۋەكانى دەزگاي سەردەمە
  - 4- باخچە (ۋەرگىران) ..... پۇمان ..... لە
 بلاۋكراۋەكانى گۇقارى نىقار
  - 5- حىكمەتەكانى بە قەرەج بوونم ..... كۆمەلە چىرۆك ..... چاپى يەكەمى
 دەزگاي خاك كىرۋەيەتى و چاپى دوۋەمى گۇقارى نىقار
  - 6- ھاۋناز و خالخالۆكە ..... چىرۆكى مىلان ..... لە بلاۋكراۋەكانى
 رىكخراۋى م ا ج
 MAG
  - 7- دوو ھاۋرى و جادوۋگەرىك ..... چىرۆكى مىلان ..... لە بلاۋكراۋەكانى
 دەزگاي ئاراس.